ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΜΠΟΥ

ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΘΗΝΑΙ

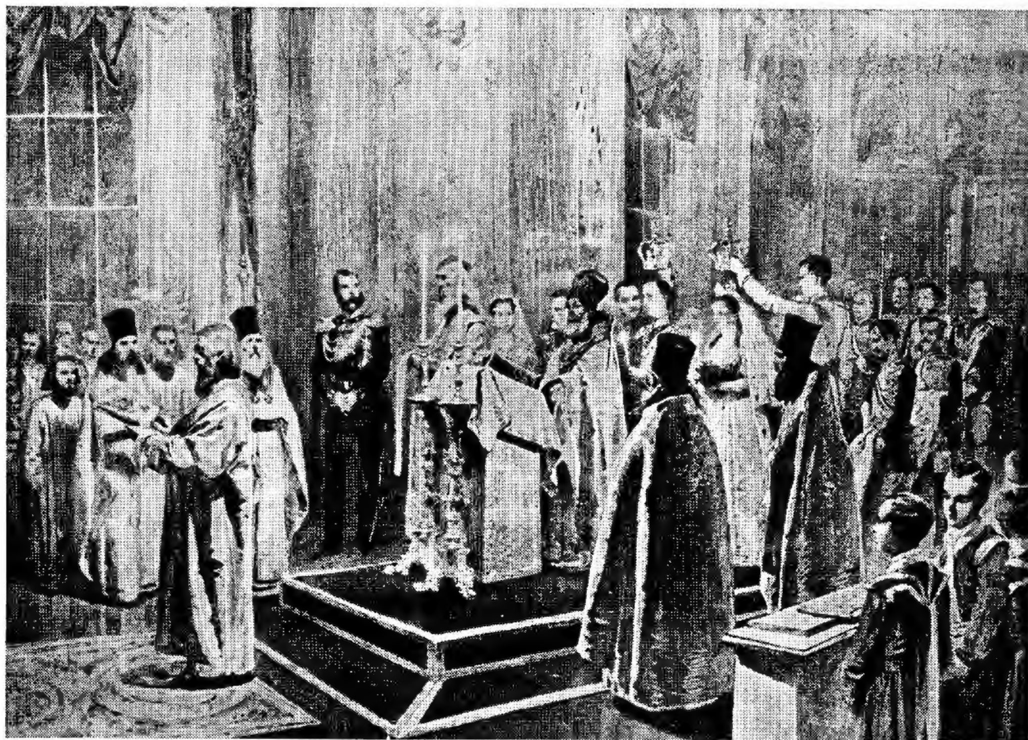
1965

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΟΥ

Η ΟΛΓΑ ΑΜΕΣΩΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ
ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟ Α΄

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΛΓΑΣ, ΠΑΡΟΥΣΙΑ
ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙ

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΣΟΦΙΑ ΠΡΟ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ ΤΩΝ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ
ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β΄ ΚΑΙ ΑΝΝΑ-ΜΑΡΙΑ

ΓΙΑΝΝΗ Δ. ΤΣΙΜΠΟΥ

ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΚΑΙ

ΓΑΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΡΕΠΟΡΤΑΖ"

ΓΙΑΝΝΗ Δ. ΤΣΙΜΠΟΥ

ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ
ΚΑΙ
ΓΑΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΡΕΠΟΡΤΑΖ"

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΙΣ Α. Α. Μ. Μ. ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ & ΑΝΝΑ-ΜΑΡΙΑΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Λίγες μέρες πρὸ τῶν γάμων τῶν Βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἄννας - Μαρίας συνεπλήρωσα τὴν συγκέντρωσι τῶν στοιχείων γιὰ ἕνα σύντομο ἀνάγνωσμα - ἀναδρομὴ στοὺς βασιλικοὺς γάμους τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν τελευταία ἑκατονταετία. Ἐν τούτοις, ἡ ἀναδίφησι σὲ παλαιὲς ἐφημερίδες, χρονικά, ἡμερολόγια καὶ βιογραφίες μοῦ ἀπεκάλυψε τέτοιο πλῆθος ἀγνώστων ἢ λησμονημένων λεπτομερειῶν, ποὺ τώρα ἔρχονταν σὲ φῶς, ὥστε τὸ ἀνάγνωσμα ἐκεῖνο —«Βασιλικὰ εἰδύλλια καὶ Γάμοι στὴν Ἑλλάδα»— νὰ λάβη διαστάσεις καὶ νὰ δημοσιευθῆ στὴν ἐφημερίδα ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ἀπὸ τὴν 12 Σεπτεμβρίου μέχρι τὴν 4ην Ὀκτωβρίου 1964.

Φίλοι, γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι, μὲ βεβαίωσαν πὼς ἡ ἔκδοσι σὲ βιβλίο τῆς ἐργασίας αὐτῆς, θὰ συνέβαλε στὴν διατήρηση ὅλων αὐτῶν τῶν λεπτομερειῶν, ποὺ κινδυνεύουν νὰ χαθοῦν διὰ παντὸς καὶ ποὺ ἀνάμεσά τους διακρίνει κανεὶς ζωγραφισμένη τὴν εὐαισθησία τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀφοσίωσί τους στὴν βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν συγκίνησι ποὺ αἰσθάνονται μὲ τὴν τήρησι παλαιῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Ἐξ ἄλλου, ἤμουν πάντοτε τῆς γνώμης ὅτι, ἡ Ἱστορία γίνεται εὐκολώτερα κατανοητὴ καὶ πολὺ περισσότερο ἑλκυστικὴ ὅταν τὴν μελετᾶ κανεὶς στὰ πρόσωπα τῶν πρωταγωνιστῶν της.

Ἡ βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε πάντοτε πρωταγωνίστρια στοὺς ἀγῶνες τῆς φυλῆς μας κατὰ τὴν τελευταία ἑκατονταετία.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΜΠΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄-ΟΛΓΑ

ΑΝΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

«Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀναχωρεῖ σήμερον ἐντεῦθεν· τὴν ἀπουσίαν τοῦ Βασιλέως μεγάλως αἰσθάνεται εἰς τὰς σημερινὰς περιστάσεις ἡ Ἑλλάς· εὔχεται δέ, ἵνα δεχθῇ αὖθις ταχέως αὐτὸν εἰς τοὺς κόλπους της φέροντα τὴν Κρήτην, τὴν Ἤπειρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν καὶ νύμφην ἀξίαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ θρόνου του.»

Πόσα δὲν κλείνουν οἱ λίγες αὐτὲς γραμμὲς τῶν ἐφημερίδων τῆς 10ης Ἀπριλίου 1867! Εὐχές, πόθοι, ὁραματισμοί, ἀγωνίες. Ἡ Κρήτη βρισκόταν, ἤδη, στὴν ἀκμὴ μιᾶς νέας ἐπαναστάσεώς της. Λίγους μῆνες πρίν, οἱ Κρητικοὶ εἶχαν καταλύσει τὴν ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου, κήρυξαν τὴν ἕνωσι τῆς νήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναγνώρισαν σὰν Βασιλέα τους τὸν Γεώργιο. Τὶς ἀποφάσεις τους αὐτὲς ἐπεσφράγιζαν καθημερινὰ μὲ αἱματηρὲς θυσίες. Τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου εἶχε συνταράξει τὴν Εὐρώπη καὶ εἶχε σφίξει τὶς καρδιὲς τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων.

Ἦταν πολὺ φυσικὸ τὸ ταξίδι τοῦ Γεωργίου νὰ τοὺς γεμίζη ἐλπίδες. Ὁ νεαρὸς Βασιλεὺς εἶχε δείξει, μέχρι τότε, τόση διπλωματικότητα, τόση πίστη στὸ ἔργο του, τόση ἀφοσίωση στὴ νέα του πατρίδα. Μήπως αὐτὸς δὲν ἦταν ποὺ ἀπήτησε τὴν παραχώρησι τῆς Ἑπτανήσου στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ δεχθῇ τὸν θρόνο της ; Ἀσφαλῶς καὶ τώρα, μὲ τὶς γνωριμίες του στὶς Αὐλὲς τῆς Εὐρώπης θ᾽ ἀπαιτοῦσε εὐνοϊκὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα λύση τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Καὶ φυσικά, πολύτιμο συμπαραστάτη θὰ εἶχε τὴν νύμφη ποὺ θὰ διάλεγε. Μὲ τὸ συνοικέσιο αὐτὸ ἡ Ἑλλὰς θ᾽ ἀποκτοῦσε ἕναν πολύτιμο σύμμαχο. Θ᾽ ἀποκτοῦσε καὶ διάδοχο τοῦ θρόνου της, ποὺ θὰ μεγάλωνε καὶ θὰ βασίλευε στὴν Μεγάλη Ἑλλάδα μὲ πρωτεύουσα τὴν Κωνσταντινούπολι...

Μέσα σ᾽ εὐχὲς κι᾽ ἐπευφημίες σαλπάρισε τὸ ἀτμόπλοιο «Πατρίς» μὲ τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς συνοδούς του ὑποστράτηγο Χ. Χατζηπέτρο, τὸν

ὑπασπιστὴ Γ. Μεταξᾶ, τοὺς διαγγελεῖς Π. Κολοκοτρώνη καὶ Π. Κριεζῆ καὶ τὸν οἰκονόμο τῶν Ἀνακτόρων Ροδόσταμο. Πρῶτος σταθμὸς τὸ Παρίσι, ὅπου οἱ ἐφημερίδες του ἀσχολοῦνταν ἤδη μὲ τὴν βασιλικὴ ἐπίσκεψι καὶ περιέγραφαν τὸ ἐπιβατηγὸ «Πατρὶς» σὰν φρεγάττα. Λίγα χρόνια πρίν, ὅταν ὁ Γεώργιος ἐρχόταν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα, οἱ ἴδιες ἐφημερίδες ἔγραφαν ὅτι τὸ «Πατρίς» ἦταν κορβέττα. «Εἰς τρίτον ταξείδιον μετὰ τοῦ Βασιλέως», γράφει εἰρωνικὰ ἡ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα ΕΘΝΟΦΥΛΑΞ, «θέλει εὑρεθῇ βεβαίως γάλλος τις δημοσιογράφος ἔχων τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς τὸ κάμη τρίκροτον!».

Δὲν πειράζει· οἱ εἰδήσεις ἀργοῦσαν τόσο πολὺ νὰ φθάσουν στὸν προορισμό τους, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὥστε καταντοῦσε φυσικὸ νὰ γίνωνται στὸ μεταξὺ καὶ μερικὲς τροποποιήσεις.

Στ' ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ ὁ Αὐτοκράτωρ Ναπολέων Γ' δέχθηκε μὲ μεγάλες τιμὲς καὶ πολὺ ἐπισημότητα τὸν Γεώργιο. Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι, ἐξ αἰτίας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς, ἄλλαξε ἡ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, γεγονὸς ὅμως, εἶναι ὅτι στὸ ἑξῆς, οἱ Γάλλοι δείχθηκαν πολὺ εὐνοϊκώτεροι στὰ αἰτήματά μας.

Ἕνα σύντομο ταξίδι στὸ Λονδῖνο, ἐπιστροφὴ καὶ πάλι στὸ Παρίσι καὶ στὶς 25 Ἀπριλίου οἱ Ἀθηναῖοι διάβαζαν ριγῶντας ἀπὸ ἀγαλλίαση : «Τὸ συνοικέσιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἡμῶν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ (Ρώσου) Μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου, Ὄλγας ἀπεφασίσθη ἀρθέντος παντὸς προσκόμματος. Ὁ Βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἐκ Παρισίων μετὰ τῆς μητρός του κατευθυνόμενος διὰ Βερολίνου εἰς Πετρούπολιν.»

Αὐτό, λοιπόν, ἦταν! Βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων μιὰ Ὀρθόδοξη. Σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος ἕνας γίγας, ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς Τουρκίας!

Ἡ εἴδησις τῆς ἀφίξεως τοῦ Γεωργίου στὸ Βερολῖνο ἔφθασε ὅταν ὁ Βασιλεὺς ἦταν, ἤδη, στὴ Ρωσία. Δὲν εἶχε σημασία. Μὲ ὑπερηφάνεια διάβαζαν οἱ Ἕλληνες πῶς ὁ Πρῶσσος Βασιλεὺς ὑπεδέχθη τὸν δικό μας στὸν σιδηροδρομικὸ σταθμό, πῶς ὁ Γεώργιος ἐπεθεώρησε τοὺς παρατεταγμένους Πρώσσους στρατιῶτες, καὶ πῶς παρεκάθησε σ' ἐπίσημο βασιλικὸ γεῦμα, ὅπου εἶχαν παρακαθήσει κι' ὅλοι οἱ Πρῶσσοι ὑπουργοὶ «προεξάρχοντος τοῦ πολλοῦ Βίσμαρκ».

Στὴν Πετρούπολι ὁ Γεώργιος καὶ ἡ συνοδεία του ἔφθασαν στὶς 30) 11 Μαΐου. Στὰ ἀνάκτορα τοῦ Τσαρκόε - Σέλο, μία ὥρα ἔξω ἀπὸ τὴν ρωσικὴ πρωτεύουσα, τὸν ὑπεδέχθη ὁ Τσάρος Πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλέξανδρος, περιτριγυρισμένος ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν Αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Ὁ Γεώργιος «ἐκλήθη ἀρχηγὸς τοῦ πρώτου συντάγματος πεζικοῦ» καὶ κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὸ φρούριο τῆς πόλεως ἀνήγγειλαν ὅτι οἱ ἀνεπίσημοι ἀρραβῶνες ἦσαν πλέον γεγονός.

Φυσικὰ δὲν ἔλλειψαν καὶ τὰ κουτσομπολιά. Ἂν πιστέψη κανεὶς τὴν παρισινὴ ἐφημερίδα «Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία», ἡ Ὄλγα, στὴν ἀρχή, δὲν φαινόταν -γράφει- πολὺ ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὸ συνοικέσιο αὐ ό. Μόλις, ὅμως, γνώρισε τὸν Γεώργιο, τῆς ἄρεσε τόσο πολὺ «ὥστε ἀντήλ-

λαξε μετ' αὐτοῦ φωτογραφίαν της, βαθμηδὸν δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους συμπάθεια καὶ ἀγάπη τῶν νεαρῶν μνηστήρων ἐκρατύνθη».

Στὶς 6 Μαΐου ὁ ἑλληνικὸς ναὸς τῆς Πετρουπόλεως γνώρισε μεγάλες δόξες. Μακρὰ συνοδεία ἁμαξῶν μ' ἐπικεφαλῆς τὶς χρυσοστόλιστες ἅμαξες τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ τῆς Ὄλγας, τοῦ Τσάρου καὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Οἰκογενείας ἔφθασαν γιὰ νὰ παρακολουθήσουν εἰδικὴ δοξολογία. Τὸ βράδυ, ὁμοβροντίες ἀπὸ τὸ φρούριο τῆς Πετρουπόλεως ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ Τσάρος, σ' ἐπίσημο δεῖπνο, ὕψωνε τὸ ποτήρι του εὐχόμενος ὑπὲρ τῶν νεαρῶν ὑψηλῶν μνηστευμένων.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Γεώργιος δὲν λησμονοῦσε τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν Πατρίδα. Στὶς 10 Μαΐου τηλεγραφοῦσαν ἀπὸ τὴν Γαλλία, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἀπηύθυνε πρὸς τὶς Αὐλὲς Παρισίων, Βερολίνου καὶ Βιέννης λεπτομερὲς ὑπόμνημα περὶ τοῦ αἰωνίου Ἀνατολικοῦ ζητήματος.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἡ εἴδησις τῶν -ἀνεπισήμων ἔστω- ἀρραβώνων ἔφθασε, μὲ ἀρκετὴ καθυστέρησι, στὴν Ἀθήνα, τὴν Πέμπτη 11 Μαΐου. Ὁ ἀντιβασιλεὺς Ἰωάννης -θεῖος τοῦ Γεωργίου- καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν θέλησαν νὰ δώσουν μεγάλη ἐπισημότητα στὸ γεγονός, διότι τὸ ἐθεώρησαν σὰν καθαρὰ οἰκογενειακὴ ὑπόθεσι τοῦ βασιλέως. Ἐν τούτοις, βλέποντας τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ λαοῦ ἀναγκάστηκαν νὰ ὑποχωρήσουν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκλεισαν τὰ καταστήματά τους, ἐγκατέλειψαν τὰ γραφεῖα τους καὶ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἄρχισαν νὰ συρρέουν πρὸς τὴν Μητρόπολη, ὅπου θὰ ἐγίνετο δοξολογία. Στοὺς δρόμους, ἄγνωστοι μεταξὺ των ἄνθρωποι, ἀντήλλασαν ἀσπασμοὺς καὶ συγχαρητήρια, ἐνῷ πυκνὰ χειροκροτήματα συνώδευαν τὶς ἅμαξες τῶν ὑπουργῶν, βουλευτῶν καὶ ξένων διπλωματῶν ποὺ ἔσπευδαν στὸν μητροπολιτικὸ ναό. Οἱ κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὸν λόφο τῶν Νυμφῶν ἐπέτειναν ἀκόμη περισσότερο τὸν λαϊκὸ ἐθουσιασμό. Καὶ μάτι ἀδάκρυτο δὲν ἔμεινε καθὼς ὁ Μητροπολίτης Θεόφιλος μὲ τρεμουλιαστὴ ἀπὸ τὴν συγκίνησι φωνὴ καὶ χέρια, προσπαθοῦσε νὰ διαβάση τὴν «προσλαλιά» του:

«Συνελθόντες ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ὑψίστου ναῷ καὶ δοξολογήσαντες τὴν θείαν Αὐτοῦ μεγαλειότητα, εὐδοκήσασαν ἀξιῶσαι ἡμᾶς ἵνα ἴδωμεν, ὅ,τι οἱ πατέρες ἡμῶν διὰ μεγάλων θυσιῶν καὶ χειμάρρων εὐγενῶν χριστιανικῶν αἱμάτων ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον, ἂς εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ καταμυχ ικῆς καρδίας καὶ ἂς εἴπωμεν συνευχόμενοι: «Χριστὲ Βασιλεῦ υἱὲ τοῦ προανάρχου Πατρός· Ὕψιστε Θεέ, ἐπίβλεψον καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ὀρθόδοξον ταύτην ἄμπελόν Σου, ἣν ἡ Θεϊκή Σου δεξιὰ ἐφύτευσε καὶ κατάρτισον αὐτήν. Ἐπισκίασον, φύλαξον ἀνώτερον πάσης βλάβης τὸν σεπτὸν Βασιλέα ἡμῶν Γεώργιον καὶ τὴν σεπτὴν μεγάλην Δούκισσαν Ὄλγαν Κωνσταντινόβναν, καὶ κράτυνον τὸν ὑψηλὸν ἑλληνικὸν αὐτὸν θρόνον. Ἅπαν δὲ τὸ ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον ἔθνος διατήρησον ἀθ.-

κτον, ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων Σου, ἵνα ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ λέγει αἰωνίως ὁ σεπτὸς Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ἡ μεγάλη Δούκισσα Ὄλγα Κωνσταντινόβνα Ζήτωσαν ! Ἡ μήτηρ Ἑλλὰς ζήτω ! Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ζήτω !»

Ἡ ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα δὲν ἐκόπασε οὔτε τὸ μεσημέρι, καθὼς τρεῖς στρατιωτικὲς μουσικὲς διέσχιζαν τοὺς δρόμους παιανίζοντας συνεχῶς πατριωτικὰ θούρια. Τὴν δύσι τοῦ ἡλίου σημείωσαν νέες ὁμοβροντίες ἀπὸ τὸν λόφο Νυμφῶν, καὶ πρὶν ἡ νύχτα προφθάσει νὰ ἁπλώσῃ τὰ σκοταδερά της πέπλα, πυροτεχνήματα, γενικὴ φωταψία καὶ λαμπαδηφορία ἦλθαν νὰ τῆς τὰ ξεσχίσουν.

Τὶς χαρμόσυνες ἐκδηλώσεις ὑπεδαύλιζαν καὶ τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων πού, γεμάτα αἰσιοδοξία μετέτρεπαν τοὺς πόθους σὲ πραγματικότητα. Ἀκόμη καὶ τὸ Σάββατο, 13 Μαΐου, ὁ «Ἐθνοφύλαξ» βροντοφωνοῦσε στὴν πρώτη του σελίδα :...

«... Μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἀποτυχίας τῶν σχεδίων τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης, διατί νὰ μὴ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτῆς ἐπεσθησαν ὅτι ἡ ὀρθοτέρα καὶ πρακτικωτέρα πολιτικὴ εἶναι νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνικοτήτων, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τί νὰ μὴ προτιμήσουν τοὺς αὐτόχθονας Ἕλληνας, χριστιανοὺς μάλιστα, ἐν Βυζαντίῳ παρὰ τοὺς ἑτεροδόξους κληρονόμους μιᾶς κτηνώδους κατακτήσεως ; ...»

Ἡ ἠχὼ τῶν ἐνθουσιαστικῶν ἐκδηλώσεων ἔφθασε μέχρι τὴν Πετρούπολι ἀπ' ὅπου ἡ Ὄλγα τηλεγραφοῦσε πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα Ἰωάννη : «Εἶμαι βαθέως συγκεκινημένη διὰ τὰς εὐχάς, τὰς ὁποίας μοὶ ἀπευθύνατε. Θέλω προσπαθήσει νὰ ἀφιερώσω τὴν ζωήν μου ὁλόκληρον εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπερηφανεύομαι ὅτι ἀνήκω καὶ τοῦ ὁποίου συμμερίζομαι ἐφεξῆς τὰς τύχας.»

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

«Ἐν Πετρουπόλει, 8 Ἰουλίου.

Ἀρραβῶνες ἐτελέσθησαν πρὸ ὀλίγου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Τσαρκόε-Σέλο. Εὐφρόσυνον ἐκπληροῦμεν καθῆκον ἀνακοινοῦντες τοῦτο πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς σύμπαν τὸ ἔθνος. Εὐλογοίη ὁ Θεὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν Ἑλλάδα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΟΛΓΑ»

Μὲ τὸ ἁπλὸ αὐτὸ τηλεγράφημα ὁ Βασιλεὺς ἀνήγγειλε στὸν ἀντιβασιλέα Ἰωάννη τοὺς ἐπίσημους ἀρραβῶνες του, ἐνῷ ἡ Ὄλγα εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν της ἔγραφε: «Εὐφραίνομαι ὅτι θὰ ἔλθω εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι θὰ διέλθω τὸ μέλλον μου ἐν τῇ ὡραίᾳ ταύτῃ χώρᾳ».

Ὁ Γεώργιος μόλις εἶχε ἐπιστρέψει ἀπὸ ἕνα σύντομο ταξίδι στὴν Κοπεγχάγη, ὅπου εἶχε μεταβῆ γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς γονεῖς του. Οἱ Δανοὶ ἐπεφύλαξαν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ στὸν Βασιλέα μας, στολίζοντας

τοὺς δρόμους μὲ ἑλληνικὲς καὶ δανικὲς σημαῖες, τάπητες καὶ ἐπιγραφὲς «Ζήτω ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α'». Ὁ ἐπίσημος χορὸς ποὺ ἐδόθη στὰ Ἀνάκτορα ἀπετέλεσε προσωπικὴ ἐπιτυχία τοῦ στρατηγοῦ Χατζηπέτρου, διότι αὐτός, μὲ τὴν λαμπρή του στολὴ καὶ τὸ ἀθλητικό του παράστημα, ὑπῆρξε τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν παρισταμένων καὶ ἰδίως τοῦ ὡραίου φύλου. Ἔξω ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα εἶχε συγκεντρωθῆ ἄπειρο πλῆθος ποὺ μὲ τὶς ζητωκραυγές του ἀνάγκαζε, κάθε τόσο, τὸν Γεώργιο καὶ τοὺς γονεῖς του νὰ βγαίνουν στοὺς ἐξῶστες καὶ νὰ χαιρετοῦν.

Ἀπὸ τὴν Κοπεγχάγη παρέλαβε τὸν Γεώργιο ὁλόκληρος ρωσικὸς πολεμικὸς στολίσκος ὑπὸ τὸν ναύαρχο Κέρν. Μικρὴ περιπέτεια : Οἱ πάγοι τῆς βορείου θαλάσσης δὲν εἶχαν λυώσει ἀκόμη κι' ἔτσι ἡ ἀποβίβασις ἔγινε στὴ Ρίγα ἀντὶ τοῦ Κρόνσταντ, ὅπως προέβλεπε τὸ πρόγραμμα.

Εὔκολα μπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς καὶ δύσκολα νὰ περιγράψη τὴν μεγαλοπρέπεια ποὺ ἐπεκράτησε κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀρραβώνων. Σημαντικώτερο γεγονὸς ὑπῆρξε καὶ πάλιν ἡ δοξολογία στὸν ἑλληνικὸ ναὸ τῆς Πετρουπόλεως. Μὲ συγκίνησι οἱ Ἀθηναῖοι ἐδιάβαζαν πῶς ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος ὑπεδέχθη στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ τὸν Βασιλέα καὶ τὴν μνηστή του, τὸν Τσάρο καὶ ὁλόκληρη τὴν αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Τσάρος ἠσπάσθησαν τὸν Σταυρὸ καὶ ἐν συνεχείᾳ μπῆκαν στὸν ναό, ἐνῶ συγχρόνως «δωδεκάφωνος χορὸς ἔμελπεν ἑλληνιστὶ τὸ ἀλληλούϊα.» Μετὰ ἐψάλη καὶ πολυχρόνιον ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ «τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Ὄλγας Κωνσταντινόβνα». Ἀκολούθησε πολυχρόνιον ὑπὲρ τοῦ Τσάρου, ἐνῶ κοντὰ στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ, ἡ Ὄλγα, ὁ Μέγας Δοὺξ Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Μεγάλη Δούκισσα Ἀλεξάνδρα ἐδέχοντο τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπισήμων.

Τοὺς ἀκατάπαυστους κανονιοβολισμοὺς τῆς ἡμέρας διεδέχθη, τὴν νύχτα, λαμπρὴ φωταψία τῆς Πετρουπόλεως, τοῦ Τσαρκόε - Σέλο καὶ τῆς Παυλόβσκης. Ἀπαραίτητο συμπλήρωμα ὑπῆρξε καὶ ἡ προκήρυξις τοῦ Τσάρου, μὲ τὴν ὁποία καλοῦσε τὸν ρωσικὸ λαὸ νὰ συμμερισθῆ τὴν εὐτυχία τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας :

«Ἡ ἡμετέρα προσφιλὴς ἀνεψιά, Μεγάλη Δούκισσα Ὄλγα, τῇ συναινέσει τῶν γονέων της, τοῦ προσφιλεῦς ἀδελφοῦ ἡμῶν Μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου Νικολάεβιτς καὶ τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν νύμφης ἐπ' ἀδελφῷ, Μεγάλης Δουκίσσης Ἀλεξάνδρας Ἰωσηφόβνας, συνομολογεῖ γάμον μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Α'. Χορηγοῦντες πλήρη τὴν συγκατάθεσιν ἡμῶν εἰς τὴν σύζευξιν ταύτην καὶ ἐπικαλούμενοι ὑπὲρ αὐτῆς τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, ἐμνηστεύσαμεν σήμερον πανηγυρικῶς τὸ τοσοῦτον προσφιλὲς ἡμῖν τοῦτο ζεῦγος ἐν τῷ ναῷ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τσάρκοε - Σέλο κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας ἐνώπιον ὁμηγύρεως κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἀναγγέλλοντες τὸ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ποθεινότατον τοῦτο συμβάν, πεποίθαμεν πληρέστατα ὅτι οἱ πιστοὶ ἡμῶν ὑπήκοοι θὰ μετάσχωσι τῆς εὐφροσύνης, ἣν αἰσθανόμεθα καὶ ἡμεῖς, μετὰ τῆς ἐφ' ἧς

διαπρέπουσι πάντοτε ἀκραδάντου ἀφοσιώσεως πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ»

Μετὰ τοὺς ἀρραβῶνες του, ὁ Γεώργιος ἔσπευσε στὴν Κοπεγχάγη προκειμένου νὰ ὑποδεχθῇ ἐκεῖ καὶ νὰ γνωρίση στοὺς γονεῖς του, τὴν μέλλουσα σύζυγό του. Ἡ Ὄλγα καὶ ὁ πατέρας της ἔφθασαν στὴν δανικὴ πρωτεύουσα στὶς 5) 17 Ἰουλίου. Ἂν καὶ δὲν ἔχουμε ἀρκετὲς πληροφορίες, φαίνεται πάντως ὅτι τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς μνηστείας δὲν ὑπῆρξε πολὺ ἀνέφελο γιὰ τὸν βασιλέα μας. «Πληροφορούμεθα -γράφουν στὶς 8 Ἰουλίου οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες- ὅτι διάφορα ὑπομνήματα ὑπεβλήθησαν ἐντεῦθεν πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν βασιλέα περὶ τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεως ἐν τῇ ὁποίᾳ διατελεῖ τὸ κράτος του. Εἶναι λυπηρὸν τῷ ὄντι ὅτι εἰς τοσοῦτο σπουδαίας καὶ κρισίμους περιστάσεις ὁ βασιλεὺς ἀναγκάζεται νὰ εὑρίσκεται μακρὰν τοῦ τόπου, τοῦ ὁποίου ἄρχει».

Καὶ ὅμως, ὁ Γεώργιος ὑπῆρξε συνταγματικὸς βασιλεύς. Μπορεῖ νὰ «ἦρχε» ἀλλὰ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ κυβερνᾶ. Ἡ διακυβέρνησις εἶχε ἀνατεθῇ εἰς τοὺς πολιτικούς μας ἄνδρας. Πλήν, ἐκεῖνοι, ἐνῷ ἤξεραν νὰ ἐπιβάλουν συντάγματα καὶ περιορισμοὺς ἐξουσιῶν, διὰ τὴν διακυβέρνησιν εἶχαν καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερα, ἀνάγκη χειραγωγίας.

Στὴν Κοπεγχάγη ἡ Ὄλγα ἔλαβε ἐπιστολὴ τῆς κυρίας Φωτεινῆς Π. Μαυρομιχάλη, προϊσταμένης τῆς Ἠπειροθεσσαλικῆς Ἐπιτροπῆς Κυριῶν, ποὺ ἀγωνιζόταν νὰ περιθάλψῃ τοὺς πρόσφυγας ἀπὸ τὶς σκλαβωμένες ἀκόμη βόρειες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος.

«Ὑψηλοτάτη,

Μετ' ἐνθουσιώδους χαρᾶς σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἤκουσε τὴν ἔκτακτον ἀγγελίαν τοῦ εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς αἰσίου προορισμοῦ σου καὶ πᾶσα γλῶσσα καὶ καρδία μιᾷ φωνῇ ἐχαιρέτησε τὴν ὅσον οὔπω σεπτὴν βασίλισσαν τῆς Ἑλλάδος...

... Ἀλλ' ἐνῷ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς πανηγυρίζει, Ἄνασσα, τὸ θεοπρόβλητον ὕψος σου καὶ ὕμνος ἀντηχεῖ χαρᾶς πανταχόθεν, ἐκεῖ πλησίον, παρὰ τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος, πικρὸς ἀκούεται θρῆνος καὶ χιλιάδες ψυχῶν ἐκπνέουν εἰς τὴν γύμνωσιν καὶ τὴν πεῖναν... Εἶναι τὰ θύματα ἀνηλεοῦς τυραννίας, οἱ ἐξ Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας πολυπαθεῖς ἡμῶν ἀδελφοί... Ὀλίγον ἄρτον ζητοῦσι ἢ ἕναν τάφον πλησίον μας...»

Ὑπόδειγμα ὕφους τῆς ἐποχῆς· ἀλλὰ καὶ πόση τραγικὴ ἀλήθεια! Τελικά, ἡ ἐπιστολὴ κατέληγε μὲ τὴν προσφορὰ στὴν Ὄλγα τῆς Ἐπιτίμου Προεδρείας τῆς Ἐπιτροπῆς Κυριῶν.

Ἡ μνηστὴ τοῦ βασιλέως δὲν ἄργησε ν' ἀπαντήση καὶ μὲ ζωηρό-

τατη συγκίνησι καὶ βαθειὰ ἱκανοποίησι διάβαζαν στὶς 31 Ἰουλίου οἱ Ἀθηναῖοι στὶς ἐφημερίδες τους :

«Πρὸς τὴν Κυρίαν Φωτεινὴν Π. Μαυρομιχάλη, προϊσταμένην τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἐπιτροπῆς Κυριῶν.
Κυρία,

Ἡ Αὐτῆς Αὐτοκρατορικὴ Ὑψηλότης ἡ Μεγάλη Δούκισσα Ὄλγα Κωνσταντινόβνα μοὶ ἀναθέτει νὰ γνωστοποιήσω ὑμῖν, ὅτι ἔλαβε μετὰ ζωηροτάτης ἀγαλλιάσεως τὴν πρὸς αὐτὴν διαβιβασθεῖσαν παρ' ὑμῶν πρᾶξιν τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἐπιτροπῆς Κυριῶν, ἐξαιτουμένης παρὰ τῆς Αὐτῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὑψηλότητος νὰ δεχθῇ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης.

Ἡ Μεγάλη Δούκισσα συνεκινήθη βαθέως ἐπὶ τῷ τεκμηρίῳ τούτῳ τῆς πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης καὶ σᾶς παρακαλεῖ, Κυρία, νὰ εὐχαριστήσετε ἐπ' ὀνόματί της τὰς Κυρίας τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἐμπνευσθεῖσαν αὐταῖς ἰδέαν τοῦ νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν Αὐτῆς Αὐτοκρατορικὴν Ὑψηλότητα τὴν ἐπίτιμον Προεδρείαν ἣν προθύμως ἀποδέχεται.

Ἡ Αὐτῆς Ὑψηλότης λογίζεται εὐτυχὴς δυναμένη οὕτω νὰ συμμεθέξῃ ἔργου τοσοῦτον φιλανθρώπου ὅσον καὶ πατριωτικοῦ... Θεωρεῖ εὐτύχημα προσφέρουσα εἰς τὰς Κυρίας τῆς Ἐπιτροπῆς τὴν σύμπραξίν της, ὅπως ἀνακουφίσῃ ὅσον οἷόντε τοσοῦτα παθήματα καὶ σκληρὰς ὀδύνας καὶ συγχαίρει ἑαυτὴν διότι ἐπὶ τῷ τίτλῳ τούτῳ τῆς ἐπιτίμου προεδρείας, τὰ πρῶτα βήματά της εἰς τὴν νέαν αὐτῆς Πατρίδα, τὴν τοσοῦτον εἰς τὴν καρδίαν της προσφιλῆ, θέλουσι καθοδηγηθῇ ὑπὸ τῆς ἀγαθοεργίας καὶ τοῦ ἐλέους...

ΤΕΓΚΟΜΠΟΡΣΙ, αὐλάρχης
τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Ὑψηλότητος
τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου.»

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ βασιλεὺς δὲν ἔμενε ἀργός. Κι' ἐνῷ ἡ Ὄλγα ἐπέστρεφε στὴν Πετρούπολι, ἐκεῖνος ἔπαιρνε τὸν μακρυνὸ δρόμο τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου, ὅπου τὸν δέχθηκε εὐμενέστατα ἡ βασίλισσα Βικτωρία. Ἐπαφές, ἀπειλές, παρακλήσεις. Ἡ κρητικὴ ἐπανάστασις ἀνέβαινε στὸν Γολγοθᾶ της.

ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Ἡ ἀναμονὴ τῆς εἰδήσεως τῶν γάμων εἶχε φέρει σὲ μεγάλο ἐκνευρισμὸ τοὺς Ἕλληνας. Στὶς 14 Ὀκτωβρίου ἐπληροφοροῦντο ὅτι οἱ γάμοι «ποὺ ἔμελλον τελεσθῶσι χθές, θὰ γίνουν αὔριον Κυριακήν, ἕνεκεν μικρᾶς ἀδιαθεσίας τῆς Ὄλγας.» Στὶς 17 Ὀκτωβρίου ἐδιάβαζαν ὅτι «μέχρις ὥρας οὐδὲν ἔφθασε τηλεγράφημα περὶ τῶν γάμων». Στὶς 18 ὅτι, «οὐδεμία εἴδησις περὶ γάμων.» Στὶς 19 ὅτι «ὡς φαίνεται οἱ Τοῦρκοι κατακρατοῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ τηλεγράφημα περὶ τῶν γάμων τοῦ βασιλέως.» Τὴν Παρασκευὴ 20 Ὀκτωβρίου, ἡ ἐφημερὶς «Πα-

λιγγενεσία» πληροφοροῦσε τοὺς ἀναγνώστας της πὼς ὁ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως τηλέγραφος εἶναι κομμένος. Οἱ ἐφημερίδες, ὅμως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναγράφουν ὅτι «οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως Γεωργίου καὶ τῆς Ὄλγας ἐτελέσθησαν τῇ 11 ὥρᾳ π.μ. τῆς 15 Ὀκτωβρίου, ὁ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος συνεχάρη τοὺς βασιλεῖς τηλεγραφικῶς. Ἴσως σήμερον ἢ αὔριον θὰ ἔχωμεν ἐν Ἀθήναις τελετὴν καὶ δοξολογίαν.» Τὴν ἴδια ἡμέρα, ὅμως, κατέπλευσε στὸν Πειραιᾶ τὸ γαλλικὸ ἀτμόπλοιο τῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τὸ ὁποῖο ἔφθασε καὶ τὸ τηλεγράφημα τοῦ βασιλέως Γεωργίου :

«Πετρούπολις 16)28 Ὀκτωβρίου. Χθὲς Κυριακὴν κατὰ τὴν ὥραν 8 τῆς ἑσπέρας ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι ἡμῶν. Εἴθε ὁ Θεὸς εὐδοκήσας εὐλογήσῃ αὐτοὺς καὶ εἰσακούσηται τῶν εὐχῶν, ἃς ἀπευθύνομεν αὐτῷ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων. ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΟΛΓΑ»

Τὸ ἴδιο βράδυ γινόταν στὴ Βουλὴ ἡ ἐπίσημος ἀναγγελία καὶ τὴν ἑπομένη 21 κανονιοβολισμοὶ σημείωναν τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. Στὶς 11 π.μ. ὁ ἀντιβασιλεὺς Ἰωάννης, ἡ Κυβέρνησις, οἱ βουλευταί, τὸ Διπλωματικὸ Σῶμα καὶ χιλιάδες, δακρυσμένου ἀπὸ τὴν συγκίνησι, λαοῦ κατέκλυσαν τὴν Μητρόπολι καὶ τοὺς γύρω χώρους γιὰ νὰ ψάλλουν μαζὺ μὲ τὸν Μητροπολίτη τὸ «Πολυχρόνιον» προσθέτοντας «καὶ τῇ εὐσεβεστάτῃ βασιλίσσῃ ἡμῶν Ὄλγᾳ.» Πυκνὲς ζητωκραυγὲς ἐκάλυψαν τὸν λόγο τοῦ Μητροπολίτη : «Αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου· αὕτη, Ἕλληνες, εἶναι ἡ ἡμέρα τὴν ὁποίαν οἱ ἔνδοξοι πατέρες σας, δι' ἐνδόξων μέν, ἀλλὰ μεγάλων θυσιῶν καὶ αἱμάτων καθιέρωσαν καὶ ἣν ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον...» Ἡ φωνὴ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, ποὺ ἔλαβε εὐθὺς ἀμέσως τὸν λόγον, μόλις ἀκουγόταν. Οἱ συνεχεῖς ζητωκραυγὲς καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ ἰδίου μόλις ἄφησαν νὰ ξεχωρίσουν... «εὔχεται δὲ εἰς τὸ σεπτὸν αὐτῶν ζεῦγος μακροβιότητα, εὐτεκνίαν, εὐημερίαν καὶ πᾶν ἀγαθόν, καὶ πέποιθεν ὅτι οἱ γάμοι οὗτοι θὰ συντελέσωσι πρὸς δόξαν τοῦ θρόνου καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τοῦ ἔθνους.»

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ Ἀθήνα ἐνέτεινε τὶς προσπαθειές της νὰ ἑτοιμασθῇ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ κατέφθαναν καὶ οἱ περιγραφὲς τῶν διαφόρων τελετῶν, ποὺ εἶχαν γίνει στὴν Πετρούπολι. Ἀκόμα καὶ σήμερα, μετὰ ἑκατὸ σχεδὸν ἔτη, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ συγκινηθῇ κανεὶς διαβάζοντάς τες. Οὔτε καὶ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν μεγαλοπρέπεια τοῦ πρωτοκόλλου τῆς ρωσικῆς Αὐλῆς. Φαντάζεται, λοιπόν, κανεὶς ποιὰ ἐντύπωσι ἔκαναν στοὺς ἁπλοϊκοὺς καὶ φτωχοὺς Ἕλληνας τοῦ 1867.

Ὁ Γεώργιος ἔφθασε μέσῳ Φραγκφούρτης καὶ Βερολίνου στὸ Eydt Ruhnen, παρὰ τὰ ρωσικὰ σύνορα στὶς 5 Ὀκτωβρίου. Στὸν σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τάγμα Ρώσων στρατιωτῶν ἀπέδιδε τιμάς, ἐνῶ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἀνέκρουε τὸν ἑλληνικὸ Ἐθνικὸ Ὕμνο καὶ πολύτιμοι τάπητες ξετυλίγονταν μέχρι τὴν σκάλα τοῦ βασιλικοῦ ὀχήματος. Στὴν

μεγάλη αἴθουσα τοῦ σταθμοῦ ἐδόθη δεξίωσις καὶ ἀκολούθως, ἡ ἀναμένουσα αὐτοκρατορικὴ ἁμαξοστοιχία, παρέλαβε τὸν βασιλέα καὶ τὴν ἀκολουθία του καὶ κατηυθύνθη ὁλοταχῶς πρὸς τὴν Πετρούπολι. Σὲ κάθε σταθμὸ ἀπέδιδαν τιμὲς παρατεταγμένα στρατιωτικὰ τμήματα ἐνῷ μουσικὲς ἀνέκρουαν πάντοτε τὸν Ἐθνικό μας Ὕμνο. Στὰ θερινὰ ἀνάκτορα τοῦ Τσάρκοε - Σέλο οἱ δυὸ ἡγεμόνες, ὁ Τσάρος καὶ ὁ Γεώργιος ἀντήλλαξαν ἀσπασμοὺς καὶ ὥρισαν τοὺς γάμους γιὰ τὴν 14 Ὀκτωβρίου. Τελικῶς ἔγιναν τὴν Κυριακὴ 15 Ὀκτωβρίου.

Οἱ κάτοικοι τῆς Πετρουπόλεως ἐξύπνησαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη μὲ πέντε βολὲς τηλεβόλου ἀπὸ τὸ φρούριο, ποὺ εἰδοποιοῦσαν ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα. Ἀπὸ νωρὶς τὸ ἀπόγευμα εἶχαν φθάσει στὸ παρεκκλήσιο τῶν χειμερινῶν Ἀνακτόρων τὰ μέλη τῆς Ἁγίας Συνόδου τῆς Ρωσίας, ὁ Κλῆρος τῆς Αὐλῆς, τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τῆς αὐτοκρατορίας, οἱ γερουσιασταί, οἱ ἀξιωματοῦχοι τῆς Αὐλῆς, τὸ Διπλωματικὸ Σῶμα, ἡ ἀκολουθία τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ πρίγκηπος - διαδόχου τῆς Δανίας, ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὶς 8 μ.μ. σειρὰ 101 κανονιοβολισμῶν ἀνήγγειλε ὅτι ἐπλησίαζε ἡ συνοδεία τῆς ὑψηλῆς μελλονύμφου. Προηγεῖτο ἔφιππος ὁ ἀρχιπποκόμος. Ἀκολουθοῦσαν τέσσερις, ἔφιπποι ἐπίσης, ἱπποκόμοι. Κατόπιν ἦτο ἡ χρυσὴ ἅμαξα τοῦ αὐλάρχου καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου. Οἱ μεγάλοι δοῦκες Κωνσταντῖνος, Ἀλεξάνδρα καὶ Νικόλαος πλαισίωναν τὴν Ὄλγα μέσα σ' ἕνα μεγαλοπρεπέστατο χρυσὸ ἁμάξι ποὺ ἔσυραν 6 ἄλογα. Τὴν πομπὴ ἔκλειναν ἄλλες χρυσὲς ἅμαξες μὲ τὶς Μεγάλες Κυρίες τῶν Τιμῶν.

Στὴν εἴσοδο τῶν ἀνακτόρων ἀνέμενε ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ποὺ ὑπεδέχθη τὴν νύμφη καὶ τὴν παρέδωσε στὸν βασιλέα Γεώργιο. Ὁλόκληρη ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτὴ συνοδεία εἰσῆλθε ἀργὰ στὸ παρεκκλήσιο τῶν ἀνακτόρων, προηγουμένων τοῦ βασιλέως μας καὶ τῆς Ὄλγας τῆς ὁποίας τὶς ἄκρες τοῦ μανδύα της, ἀπὸ βυσσινὶ βελοῦδο, κρατοῦσαν τέσσερις θαλαμηπόλοι. Ἡ γαμήλιος ἀκολουθία ἄρχισε νὰ ἐκτυλίσσεται μὲ μεγαλοπρέπεια. Χρυσοφορεμένοι ἀρχιερεῖς, καλυκέλαδες καὶ πειθαρχημένες χορωδίες ἀνέπεμπον τοὺς ὕμνους. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ Εὐαγγελίου, ἐψάλη Πολυχρόνιον ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ τῆς «βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων Ὄλγας Κωνσταντινόβνας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς.» Ἤδη, ἡ ἀκολουθία εἶχε τελειώσει καὶ οἱ ἐπίσημοι ἔσπευδαν νὰ συγχαροῦν τοὺς νεονύμφους καὶ τοὺς γονεῖς τῆς Ὄλγας καὶ ἀμέσως μετὰ νὰ μεταβοῦν στὴν αἴθουσα Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, ὅπου εἶχε ἑτοιμασθῆ λουθηρανικὸς βωμός. Στὴν αἴθουσα αὐτὴ ἐπανελήφθη ἡ γαμήλιος ἀκολουθία κατὰ τὸ λουθηρανικὸ δόγμα, ἐνῷ 101 κανονιοβολισμοὶ ἐδόνουν τὴν ἀτμόσφαιρα.

Ὁ χορὸς ποὺ ἀκολούθησε, στὶς αἴθουσες Οἰκοσήμων καὶ Ἁγίου Γεωργίου, ἦταν ἀπὸ τοὺς ἐπιβλητικώτερους ποὺ ἔγιναν ποτὲ στ' Ἀνάκτορα τῆς Πετρουπόλεως.

Εἶχε παρέλθη, ἤδη, τὸ μεσονύκτιο, ὅταν ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰ-

κογένεια, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Τσάρο, συνώδευσε, ἐν πομπῇ, τὸ ζεῦγος τῶν νεονύμφων μέχρι τοῦ ἰδιαιτέρου διαμερίσματός του. Ἐκεῖ, στὴν εἴσοδο τοῦ διαμερίσματος, ἀνέμενον ὁ Μέγας Δοὺξ καὶ ἡ σύζυγός του καὶ προσέφεραν στὸν Γεώργιο καὶ τὴν Ὄλγα ἕνα εἰκόνισμα, τεμάχιο ἄρτου καὶ λίγο ἁλάτι. Παλαιὰ βυζαντινὴ παράδοσις, ποὺ μέχρι πρό τινος ἐτηρεῖτο καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Τὴν ἑπομένη, οἱ κώδωνες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ρωσικῆς πρωτευούσης ἐκάλουν τοὺς πιστοὺς εἰς δοξολογίας, ὅπου ἐδιαβάζετο καὶ ἡ προκήρυξις τοῦ Τσάρου :

«Διὰ τῆς ἡμετέρας προκηρύξεως τῆς 26 Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους, ἀνηγγείλαμεν εἰς τὸ ἔθνος τὴν τέλεσιν τῶν ἀρραβώνων τῆς προσφιλοῦς ἡμῖν ἀνεψιᾶς Μεγάλης Δουκίσσης Ὄλγας Κωνσταντινόβνας μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Α΄. Σήμερον, ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμῶν ἐγένετο ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ τῶν ἀνακτόρων, ἐν μέσῳ ὁμηγύρεως κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἡ τελετὴ τῆς ἑνώσεως τοῦ τοσοῦτον προσφιλοῦς ἡμῖν ζεύγους τούτου. Ἐπικαλούμενοι τὰς εὐλογίας τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῶν νεονύμφων πεποίθαμεν ὅτι ἅπαντες οἱ πιστοὶ ἡμῶν ὑπήκοοι θὰ ἐκπέμψωσιν ἐκ βάθους τῆς καρδίας των τὴν αὐτὴν εὐχὴν πρὸς τὸν παντοδύναμον καὶ παντελεήμονα Θεόν.

Ἐν Πετρουπόλει, 15)27 Ὀκτωβρίου 1867.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.»

Τὸ ἐπίσημο δεῖπνο ποὺ παρετέθη τὴν ἑσπέρα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς τὰ ἀνάκτορα ἦταν ἀπὸ ἐκεῖνα πού, σήμερα, μόνον στὸν κινηματογράφο μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανείς. Οἱ συνδαιτημόνες κατέφθασαν ἐν πομπῇ καὶ πῆραν τὶς θέσεις τους στὸ ἀπέραντο τραπέζι, ἐνῶ πίσω ἀπὸ τὸν καθένα στεκόταν ἕνας θαλαμηπόλος κ' ἕνας οἰνοχόος. Ὁ ἀρχιοινοχόος τῶν ἀνακτόρων ἐξυπηρετοῦσε ἀποκλειστικῶς τὸν Αὐτοκράτορα. Τέλος, ἦλθε ἡ στιγμὴ τῶν προπόσεων. Πρώτη πρόποσις ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐνῶ 51 βολὲς τηλεβόλων τοῦ φρουρίου δονοῦσαν τὴν ἀτμόσφαιρα. Δεύτερη πρόποσις ὑπὲρ τῶν νεονύμφων καὶ δεύτερ σειρὰ 51 βολῶν ἀπὸ τὸ φρούριο. Πρὶν ἀκόμη ἠρεμήση ἡ ἀτμόσφαιρα, τρίτη σειρὰ 51 κανονιοβολισμῶν : οἱ συνδαιτημόνες ὕψωναν τὰ κύπελλα ὑπὲρ τῶν Δανῶν βασιλέων Σχεδὸν ἀμέσως τὰ κύπελλα ὑψώθηκαν καὶ πάλι ὑπὲρ τῶν Δουκῶν τῆς αὐτοκρατορίας καὶ 31 βολὲς ἀπὸ τὸ φρούριο ἠκολουθοῦντο ἀπὸ ἄλλες 31: οἱ συνδαιτημόνες ἔπιναν γιὰ τελευταῖα φορὰ ὑπὲρ τοῦ Κλήρου καὶ τῶν ὑπηκόων τῶν χωρῶν τους.

Ἡ 17 Ὀκτωβρίου, τελευταία ἡμέρα τῶν ἐπισήμων τελετῶν στὴν Πετρούπολι, ἦταν ἴσως καὶ ἡ πιὸ λαμπρή. Ἦταν ἡ ἡμέρα τοῦ χειροφιλήματος. Θὰ παρουσιάζοντο εἰς τοὺς βασιλεῖς μας τὸ Διπλωματικὸ Σῶμα καὶ ὅλες οἱ πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀρχὲς τῆς Αὐτοκρατορίας.

Τὸ Διπλωματικὸ Σῶμα καὶ οἱ πολιτικὲς ἀρχὲς εἶχαν παραταχθῆ στὴν τεράστια αἴθουσα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Λαμπροστολισμένοι οἱ διπλωμάτες μὲ τὰ παράσημά τους καὶ τὶς στολὲς τῶν χωρῶν τους, εἶχαν πίσω τους καὶ τοὺς ἀνώτερους ὑπαλλήλους τῶν πρεσβειῶν. Οἱ κυρίες, σ' ἄλλη παράταξι ἐστέκοντο ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν.

Ξαφνικά, ἀνοίχθηκαν οἱ πύλες τῆς αἰθούσης καὶ εἰσῆλθον οἱ βασιλεῖς μας, ἐνῶ οἱ κυρίες γονάτιζαν καὶ οἱ ἄνδρες ἔκλιναν τὸ κεφάλι. Ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Ὄλγα ἐπέρασαν μπροστὰ ἀπ' ὅλους, ἀντήλλαξαν μὲ τὸν καθένα μερικὲς λέξεις κι ὕστερα στάθηκαν στὸ μέσον τῆς αἰθούσης, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔπαιρναν θέσι πίσω τους. Ἀμέσως ἄνοιξαν πάλι οἱ πύλες καὶ ἄρχισε ἡ παρέλασις τῶν Κληρικῶν, ἀκολουθουμένων ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς, ἀρχηγοὺς ἐπι ελείων, διοικητὰς μεγάλων μονάδων καὶ διαφόρων Σωμάτων. Ὅλοι χαιρετοῦσαν στρατιωτικὰ τὸν Γεώργιο καὶ ἠσπάζοντο τὴν δεξιὰ τῆς Ὄλγας. Τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας ἀρχηγὸς ἦταν ὁ Μέγας Δοὺξ Κωνσταντῖνος, ὁ πατέρας τῆς Ὄλγας. Προπορευόταν, λοιπόν, τῶν Ναυτικῶν, ἐχαιρέτησε τὸν Γεώργιο, ἠσπάσθη τὸ χέρι τῆς κόρης του Ὄλγας καί, ἐξαιρετικῶς, τὴν ἀγκάλιασε. Ὅταν ἦλθε ἡ σειρὰ τῆς Ἀνακτορικῆς Φρουρᾶς, πρῶτος μπῆκε στὴν αἴθουσα ὁ Τσάρος, ἐχαιρέτησε τὸν Γεώργιο καί, συγκινημένος, ἀγκάλιασε κι' ἐφίλησε τὴν Ὄλγα.

Ἡ τελετὴ ἔκλεισε μὲ τὴν παρέλασι τῆς αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς.

Μνημειώδης ἔμεινε καὶ ἡ παράστασις ποὺ ἐδόθη τὸ βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας στὸ μεγαλύτερο καὶ πλουσιώτερο θέατρο τῆς ρωσικῆς πρωτευούσης. Ἡ ἀφρόκρεμα τῆς αὐτοκρατορίας εἶχε συγκεντρωθῆ ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἐκεῖ. Στρατηγοὶ μὲ λαμπρὲς στολές, σπαθιά, παράσημα, μεγαλοσταύρους ἀνεμιγνύοντο στὰ θεωρεῖα μὲ πολύχρωμες βελούδινες καὶ μεταξωτὲς τουαλέτες κυριῶν.

Στὶς 8 ἀκριβῶς προσῆλθαν ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Ὄλγα, ἐνῶ τὸ θέατρο ἐδονεῖτο ἀπὸ χειροκροτήματα καὶ ἡ ὀρχήστρα ἀνέκρουε τὸν Ἐθνικό μας Ὕμνο. Ἀμέσως κατόπιν εἰσῆλθε καὶ ὁ Τσάρος ἐνῶ ἡ ὀρχήστρα συνέχισε, μετὰ τὸν ἑλληνικό, μὲ τὸν ρωσικὸ ἐθνικὸ ὕμνο.

Γιὰ τὴν παράστασι δὲν μάθαμε, δυστυχῶς, τίποτα περισσότερο ἀπὸ τὸ ὅτι «παρεστάθη ρωσικόν τι μελόδραμα «La vie pour le Czar» καὶ κατόπιν ὡραιότατο μπαλλέ».

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρόκειται περὶ τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Γκλίνκα «Μιὰ ζωὴ γιὰ τὸν Τσάρο».

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Ἡ Ἀθήνα εὑρίσκεται σὲ κατάστασι συναγερμοῦ. Γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους προετοιμαζόταν ὄχι μονάχα τὸ ἐπίσημο κράτος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης, καὶ ἰδίως ὅσοι κατοικοῦσαν στοὺς δρόμους ἀπ' ὅπου θὰ διήρχετο ἡ βασιλικὴ συνοδεία, Παμπάλαια καὶ ἑτοιμόρροπα σπίτια ἀνακαινίζονταν καὶ βάφονταν πυρετωδῶς. Τάπητες, κιλίμια, χράμια, κουρτίνες καὶ κουρελοῦδες τινάζονταν καὶ πλένονταν κατεσπευσμένως. Οἱ ἄνδρες ἀνέσυραν ἀπὸ τὰ βάθη μπαούλων τὶς καλές τους φορεσιὲς καὶ τὶς ἐπιθεωροῦσαν λεπτομερῶς. Οἱ γυναῖκες ἔρραβαν ἢ μεταποιοῦσαν βιαστικὰ τὰ καλά τους φουστάνια κι' ἔσπευδαν νὰ προμηθευθοῦν καινούργια φτερὰ γιὰ τὰ ἡλιοκαμμένα καπέλλα τους. Οἱ κατασκευαστὲς σημαιῶν ἔκαναν χρυσὲς δουλειές. Τὸ

ἴδιο καὶ οἱ ξενοδόχοι ἢ οἱ πανδοχεῖς. Φουστανελλοφόροι ἐπαρχιῶτες καὶ βρακοφόροι νησιῶτες δήμαρχοι συνωστίζονταν στὰ καλντερίμια καὶ στὶς δύο τρεῖς λεωφόρους τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπισπεύθηκαν καὶ οἱ πρόβες τῆς «Ἀντιγόνης» ποὺ ἀνέλαβαν νὰ παρουσιάσουν πρὸς τιμὴν τῶν βασιλέων στὸ Ὠδεῖο Ἡρώδου Ἀττικοῦ, μερικοὶ φοιτητές. Ἤδη, ἀπὸ μῆνες πρίν, μὲ τὶς συμβουλὲς «εἰδημόνων περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ» -καθὼς ἔγραφαν οἱ ἐφημερίδες- εἶχεν ἀνασπηθῆ ἡ σκηνὴ τοῦ θεάτρου «κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον». Ἐπειδή, ὅμως, οἱ κερκίδες ἦσαν σὲ κακὸ χάλι, εἰδικὸ συνεργεῖο ἀνέλαβε νὰ συμπληρώση τὰ χάσματα μὲ σανίδες. Μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες, ἀναγγέλοντας τὰ τῆς παραστάσεως ἐξέφραζαν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν της, ἐνῶ ἄλλες φαίνονταν ἐνθουσιασμένες. «Πρὸ τῆς παραστάσεως -ἔγραφε μία ἀπ᾽ αὐτές- θὰ ψαλοῦν ὕμνοι βασιλικοὶ παρὰ κορασίων καὶ τοῦ χοροῦ. Χάριν τῶν πολλῶν δίδομεν ἐνταῦθα ἰδέαν τινα περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος.» Καὶ πράγματι, παραθέτει μακροσκελὲς κείμενον, μακροσκελέστερον, ἴσως, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν τραγῳδίαν τοῦ Σοφοκλέους. Ἡ ἀγραμματωσύνη τῶν «πολλῶν» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθιστοῦσε ἀπαραίτητη τὴν ἐπεξήγησι ὅλων τῶν ἠθῶν, ἐθίμων, δοξασιῶν καὶ ἀντιλήψεων τῶν ἀρχαίων προγόνων μας.

Πυρετωδῶς προετοιμάζοντο καὶ τὰ στρατιωτικὰ σώματα ποὺ θὰ ἐλάμβανον μέρος στὴν πρὸ τῶν βασιλέων παρέλασι. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Ἐθνοφρουρὰ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ ἐφημερίδες, μάλιστα, μᾶς πληροφοροῦν ὅτι «τῶν ἀπόρων ἐθνοφυλάκων κατεσκευάσθησαν ἱκαναὶ στολαὶ διὰ γενικῆς συνδρομῆς, ὥστε τὰ τάγματα θὰ εἶναι πλήρη, ὁμοιομόρφως δὲ ἐνδεδυμένοι οἱ ἐθνοφύλακες.»

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες καὶ ἐνῶ οἱ βασιλεῖς κατηυθύνοντο σιδηροδρομικῶς, μέσῳ Βιέννης καὶ Βενετίας, εἰς Πρίντεζι, κατέφθασαν στὸν Πειραιᾶ 40 κιβώτια μὲ προσωπικὰ εἴδη τῆς βασιλίσσης Ὄλγας, ποὺ ἐξῆψαν τὴν φαντασία τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπέτειναν τὴν νευρικότητα τῆς ἀναμονῆς. Οἱ βασιλεῖς εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὴν Πετρούπολι στὶς 28 Ὀκτωβρίου καὶ στὶς 8 Νοεμβρίου ἔπρεπε νὰ εὑρίσκωνται στὴν Κέρκυρα. Οἱ Ἀθηναῖοι, ὅμως, εἶχαν ἀνησυχήσει, διότι σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων «κατὰ τὴν καθοδόν των εἰς Ἑλλάδα αἱ Α.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεις θέλουσι ὑποστῆ εἰς τὰ ἐξοχικὰ ἀνάκτορα Κερκύρας κάθαρσιν πενταήμερον ἢ ἐνδεκαήμερον, καθόσον ἡ τελευταία προέλευσις αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι ἐξ ὑπόπτου ἢ ἐπιχολέρου μέρους.» Μία τόσο μεγάλη καθυστέρησις δὲν θὰ ἦταν ὑποφερτή.

Εὐτυχῶς, στὶς 11 Νοεμβρίου ἀνηγγέλθη ὅτι, «αὔριον περὶ τὴν 9 πρωϊνήν, ὁ ἀτμοδρόμων ὁ φέρων τοὺς βασιλεῖς θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Καλαμακίου (Κορινθίας) καὶ τὴν μεσημβρίαν θὰ καταπλεύση ἐν Πειραιεῖ.»

Ἡ Κυριακή, 12 Νοεμβρίου 1867, εὑρῆκε τὴν πρωτεύουσα ἄϋπνη καὶ γεμάτη βουητὰ καὶ ζητωκραυγές. Ἀνάμεσα στὶς φωνὲς τοῦ πλήθους ξεχώριζαν οἱ νευρικὲς καὶ κοφτὲς διαταγὲς τῶν στρατιωτικῶν. Ἀπὸ

τὴν πλατεία Εὐεργετῶν μέχρι τὴν Μητρόπολι εἶχαν παραταχθῆ ἐθνοφύλακες. Ἀπὸ τὴν Μητρόπολι μέχρι τὰ ἀνάκτορα τὰ πλήθη συγκρατοῦσε ἁλυσσίδα στρατιωτικῶν. Δύο πυροβολαρχίες, ἡ μία στὴν πλατεία Τραπέζης καὶ ἡ ἄλλη στὸν λόφο Νυμφῶν, περίμεναν ἀνυπόμονα νὰ βροντήξουν τοὺς χαιρετισμούς των.

Ἐπιτέλους, στὶς 9π.μ. τρεῖς βολὲς τῶν τηλεβόλων τοῦ λόφου Νυμφῶν ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ ἀτμοδρόμων εἶχεν ξεκινήσει ἀπὸ τὸ Καλαμάκι. Σάλπιγγες καὶ τύμπανα προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὸ βουητὸ τοῦ πλήθους. Στὶς 10.30′ μὲ τρεῖς βολὲς τὸ πολεμικὸ «Μεσολόγγι» ἀναγγέλει τὴν ἐμφάνισι τοῦ ἀτμοδρόμωνος. Τὰ ξένα πολεμικὰ σκάφη, ποὺ ἀπὸ ἡμέρες πρὶν εἶχαν καταπλεύσει, παρατάσσονται εἰς δύο στοίχους, ἐνῶ πολύχρωμες σημαῖες καὶ σινιάλα ἀνεμίζουν στὰ ξάρτια τους. Εἶχαν ἔλθη μία ἀγγλικὴ φρεγάτα, τρία γαλλικὰ πολεμικά, τέσσερα ρωσικά, ἕνα πρωσσικό, τρία αὐστριακὰ καὶ ἕνα νορβηγικό. Στοὺς τρεῖς ἱστοὺς τῆς ἀγγλικῆς φρεγάττας εἶχαν ἀναρτηθῆ τεράστια ἑλληνικὰ στέμματα.

Ὥρα 11.30′ π.μ. καὶ τὸ «Μεσολόγγι» διὰ 21 κανονιοβολισμῶν χαιρετᾶ τὴν προσέγγισι τοῦ βασιλικοῦ σκάφους, ἐνῶ τὰ πληρώματα τῶν ξένων πολεμικῶν ἀναρριχῶνται στὰ ξάρτια. Τὴν ἴδια στιγμὴ οἱ κώδωνες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Πειραιῶς ἀρχίζουν νὰ κρούωνται χαρμόσυνα, ἐνῶ οἱ ζητωκραυγὲς τοῦ πλήθους ἀντηχοῦν συνεχεῖς καὶ ἀκατάπαυστες. Λίγο μετὰ τὸ μεσημέρι, ὁ ἀτμοδρόμων εἰσέπλεε μεγαλοπρεπῶς στὸν λιμένα, διήρχετο μεταξὺ τῶν στίχων τῶν ξένων πολεμικῶν ποὺ εἶχαν καλυφθῆ ἀπὸ νέφη καπνοῦ τῶν πυρρακτωμένων ἀπὸ τὶς ἐκπυρσοκροτήσεις τηλεβόλων τους καὶ ἔρριχνε ἄγκυρα κοντὰ στὴν ἀκτή.

Πρῶτοι ἀνέβηκαν στὸ σκάφος νὰ ὑποβάλλουν τὰ σέβη τους οἱ κυβερνῆτες τῶν ξένων πολεμικῶν πλοίων. Σὲ λίγο πλευρίζει στὸ σκάφος καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς λέμβος τοῦ ἀντιβασιλέως Ἰωάννη. Δὲν εἶχε προφθάση ἀκόμη νὰ πατήση τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου, ὁ ἀντιβασιλεύς, ὅταν ἡ βασιλικὴ σημαία τῆς λέμβου του ὑπεστάλη «διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς παύει ἡ ἐξουσία του.» Τὸν Ἰωάννη ἀκολουθεῖ ὁλόκληρη ἡ κυβέρνησις Ἀλεξ. Κουμουνδούρου.

Ἡ ἀποβίβασις τῶν βασιλέων ἔγινε στὶς 2 μ.μ. ἐνῶ 21 βολὲς ἀπὸ τὸν ἀτμοδρόμωνα εἰδοποιοῦσαν ὅτι τὴν στιγμὴ ἐκείνη ἡ βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων Ὄλγα πατοῦσε, ἐπισήμως, γιὰ πρώτη φορὰ σὲ χῶμα ἑλληνικό. «Η Α.Μ. ἡ χαριτόβρυτος βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων Ὄλγα φέρει ἐσθῆτα μεταξωτὴν χρώματος λευκοῦ μετὰ ραβδώσεων κυανῶν, ἐπενδύτην καὶ πιλίδιον λευκά» ἔγραφαν οἱ ἐφημερίδες τῆς ἑπομένης ἡμέρας.

Ἀποθέωσις ; Ναί, μόνον αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς ταιριάζει γιὰ τὴν μετάβασι τῆς βασιλικῆς συνοδείας ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στὴν Ἀθήνα. Προηγεῖτο ἴλη ἐφίππου χωροφυλακῆς καὶ ἴλη ἱππικοῦ. Ἀκολουθοῦσαν ἡ βασιλικὴ ἅμαξα καὶ οἱ ἅμαξες τῶν ἐπισήμων καὶ τελευταία ἄλλη ἴλη ἱππικοῦ.

Τάπητες, κλάδοι δάφνης καὶ ἄνθη στρώνονταν στὸν δρόμο ἀπὸ

τὰ ἐνθουσιασμένα πλήθη. Ἀνθοπέταλα καὶ κουφέτα καὶ ρύζι ἔρραιναν τοὺς βασιλεῖς. Λένε πὼς ἐκείνη τὴν ἡμέρα μαδήθηκαν καὶ ξερριζώθηκαν ὅλα τὰ λουλούδια τῶν Ἀθηνῶν. Ὑπερβολή ! Ἄλλωστε ποὺ εὑρίσκοντο τόσα ἀνθοπέταλα ποὺ ἔρραινον τὴν Ὄλγα, σὲ κάθε ἔξοδό της γιὰ ἑβδομάδες ὁλόκληρες μετὰ τὴν ἐδῶ ἄφιξί της ;

Οἱ συνήθειες δὲν ἄλλαξαν πολὺ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Κάτω ἀπὸ μιὰ ἀψίδα στὴν πλατεία Εὐεργετῶν, ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων ταλαιπώρησε τὸ βασιλικὸ ζεῦγος καὶ τοὺς συνοδούς του μὲ ἄφθονες ἑλληνικοῦρες, θέλοντας νὰ εὐχηθῆ ἁπλῶς «εὐημερίαν», «μακροβιότητα» καὶ -προπαντός- «εὐτεκνίαν». Ὁπωσδήποτε ὁ ρεπόρτερ τῆς ἐφημερίδος «Παλιγγενεσία» εὑρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ παρατηρήση καλὰ τὴν βασίλισσα καὶ νὰ γράψη μία περιγραφή της στὸ φύλλο τῆς ἑπομένης ἡμέρας : «Οὐδεμία τῶν εἰκόνων ὅσας εἴδομεν ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἥτις εἶναι πολὺ ὡραιοτέρα ἀπὸ τὰς εἰκόνας. Ἔχει ἀνάστημα ἀποκλῖνον εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ εἶναι ὡραιότητος σπανίας, λευκὴ καὶ εὐειδὴς τὴν ὄψιν, ἀξία τῶν Ἑλλήνων βασίλισσα. Ἐφόρει ἔνδυμα μεταξωτὸν ἁπλοῦν. Ἦτο λιτὴ καὶ αὐτάρκης τὸ ἔνδυμα· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει πῖλον λευκόν».

Μετὰ τὴν προσφώνησι τοῦ δημάρχου, ἡ συνοδεία κατηυθύνθη στὴν Μητρόπολι, ὅπου ὁ Θεόφιλος καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἀνέμεναν παρατεταγμένοι στὰ προπύλαια. Ἡ σύντομη δοξολογία ποὺ ἀκολούθησε ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ γεμίση ὑπερηφάνεια τὶς καρδιὲς καὶ δάκρυα τὰ μάτια τοῦ κόσμου : ἡ βασίλισσα ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ κατὰ τὸν Ὀρθόδοξο τρόπο.

Μετὰ τὴν δοξολογία καὶ ἀφοῦ ἡ Ὄλγα δέχθηκε ἕνα στεφάνι ἀπὸ ἄνθη ποὺ τῆς προσέφεραν κοπέλλες τοῦ Παρθεναγωγείου «Χίλλ», οἱ βασιλεῖς διὰ τῶν ὁδῶν Εὐαγγελιστρίας, Ἑρμοῦ καὶ τῆς Πλατείας Συντάγματος, ἔφθασαν στ' ἀνάκτορα, ἀπ' ὅπου θὰ παρακολουθοῦσαν «μεγάλην στρατιωτικὴν παρέλασιν, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ 45 ὁλόκληρα λεπτὰ τῆς ὥρας!». Κατὰ τὴν παρέλασι, μετὰ τὰ τάγματα τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἀκολουθοῦσε καὶ ἡ ἐθνοφυλακή. «...Τὸ πέμπτον τάγμα- τῆς ἐθνοφυλακῆς- ἦτο πλῆρες καὶ διεκρίνετο τῶν ἄλλων κατὰ τὰς κινήσεις τὸν ἱματισμὸν καὶ τὸ βάδισμα. Ὡσαύτως καὶ τὸ πρῶτον ἦτο καλῶς συγκροτημένον. Δύο λόχων στρατιῶται τοῦ α' τάγματος εἶχον τὸ ἔνδυμα τὸ ἑλληνικὸν καὶ ὡς στρατιῶται τακτικοὶ καὶ γεγυμνασμένοι ἐκινοῦντο οἱ ἄνδρες του. Ἦσαν ὅλοι γεωργοὶ ἐκ τῆς συνοικίας τῆς Πλάκας!»

Κατὰ τὴν «μακαρία» ἐκείνη ἐποχὴ ὑπῆρχαν στὴν Ἀθήνα, ὄχι μονάχα χωράφια, ἀλλὰ καὶ γεωργοὶ ποὺ κατοικοῦσαν στὸ κεντρικώτερο σημεῖο τῆς πρωτευούσης.

«Ἡ ἡμέραν ἦν ψυχροτάτη· δύσαντος τοῦ ἡλίου τὸ ψῦχος ἐπηύξησεν· ἐντούτοις τὰ πλήθη ἐπλήρουν τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας» ἔγραφε ὁ «Ἐθνοφύλαξ». Καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ δὲν ἠρκεῖτο εἰς τὴν φωταψία τῆς πόλεως, τὶς λαμπαδηδρομίες καὶ τὰ βεγγαλικά. Ἤθελε νὰ ἰδῆ τοὺς βασιλεῖς. Καὶ πράγματι, μὲ ἀνοιχτά, ἀμάξια καὶ χωρὶς στρατιωτικὴ συνοδεία, οἱ βασιλεῖς ἄρχισαν νὰ περιέρχωνται τὰς ὁδούς, Ἑρμοῦ, Αἰ-

όλου, Σταδίου, Πανεπιστημίου, τὴν πλατεῖαν Συντάγματος καὶ τὴν Ὁμόνοια, ἐνῶ οἱ πιὸ τολμηροὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἀνερριχῶντο στὴν βασιλικὴ ἅμαξα γιὰ ν' ἀσπασθοῦν τὸ χέρι τῆς Ὄλγας.

Μέχρι τὸ μεσονύκτιο ἡ Ἀθήνα ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὶς ζητωκραυγὲς καὶ τὰ τραγούδια. «Ὁ κατάφωτος τῆς Καπνικαρέας ναὸς παρίστα τι μεγαλοπρεπὲς καὶ σοβαρόν.»

Οἱ ἴδιες σκηνὲς ἐνθουσιασμοῦ ἐπαναλαμβάνοντο καθημερινά, μετὰ τὸ μεσημέρι, ὁπότε οἱ βασιλεῖς συνήθιζαν νὰ πηγαίνουν περίπατο καθὼς καὶ κάθε Κυριακὴ ποὺ ἡ βασίλισσα μετέβαινε στὴν Μητρόπολι γιὰ νὰ παρακολουθήση τὴν θεία Λειτουργία. «Ὅσοι εἶδον τὴν βασίλισσαν -γράφει μία ἐφημερὶς- ηὐχαριστήθησαν ὑπερβαλλόντως· ἐπῄνεσαν τὴν ὡραιότητα καὶ ἐπεδοκίμασαν τὸ λιτὸν καὶ αὔταρκες τοῦ ἐνδύματος. Τοῦτο ἔστω ἀρκοῦν παράδειγμα εἰς τὰς κυρίας τὰς πολυτελῶς ἐνδυομένας.» Τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ μὲ τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους δοκίμαζαν καὶ οἱ ποιηταί μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Στὴν Ὁμόνοια, ἀνεβασμένος σὲ μιὰ καρέκλα καφενείου, ἀπήγγελε τοὺς ἐμβριθεῖς στίχους του ὁ Παν. Σοῦτσος :

«Ὄλγα ἐκ Θεοῦ ἐκλήθη, ἐπειδ' ἦλθε καὶ ἡ νέα
ἔθνη δύω νὰ συνδέση, ὡς ἡ Ὄλγα ἡ ἀρχαία,
ἥτις ἦλθεν εἰς τῆς Θράκης τὰς χρυσάμμους παραλίας,
τὸν Χριστὸν ἠσπάσθη ἔνδον τῆς ἁγίας του Σοφίας,
καὶ ὑπὸ Θεὸν ἑνοῦσα ἕνα καὶ τὰ δύω γένη
εἰς βαπτίσματος λεκάνην ἤλλαξε τὸν Βαρυσθένη...

....

Στὸ Σύνταγμα, ἀνεβασμένος σὲ καρέκλα ἄλλου καφενείου, ἀπήγγελε τοὺς δικούς του, πολὺ πιὸ εὐκατάληπτους, στίχους ὁ Γ. Παράσχος :

Ἔρχεται μὲ τὸν αἰθέρα τῆς πρωΐας εἰς τὸ βλέμμα
Καὶ βασιλικόν της στέμμα
Ρόδον εὔοσμον φορεῖ.
Ἔρχεται κι' εἰς τὸν καθρέπτην τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης
Ὡς εἰς δύω χρυσᾶς πλάσεις
Μειδιῶσα προχωρεῖ

....

Λάβε, Ἄναξ τῶν Ἑλλήνων
Λάβε δάφνην, λάβε δόρυ,
Καὶ ὁδήγει μας, μ' ἓν κρῖνο.,
Ὄλγα, μεταξὺ πυρὸς
Ν' ἀντηχήσουν γῆ καὶ ὄρη,
Ὄλγα, Γένος καὶ Σταυρός !

Τίποτα δὲν παρέλειψε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς γιὰ νὰ δείξη τὴν ἀγάπη

του πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιο καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη του πρὸς τὴν βασίλισσα Ὄλγα. Δὲν παρέλειψε οὔτε ἐκείνη τὴν πολύπαθη παράστασι τῆς «Ἀντιγόνης», ποὺ ὕστερα ἀπὸ δεκάδες ἀποτυχημένες «τελευταῖες δοκιμές», ἀπεφασίσθη νὰ «διδαχθῇ» τὴν 7 Δεκεμβρίου, στὴ 1μ.μ. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ Πάρνηθα εἶχε καλυφθῇ ἀπὸ χιόνια καὶ τὸ χρυσταλλιασμένο ξεροβόρι ποὺ ἔπνεε, μονάχα τοὺς βασιλεῖς καὶ μερικὲς ἑκατοντάδες θεατῶν δὲν ἐπτόησε.

Οἱ Ἕλληνες κριτικοὶ ἦσαν πάντα Ἕλληνες κριτικοί. Οἱ γνῶμες τους ὄχι ἁπλῶς ἐδιχάσθησαν, ἀλλὰ ἐνῶ οἱ μὲν ὡμιλοῦσαν περὶ θριάμβου, οἱ δὲ ἀπέτρεπαν ἀπὸ παρόμοια μελλοντικὰ πειράματα ποὺ «μᾶς ἐκθέτουν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων». Ὅσο διὰ τὰ προαναγγελθέντα «ᾄσματα βασιλικά», φαίνεται πὼς ἀνηρπάγησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμο, διότι οὐδεὶς τὰ ἀναφέρει. Καὶ τὰ σχόλια τῶν ἐφημερίδων ἐτελείωναν μὲ τὴν καθημερινὰ ἐπαναλαμβανόμενη ἐπωδὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων : «Εἴθε αἱ ἡμέραι τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους νὰ διαρρεύσωσιν ἡδεῖαι ὡς ἐαρ.ναὶ τοῦ Μαΐου ὧραι».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - ΣΟΦΙΑ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τούς πρώτους της βασιλικούς γάμους εἶδε ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἴκοσι δύο χρόνια μετά τήν ἀποθεωτική ὑποδοχή τοῦ Γεωργίου καί τῆς Ὄλγας. Οἱ εὐχές τῶν Ἑλλήνων γιά «εὐτεκνία» ἐκπληρώθηκαν. Ἤδη τό βασιλικό ζεῦγος εἶχε ἀποκτήσει ἑπτά παιδιά καί τό πρῶτο, ὁ Διάδοχος τοῦ Θρόνου Κωνσταντῖνος, θά νυμφευόταν στήν πρωτεύουσα τοῦ κράτους του. Δέν μπορεῖ νά ἦσαν ὅλα ἁπλές συμπτώσεις. Οὔτε ὅτι ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος, οὔτε ὅτι ἡ μέλλουσα σύζυγός του καί βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων ὠνομάζετο Σοφία. Ἡ Ἁγιά Σοφιά καί ὁ μαρμαρωμένος Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος περίμεναν στήν Πόλη τήν εἴσοδο τοῦ ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Δέν μπορεῖ, αὐτός ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος ΙΒ΄ πού θά ὡδηγοῦσε τό Ἔθνος στήν Ἀνάστασί του..

Μ' αὐτά ἔτρεφε τίς ἐλπίδες του τό Ἔθνος κι' ἑτοιμαζόταν πυρετωδῶς γιά τούς γάμους τοῦ Διαδόχου του. Ἡ Ἀθήνα τοῦ 1889 πολύ λίγο ἔμοιαζε μέ τήν Ἀθήνα τοῦ 1867. Μεγαλοπρεπῆ μέγαρα ὑψώνονταν στά κεντρικώτερα σημεῖα της, καί τό σπουδαιότερο, μερικές κεντρικές ἀρτηρίες διέθεταν καί ἠλεκτροφωτισμό. Ἐπιτέλους, ἦταν μιά πρωτεύουσα πού συνεδέετο ἀκόμη καί σιδηροδρομικῶς μέ τά ἐπαρχιακά κέντρα. Φυσικά, δέν πρέπει κανείς νά βιασθῆ νά σχηματίση τήν ἐντύπωσι πώς ἐπρόκειτο γιά μιά εὐρωπαϊκή μεγαλούπολι. Κάθε ἄλλο μάλιστα. Μέ λίγη προσπάθεια ὅμως, θά μποροῦσε νά κάνη καί βασιλικούς γάμους. Καί σ' αὐτήν, ἀκριβῶς, τήν προσπάθεια ρίχθηκαν, πάση δυνάμει, οἱ Ἀθηναῖοι καί οἱ ἁρμόδιες Ἀρχές.

Τό ἐγχείρημα δέν ἦταν καθόλου εὔκολο. Βασική διαφορά μεταξύ τῶν γάμων τῆς Πετρουπόλεως καί τῶν ἐπιχειρουμένων στήν Ἀθήνα, ὑπῆρξε ἡ πληθώρα τῶν βασιλικῶν προσκεκλημένων, πού δέν ἦταν δυνατόν ν' ἀποφευχθῆ, ἐξ αἰτίας τῶν συγγενικῶν δεσμῶν πού εἶχαν δημιουργηθῆ. Οὔτε οἱ γονεῖς τοῦ Γεωργίου, βασιλεῖς τῆς Δανίας, ἦτο δυνατόν νά παραλειφθοῦν, οὔτε οἱ συγγενεῖς τῆς Ὄλγας στήν Πετρού-

πολι, οὔτε, φυσικά, ἡ μητέρα καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς νύμφης ἀπὸ τὸ Βερολῖνο νὰ μὴ προσκληθοῦν —γιὰ νὰ ἀπαριθμήσουμε τοὺς κυριωτέρους.

Ποῦ θὰ ἔμεναν ὅλοι αὐτοί ; Γιὰ τοὺς βασιλεῖς εἶχαν ἑτοιμασθῆ εἰδικὰ διαμερίσματα στὰ ἀνάκτορα. Οἱ συνοδοί τους, ὅμως ; Μόνον ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ἀδελφὸς τῆς Σοφίας, ἠκολουθεῖτο ἀπὸ 140 ἄτομα ! Εὐτυχῶς, ὑπῆρχαν οἱ πλούσιοι Ἕλληνες, αὐτοὶ ποὺ τόσες φορὲς εὐεργέτησαν τὴν χώρα μας. Αὐτοί, λοιπόν, —ὁ Συγγρός, ὁ Ψύχας, ὁ Παπούδωφ, ὁ Σκουλούδης— ἔσπευσαν νὰ παραχωρήσουν τὰ μέγαρά τους «λίαν φιλοτίμως, ἵνα καταλύσωσι εἰς αὐτὰ τὰ μέλη τῶν ἀκολουθιῶν τῶν ξένων ἡγεμόνων», μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς.

Κι' ἔτσι, τὸ ζήτημα τῶν καταλυμμάτων τακτοποιήθηκε ἀπὸ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου.

Τὸ δυσκολώτερο, ὅμως, πρόβλημα ἦταν ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἡγεμόνων, ποὺ συνεδέετο ἀπ' εὐθείας μὲ τὸν εὐπρεπισμὸ τοῦ κέντρου, τουλάχιστον, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ἂν σήμερα ἡ λύσις τοῦ προβλήματος αὐτοῦ συναντᾶ μεγάλες δυσκολίες, φαντάζεται κανεὶς τί συναντοῦσε πρὶν 75 χρόνια. Ὅπως θὰ συνέβαινε καὶ σήμερα, ἔτσι καὶ τότε, οἱ ἁρμοδιότητες τῶν διαφόρων κρατικῶν, ἡμικρατικῶν καὶ δημοτικῶν ὀργάνων συνεπλάκησαν καὶ μπερδεύτηκαν, μέχρις ὅτου ἐπενέβη προσωπικῶς ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ἀνέλαβε ὁ ἴδιος τὴν διεύθυνσι τῶν ἐργασιῶν. Τὴν σύγχυσι ἐπέτειναν καὶ οἱ ἐφημερίδες, ποὺ μὲ καθημερινὰ δημοσιεύματα καὶ σχόλια εἶχαν κατορθώσει ὥστε, ὁλόκληρα συνεργεῖα ἐργατῶν καὶ εἰδικῶν νὰ καταπιάνωνται τὴν μία ἡμέρα μὲ τὸ ἕνα θέμα καὶ τὴν ἄλλη μὲ τὸ ἄλλο, ἀφήνοντας ἡμιτελὲς τὸ προηγούμενο. Στὴν ἀνακάλυψι ὅμως, τῶν «κακῶς ἐχόντων» βοήθησαν πολλοί. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅσα ἔγραφε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, μία ἐφημερίς :

«Ἐὰν ὁ τόσον φιλάρχαιος Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος ἐπισκεφθῆ τὰς στήλας τοῦ Ὀλυμπίου Διός, θὰ εὔχεσθε, κύριοι ἁρμόδιοι, νὰ ἀνοίξη ἡ γῆ καὶ νὰ σᾶς καταπίη, ἐνώπιον τῶν δυσωνύμων αἰσχροτήτων τοῦ πέριξ χώρου καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν καταπεπτωκυῖαν στήλην, τὴν ὁποίαν βεβαιώτατα θὰ ἐπεξεργασθῶσι ἐκ τοῦ πλησίον ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι. . .» Τὴν ἴδια ἡμέρα, μία ἄλλη ἐφημερίς, ἐπεσήμανε εἰς διασταύρωσιν πλησίον τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Ἀθηνῶν «. . . μάνδραν τινα χρησιμεύουσαν ἀποκλειστικῶς ὡς ἀφοδευτήριον τῶν ἐκεῖθεν διερχομένων, ἔτι δὲ καὶ ὀλίγων συνοικούντων κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. . . »

Δὲν ἔλειψε, ὅμως, καὶ τὸ χιοῦμορ : «Αὐτόματοι στεγνωταί !» τιτλοφορεῖται σχόλιο πρωϊνῆς ἐφημερίδος τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1889.

«Ἐνθυμεῖσθε —ἐρωτᾶ τοὺς ἀναγνώστας της— ἐκεῖνα τὰ κατεστραμμένα θρανία ἐν τῇ πλατείᾳ Ὁμονοίας, ὧν τινα μὲν μονόποδα καὶ ἄλλα μισόποδα ;

Λοιπόν, ἐδιωρθώθησαν καὶ ἐχρωματίσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐστέγνωσαν αὐτομάτως. Εἰς τοῦτο συνέβαλον οἱ μὴ γινώσκοντες τὴν μεταμόρφωσιν καὶ ἀνύποπτοι ὅλως, ἐξηπλοῦντο ἐπ' αὐτῶν. Οὕτω, ἐξωράϊζον καὶ αὐτὰ τὰ φορέματά των δωρεὰν παρὰ τῆς ὑποχρεωτικοτάτης δημοτικῆς ἀρχῆς.»

Ὁ πυρετὸς ἐξωραϊσμοῦ ἔφθασε καὶ μέχρι τὸν πανάθλιο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ καὶ μέχρις αὐτὲς τὶς στολὲς τῶν ἀστυνομικῶν.

«Ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς Ἀθηνῶν —μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἐφημερίδες— διεσκευάσθη ἀρκετὰ φιλοκάλως. Ἅπας ὁ ἀπὸ τῆς γεφύρας μέχρι τοῦ καφενείου χῶρος ἐκαθαρίσθη, ἡ ἀποθήκη τῶν ἁμαξῶν, ἡ σκιὰς καὶ ὅλος ὁ σταθμὸς ἐχρωματίσθησαν, στῦλοι δὲ σιδηροὶ ἐτέθησαν ὅπως ὑποβαστάσωσιν ἠλεκτρικοὺς λαμπτῆρας. Ἔξωθεν δὲ ἠγέρθησαν δύο ἀρκετὰ κομψαὶ ἀψῖδες ὑψηλαὶ καὶ λεπτοκαμωμέναι». Ὅσο γιὰ τὶς στολὲς τῶν ἀστυνομικῶν διεσώθη ὁ ἑξῆς διάλογος τῆς 8ης Ὀκτωβρίου μεταξὺ βασιλέως Γεωργίου καὶ τοῦ ἀστυνόμου καὶ ὑπαστυνόμου Πειραιῶς «τὸ πρῶτον φέροντας τὴν ἐπίσημον στολήν, ἓν τῶν ἐξαρτημάτων τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ἡ μεγάλη κυανὴ ταινία παρομοία πρὸ τὴν τῶν Μεγαλοσταύρων.

—Καὶ ποῖοι εἶσθε ἐσεῖς, κύριοι ; ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος.

—Ὁ ἀστυνόμος καὶ ὁ ὑπαστυνόμος, ἀπήντησαν ἀμφότεροι.

—Καὶ ἀπὸ πότε ἐγείνατε μεγαλόσταυροι ; ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς δεικνύων τὰς κυανὰς ταινίας.

—!!!.».

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Ὀκτωβρίου, ὁ ὀργασμὸς προετοιμασιῶν, στὰ Ἀνάκτορα, ἔφθασε στὸ ἔπακρον. Ἡ ἑλληνικὴ Αὐλή, μὲ τὴν λιτὴ καὶ περιωρισμένη κίνησί της, χρειάσθηκε νὰ καταβάλη ἰδιαίτερες προσπάθειες, ὥστε νὰ ἀνταποκριθῆ στὴν φιλοξενία τόσων ὑψηλῶν προσώπων. Στὶς 4 Ὀκτωβρίου κατέπλευσαν στὸν Πειραιᾶ δύο αὐστριακὰ ἀτμόπλοια, φέροντα «πλείστας ὅσας προμηθείας μεταξὺ τῶν ὁποίων ἄφθονα ἐπιτραπέζια σκεύη, ὡραιότατα καὶ ἁπλούστατα ἐκ πορσελλάνης». Ἀλλὰ πλὴν τῶν προμηθειῶν χρειάσθηκε νὰ ἐκσυγχρονισθοῦν καὶ οἱ ... χορευτικὲς ἐπιδόσεις τοῦ αὐλικοῦ προσωπικοῦ, διότι, καθὼς ἔγγραφαν οἱ ἐφημερίδες«... θὰ γίνουν καὶ ὀλίγοι κύκλοι πολονέζας Ἡ πολονέζα, κατὰ τὸ πρῶτον εἰσαγομένη ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀνακτόροις, εἶναι συνηθεστάτη ἐν τοῖς μεγάλοις χοροῖς τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀνακτόρων.» Συγχρονισμὸς ἐπῆλθεν ἀκόμα καὶ στοὺς τίτλους : «Χθές, ὁ βασιλεὺς διώρισε τὸν κ. Κουντουριώτην Μέγαν Αὐλάρχην τῶν Ἀνακτόρων. Αὐλάρχης ὑπὸ τοιοῦτον τιμητικὸν τίτλον, τώρα κατὰ τὸ πρῶτον διορίζεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Αὐλῇ» ἔγραφε ἐφημερὶς τῆς 3ης Ὀκτωβρίου. Πρόβλημα μεγάλο καὶ δυσεπίλυτο ἀνέκυψε καὶ γιὰ τὸν διορισμὸ Δεσποινίδων ἐπὶ τῶν Τιμῶν τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας. Τελικῶς προετιμήθησαν οἱ δεσποινίδες Ἐλίζα Σούτσου καὶ Ἀγγελικὴ Κοντοσταύλου.

Μήπως, όμως, καὶ ἡ ἀποβίβασις ἀπὸ τὰ πλοῖα ποὺ δὲν θὰ πλεύριζαν, ἦταν σωστὸ νὰ γίνῃ μὲ μία ὁποιανδήποτε λέμβο; Κι' ἐδῶ τὴν λύσι ἔδωσε ἡ γερὴ μνήμη κάποιου ναυτικοῦ. Στὸν ναύσταθμο ὑπῆρχε καὶ ἐφυλάσσετο προσεκτικὰ μία πολυτελὴς λέμβος τοῦ βασιλέως Ὄθωνος «... ἡ ὁποία ἀπὸ τριακονταετίας δὲν ἐχρησιμοποιήθη. Πολυτελεστάτη καὶ χρυσοστιβής, δεκαεξάκωπος, ἐξ ξύλου μαονίου, μὲ χρυσᾶς ραβδώσεις, φέρει κατὰ τὴν πλώρην χρυσοῦν ἀετὸν μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁλόχρυσον στέμμα. Ἐναυπηγήθη ἐν Πόρῳ ὑπὸ τοῦ περιφήμου τότε ναυπηγοῦ Δρίβα, μετὰ τοσαῦτα δὲ ἔτη χρησιμοποιεῖται ἀποβιβάζουσα ἐπὶ τῆς πειραϊκῆς ἀκτῆς τὴν μέλλουσαν βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν κραταιὸν τῆς Γερμανίας μονάρχην.»

Ἐν τῷ μεταξύ, διετάχθη νὰ ἐξοπλισθοῦν κατεπειγόντως τὸ καταδρομικὸ «Ναύαρχος Μιαούλης» καὶ τὸ τορπιλλοφόρο «Ψαρά», ὥστε ἔναντι τῶν ξένων πολεμικῶν μοιρῶν, νὰ ἔχῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς νὰ παρατάξῃ ἕνα μικρὸ πολεμικὸ στολίσκο.

Εἰς διαρκῆ συγκίνησιν κρατοῦσαν τὸν λαὸ καὶ οἱ περιγραφὲς τῶν δώρων, ποὺ προσέφεραν οἱ ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου Ἕλληνες, καθὼς καὶ οἱ ξένοι ἡγεμόνες. Ὡραιότατα ὑπῆρξαν, μεταξὺ αὐτῶν, τὰ δῶρα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Λονδίνου, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἄνδρες προσέφεραν στὴν Σοφία «ὁλόκληρον ἐπιτραπέζιον συσκευὴν ἐξ ἀργύρου διὰ πεντήκοντα συνδαιτημόνας, ἐντὸς δύο περικόμψων ἑρμαρίων ἐκ καρυᾶς φερόντων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην: Τῇ Α. Β. Υ. τῇ πριγκηπίσσῃ Σοφίᾳ οἱ ἐν Λονδίνῳ παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες εὐσεβάστως καὶ γηθοσύνως.» Οἱ δὲ γυναῖκες προσέφεραν «ὁλόχρυσον συσκευὴν καλλυντηρίου ἐντὸς καὶ αὐτὴ δύο ὁμοίων ἑρμαρίων» ἀξίας 1200 λιρῶν στερλινῶν.

Ἕνας ἄλλος, ὁμογενὴς ἐκ Προύσσης, κατέφθασε φέροντας διὰ τὴν βασίλισσα Ὄλγα καὶ τὴν πριγκήπισσα Σοφία «ἀνὰ τεσσαράκοντα πῆχες τεμαχίων ὑφάσματος, χρυσομετάξου, χρώματος γλυκυτάτου κυανοῦ, μετὰ ἀστέρων ἐγκατεσπαρμένων, ὑφασμένων μετὰ τέχνης καὶ λεπτότητος.»

Ἀξιομνημόνευτα εἶναι καὶ τὰ δῶρα τοῦ Τσάρεβιτς Νικολάου, ἀνεψιοῦ τῆς βασιλίσσης Ὄλγας, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε «συσκευὴν τεΐου ἀρχαίου ρωσσικοῦ ρυθμοῦ ἐκ κεχρυσωμένου ἀργύρου. Ἐπὶ τῶν ποτηρίων, ὧν αἱ μὲν βάσεις εἶναι ἀργυραὶ αὐτὰ δὲ κρυστάλλινα, φέρονται συνδεδεμένα τὰ ὀνόματα Κωνσταντῖνος καὶ Σοφία δι' ἀρχαίων σλαυικῶν χαρακτήρων.» Ὁ ἴδιος προσέφερε καὶ στὸν βασιλέα Γεώργιο «τέσσαρες γενναιοτάτους ἵππους.»

Τέλος, αὐτὴ ἡ πριγκήπισσα Σοφία προσέφερε στὸν ὑψηλὸ νυμφίο της «... μεγάλην συσκευὴν τεΐου ἐκ συμπαγοῦς ἀργύρου, συνισταμένην ἐκ τοῦ ἀγγείου τοῦ ὕδατος, δοχείου διὰ τεῖον, πνευματολυχνίας, ζαχαροδοχείου κλπ. μετὰ μεγάλων ἀργυρῶν δίσκων καλῶν διά τε τὴν καθημερινὴν χρῆσιν ὡς καὶ διὰ μεγάλας συναναστροφάς. Εἶναι ρυθμοῦ τῆς μεταγενεστέρας Ἀναγεννήσεως, ἀριστούργημα κατὰ τὰ σχεδιογραφήματα καὶ τὴν ἐκτέλεσιν. Κατὰ τὴν

παράδοσιν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς βασιλίσσης Ἄννης (Ἀγγλίας), εὑρίσκετο δὲ ἐν τῇ κατοχῇ τῆς πριγκηπίσσης Καρλόττας τῆς Οὐαλλίας. Ὁ σύζυγος αὐτῆς, βασιλεύς, μεταγενεστέρως, Λεοπόλδος Α΄ τοῦ Βελγίου, τὴν ἐδώρισεν εἰς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν, αὕτη δὲ εἰς τὴν θυγατέρα της αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου, ἥτις τὴν δωρεῖ νῦν τῇ πριγκηπίσσῃ Σοφίᾳ.» Τὸ πολυτιμότερο δῶρο, ὅμως, ἔλαβε ἡ Σοφία ἀπὸ τὸν ἀδελφό της αὐτοκράτορα Γουλιέλμο: «Εἶναι πλήρης κόσμος ἐξ ἀδαμάντων καὶ καλάϊδων (περουζέδων) συνιστάμενος ἐκ διαδήματος, καρφίδος καὶ περιλαιμίου. Μεγάλης ὡραιότητος εἶναι καὶ ὁ ἐκ τοῦ περιλαιμίου ἀναρτώμενος σταυρός, κληρονομικὸς θησαυρὸς τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας.»

Οἱ κερδοσκοπικὲς ἐπινοήσεις δὲν εἶναι προνόμιο τῶν σημερινῶν Ἀθηναίων. «Θέσεις διὰ τὰς ἑορτάς!» βροντοφωνοῦσε καθημερινὰ διὰ τῶν ἐφημερίδων ὁ κ. Χ. «Πρὸς εὐκολίαν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἴδωσι καλῶς τὴν ἔλευσιν τῆς νύμφης μας, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ τὰς τελετὰς τῶν γάμων, κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου ἐν τῷ ἀνθοκομείῳ Χ καὶ ἀπέναντι τῇ οἰκίας Βούρου, κατεσκευάσθη εὐρύχωρος ἐξέδρα 400 θέσεων καὶ ἐνοικιάζονται αἱ θέσεις ἀπὸ σήμερον, δι᾽ ὅλας τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν.» Πολὺ προοδευτικώτερος, ὅμως, ὑπῆρξε κάποιος κατασκευαστὴς σημαιῶν ποὺ δημοσίευεν ἐντὸς πλαισίου:

ΣΗΜΑΙΑΙ! ΣΗΜΑΙΑΙ!
διὰ τοὺς γάμους τοῦ Διαδόχου
Εὐκαιρία σπανία.

Ὁ γνωστὸς σημαιοποιὸς τῆς Βασιλικῆς Αὐλῆς Χ. Τ. πωλεῖ σημαίας ἑλληνικὰς καὶ γερμανικὰς καὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν, σήματα καὶ λοιπά. Δέχεται καὶ παραγγελίας. Θὰ γίνῃ χαλασμὸς κόσμου. Τρέξατε! Πωλοῦνται ὡς καὶ στέμματα καὶ λουκούμια Σύρου» (!)

ΚΑΤΑΠΛΗΞΕΙΣ

Ἀλλ᾽ ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν εὕρισκαν τίποτα το παράδοξο σὲ μία ἀγγελία σὰν τὴν προηγούμενη, ἀντιθέτως ἔμειναν ἐνεοὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσι μερικῶν εἰδήσεων, ποὺ συντελούσης καὶ τῆς ισχνότητος τῶν βαλαντίων, ἤγγιζαν τὰ ὅρια τοῦ μυθικοῦ καὶ παραδόξου. Πῶς ἀλλοιῶς θὰ ἐξηγοῦσαν, φέρ᾽ εἰπεῖν, τὸ ὅτι ἕνας χρεοπώλης Ρῶσος ἐδώρησε στὸ κράτος του ἕνα ὁλόκληρο εὔδρομο; Πράγματι, κατὰ τὶς ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς, ὁ Τσάρεβιτς Νικόλαος θὰ ἔφθανε ἐπιβαίνων τοῦ εὐδρόμου «Κορνίλωφ», τὸ ὁποῖον θὰ συνωδεύετο ἀπὸ τὸ ἐπίσης εὔδρομο «Μήνιγγ» κατασκευασθὲν «τῇ δαπάνῃ μεγάλου Ρώσου χρεοπώλου, δώσαντος τὸ ὄνομα τοῦ συναδέλφου του πατριώτου χρεοπώλου Μήνιγγ, ὅστις κατὰ τὸν φοβερὸν μεταξὺ Ρώσων καὶ Ταρτάρων πόλεμον ἀνεδείχθη εἰς μέγαν ὑπερασπιστὴν τῶν περὶ τὸν Καύκασον χωρῶν.»

Μεγάλη ἦταν καὶ ἡ κατάπληξις καθώς, στὶς 12 Ὀκτωβρίου, μετὰ τὴν εἴδησιν ὅτι «ἐκομίσθη ἐκ Βερολίνου τὸ ἕτερον τῶν ἀντιγράφων τοῦ προικοσυμφώνου περὶ τῶν γάμων τοῦ Διαδόχου καὶ τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας, συγκείμενον ἐκ 13 ἄρθρων καὶ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου» ἐδημοσιεύετο μακρὰ ἀνταπόκρισις μὲ περιγραφὴν τοῦ ἐπισήμου δείπνου, ποὺ ἐδόθη πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Σοφίας στὰ ἀνάκτορα τοῦ Βερολίνου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς, ἀκόμη καὶ σήμερα, προκαλεῖ κατάπληξιν ἡ αὐστηρότης καὶ ἐπισημότης τῆς πρωσσικῆς Αὐλῆς, τῆς τόσο διαφορετικῆς ἀπὸ τὴν σχεδὸν εὔθυμη Αὐλὴν τῆς Πετρουπόλεως.

Τὸ ἀξιοθαύμαστο ἐκεῖνο δεῖπνο ἐδόθη στὴν Λευκὴ Αἴθουσα τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βερολίνου. Πάνω ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ τραπέζι ὑπῆρχε «οὐρανὸς ἐκ χρυσοῦ ὑφάσματος. Θεράποντες, αὐλικοὶ καὶ Ἱππόται τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ ἔφερον μεγάλας στολάς. Παρὰ τὰς θέσεις ποὺ θὰ κατελάμβανον ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια καὶ οἱ κεκλημένοι της, ἦτο τεταγμένη διπλῆ σειρὰ ἐξ ἡγεμονοπαίδων.» Στὶς 7 μ.μ. ἀκριβῶς, μὲ χτυπήματα τῆς ῥάβδου του ὁ ἀρχιτελετάρχης ἀνήγγειλε τὴν προσέλευσι τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. «Ὁ Αὐτοκράτωρ, φέρων τὴν ἐρυθρὰν στολὴν τῶν σωματοφυλάκων καὶ τὴν ἅλυσιν τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ, ὡδήγει τὴν πριγκήπισσαν Σοφίαν, ἧς τὸ ἐπίσυρμα ἐβάσταζον δύο ἡγεμονόπαιδες». Ἀκολουθοῦσαν ἡ αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου, μητέρα τοῦ Γουλιέλμου καὶ ἡ σύζυγός του αὐτοκράτειρα Αὐγούστα - Βικτωρία. Ἀνὰ δύο εἰσήρχοντο στὴν αἴθουσα καὶ οἱ ἄλλοι πρίγκηπες καὶ πριγκήπισσες, καθὼς καὶ οἱ προσκεκλημένοι μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Βίσμαρκ καὶ ὁ Ἕλλην πρέσβυς Ἄγγελος Βλάχος.

«Θαυμασίως ἐρασμία ἦτο ἡ ὄψις τῆς σεπτῆς νύμφης. Οἱ ὡραῖοι γλαυκοὶ ὀφθαλμοί της ἐσπινθηροβόλουν, τὸ δὲ ὡραῖον στόμα διεστέλλετο εἰς γλυκὺ μειδίαμα. Ἐφόρει κομψοτάτην λευκὴν ἐσθῆτα ἐκ βαρέως μεταξωτοῦ ὑφάσματος, ὡς κοσμήματα δέ, πόρπην ἐξ ἀδαμάντων καὶ παρὰ τὸν τράχηλον ἕξ σειρὰς μεγάλων μαργαριτῶν. Τὴν τεφράχρουν ξανθείαν κώμην ἐκάλυπτε λευκὸς πέπλος καὶ λοφ ἀ ἐκ λευκῶν πτερῶν, ἐκράτει δὲ λευκὸν ῥιπίδιον.»

Ὁ ἀνταποκριτὴς δὲν παρέλειψε νὰ σημειώση καὶ τὸ μενύ, ποὺ ἀντιγράφουμε χάριν τῶν γαστριμάργων ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας:

Ἀγγλικὰ ὀστρείδια
Σοῦπα χελώνας
Συάκι μὲ ὁλλανδικὴν σάλτσαν
Ψητὸν βόειον μὲ χόρτα
Βολοβὰν μὲ κυνήγιον
Ἀστακὸς καὶ σάλτσα ρεμουλάδα
Φασιανοί. Καρποί. Σαλάτα
Ἀγκινάρες
Σουηδικὸν μηλογλύκισμα
Τυρός. Παγωτά. Ὀπῶραι.

Μετὰ τὸ χορταστικὸ αὐτὸ δεῖπνο, οἱ συνδαιτημόνες μετέβησαν στὴν «Στοὰ τῶν Εἰκόνων» ὅπου ἐσερβιρίσθηκε καφές. Ἔπειτα, ἡ αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου καὶ ἡ πριγκήπισσα Σοφία, προηγουμένου τοῦ ἀρχιτελετάρχου, μετέβησαν στὴν «Αἴθουσαν τῶν Ἱπποτῶν» ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ γιὰ νὰ ὑποβάλη τὰ σέβη του καὶ τὰς εὐχάς του τὸ διπλωματικὸ σῶμα. Ἔπειτα μετέβησαν στὴν «Αἴθουσα τοῦ Βραδεμβούργου» ὅπου ἐπερίμεναν αἱ σύζυγοι τῶν ἀρχηγῶν τῶν πριγκηπικῶν οἴκων, τῶν διπλωματῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

Ἀλλ' οἱ ἀφελεῖς Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατεπλήσσοντο καὶ μὲ πολὺ ἁπλούστερα πράγματα, ὅπως ὁ κατεσπευσμένος ἠλεκτροφωτισμὸς τῶν κεντρικωτέρων σημείων τῆς πρωτευούσης. «Σκεφθῆτε —ἔγραφε μία ἐφημερὶς— ὅτι μόνον τῶν πλατειῶν Συντάγματος καὶ Ὁμονοίας καὶ τῶν ὁδῶν Αἰόλου Σταδίου καὶ Ἑρμοῦ οἱ λαμπτῆρες ἀντιπροσωπεύουσι δύναμιν 85.000 κηρίων. Ἡ πόλις μας θὰ πλέη κυριολεκτικῶς ἐντὸς κυμάτων φωτὸς», προσέθετε ὑπερήφανα. Σήμερα, ἕνας τέτοιος φωτισμὸς θὰ ἐθεωρῆτο ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες ἀνεπαρκὴς ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ ξεχωρίση κανεὶς τὴν μύτη του...

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

Τελευταῖες ἡμέρες. Καταστόλιστη ἡ Ἀθήνα περίμενε τοὺς ὑψηλοὺς ξένους της. Τὸ καινούργιο Ἀνάκτορο, ποὺ εἶχε κτισθῆ εἰδικῶς γιὰ τὸν διάδοχο, περίμενε κι' αὐτὸ ἕτοιμο καὶ κατάλευκο. Κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν Πειραιῶς καὶ Σταδίου καθὼς καὶ γύρω ἀπὸ τὶς πλατεῖες Συντάγματος καὶ Ὁμονοίας εἶχαν στηθῆ κυανόλευκοι κοντοὶ στολισμένοι μὲ ἑλληνικὰ καὶ γερμανικὰ ἐθνόσημα, μὲ σημαῖες καὶ ἀσπίδες. Ὡραῖες γιρλάντες ἀπὸ δάφνες ἕνωναν τὸν ἕνα κοντὸ μὲ τὸν ἄλλο. Στὴν πλατεῖα Συντάγματος εἶχε στηθῆ μεγαλοπρεπὴς ἁψῖδα μὲ τρία τόξα. Στὴν κορυφή της ὑπῆρχαν τέσσερα ἀγάλματα καὶ στὶς γωνίες ὑπερμεγέθη ἀντίγραφα ἀττικῶν ἀγγείων μὲ παραστάσεις γάμου. Στὸ διάζωμά της εἶχε γραφῆ μὲ χρυσᾶ γράμματα:

Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΥΧΟΝΤΑΙ ΤΩ ΔΙΑΔΟΧΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΚΑΙ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΝ

Ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς Πειραιῶς ἀπέκτησε νέαν εἴσοδον, ἡ ὁποία ἐστολίσθη μὲ μεγάλη βασιλικὴ σημαία καὶ εἰκόνες τῶν μελλονύμφων. Τάπητες καὶ γαλανόλευκες ταινίες συμπλήρωναν τὴν διακόσμησί του.

Ὡραία ἦταν καὶ ἡ ἁψῖδα ποὺ ἔστησεν ὁ Δῆμος Πειραιῶς στὴν ἀποβάθρα τοῦ λιμένος, πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων : «Ἡ ἄσπιλος κατ' ἀπομίμησιν μαρμάρου λευκότης αὐτῆς ἔρχεται εἰς θαυμασίαν ἁρμονίαν μὲ τὰ λαμπρὰ καὶ ἐπιτυχῆ χρυσώματα, μὲ τὰ ἀπαστράπτοντα χρυσᾶ

μονογράμματα τῶν νυμφίων καὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους τοὺς τείνοντας πρὸς ἀλλήλους στεφάνους, ὡς ἐν τῷ Φάουστ τὰ ἀγαθὰ πνεύματα τὰ τείνοντα πρὸ ἄλληλα χρυσᾶς ὑδρίας...» γράφουν οἱ ἐφημερίδες. Πρέπει νὰ ὁμολογήση κανεὶς πὼς ἡ τελευταία αὐτὴ λεπτομέρεια, παρ' ὅλον τὸν ποιητικὸ παραλληλισμό, δημιουργεῖ ὑπόνοιες περὶ ἀρχοντοχωριάτικου γούστου. Τελοσπάντων. Ὅλα, λοιπόν, ἦσαν ἕτοιμα. Ὡρίσθηκε καὶ νέος τελετάρχης «ὁ ἁβρὸς καὶ λεπτεπίλεπτος βουλευτὴς Ὕδρας κ. Σταμάτιος Μπουδούρης.»

Πρῶτος, ἀπὸ τοὺς ἐπισήμους ξένους, ἔφθασε ὁ Τσάρεβιτς Νικόλαος, ἀνεψιὸς τῆς βασιλίσσης μας Ὄλγας, ἐπιβαίνων τοῦ καταδρομικοῦ «Κορνίλωφ», ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε ἐπιβιβασθῆ καὶ μεγάλη ὀρχήστρα τῆς Ὀδησσοῦ. Τὴν ὀρχήστρα αὐτὴν ἔσπευδαν, κάθε ἀπόγευμα ν' ἀπολαύσουν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πειραιεῖς συρρέοντες στὴν ἀκτὴ Τσελέπη. Τὸν Τσάρεβιτς ὑπεδέχθησαν στὸν Πειραιᾶ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος. Στὴν Ἀθήνα ἔφθασαν σιδηροδρομικῶς, μὲ ἁμαξοστοιχίαν «ἀποτελουμένην ἐκ τεσσάρων ἁμαξῶν ἐν αἷς καὶ ἡ χρυσότευκτος βασιλικὴ ἅμαξα.» Στὸν σιδηροδρομικὸ σταθμὸ Ἀθηνῶν ἀνέμενε ἡ βασίλισσα Ὄλγα καὶ ὅλοι μαζύ, ἐπιβαίνοντες «τῆς τεθρίππου χρυσοποικίλτου βασιλικῆς ἁμάξης καὶ τῇ συνοδείᾳ ἰλῶν ἱππικοῦ ἀνέβησαν εἰς τὰ Ἀνάκτορα» κάτω ἀπὸ τὶς ἐπευφημίες χιλιάδων λαοῦ, ποὺ μόλις ἄφηναν νὰ διακρίνωνται οἱ βροντὲς τῶν πυροβόλων τοῦ λόφου Νυμφῶν.

Τὴν Τρίτην, 10 Ὀκτωβρίου, ἔφθασαν σιδηροδρομικῶς ἀπὸ τὴν Κόρινθον, ὅπου εἶχαν καταπλεύσει τὴν ἴδια ἡμέρα, οἱ βασιλεῖς τῆς Δανίας Χριστιανὸς Θ' καὶ Λουΐζα, γονεῖς τοῦ βασιλέως μας Γεωργίου. Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ τοὺς ἔγινε ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ εἶναι λίγο ἂν περιγραφῆ ὡς πάνδημος. Ἁπλοί, δημοκρατικοί, προσηνεῖς καθὼς ἦσαν οἱ Δανοὶ βασιλεῖς, κατέκτησαν ἀμέσως τὴν συμπάθεια τῶν Ἀθηναίων, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους, παραβιάζοντας τοὺς στοίχους τῶν ἰλῶν ἱππικοῦ, ἔσπευδαν ν' ἀναρριχηθοῦν στὴν βασιλικὴ ἅμαξα γιὰ νὰ τοὺς χαιρετήσουν διὰ χειραψίας καὶ νὰ τοὺς προσφέρουν ἀνθοδέσμες.

Πολὺ ἐπιβλητικὴ ἦταν, τὴν Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου, ἡ ἄφιξις τοῦ διαδοχικοῦ ζεύγους τῆς «κραταιᾶς θαλασσοκρατείρας Μεγ. Βρετανίας». Οἱ πρίγκηπες τῆς Οὐαλλίας, ἐπιβαίνοντες τῆς θαλαμηγοῦ «Ὄσμπορν» συνωδεύονταν ἀπὸ τὰ παιδιά τους πρίγκηπες Ἀλβέρτο, Γεώργιο, Βικτωρία καὶ Μαρία, καθὼς καὶ ἀπὸ ὀκτὼ θωρηκτὰ σκάφη. «Ἐπληρώθη πλοίων ὁ Σαρωνικὸς» ἔγραφε κάποιος ρεπόρτερ. Πάντως, ὁ ἀγγλικὸς στόλος ἐδικαίωσε τὴν φήμη του. Τὰ σκάφη ἔπλεαν ὁλοταχῶς καὶ εἰς δύο στοίχους, ἔχοντας στὴ μέση τὴν θαλαμηγό. Μόλις ἔφθασαν ἔξω ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐνῷ ἐφαίνετο ὅτι θὰ συγκρουσθοῦν στὴν εἴσοδό του καὶ οἱ χιλιάδες λαοῦ συγκρατοῦσαν ἀγωνιωδῶς τὴν ἀναπνοή τους, αἰφνιδίως ἀνέκρουσαν πρύμναν, ἔστριψαν, ὅλα μαζύ, παράλληλα πρὸς τὴν ἀκτὴ καὶ πυροβόλησαν, ὡς διὰ μαγείας, ταυτοχρόνως, ἐνῷ ἡ

θαλαμηγός, ἐξακολουθῶντας τὸν δρόμο της, μπῆκε στὸ λιμάνι εὐκίνητα καὶ σίγουρα, μὲ τὴν μουσική της παρατεταγμένη στὸ κατάστρωμα νὰ παίζη τὸν ἑλληνικὸ Ἐθνικὸ Ὕμνο. Οἱ θεατές, ἀφοῦ γιὰ μερικὰ λεπτὰ ἔμειναν ἄφωνοι ἀπὸ τὴν κατάπληξι, ξέσπασαν σὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγές. Στὶς 1μ.μ. οἱ Ἄγγλοι πρίγκηπες ἀπεβιβάσθησαν καὶ συνοδευόμενοι ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς μας καὶ τὸν διάδοχο Κωνσταντῖνο ἀνεχώρησαν σιδηροδρομικῶς γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὅπως καὶ μὲ τοὺς προηγηθέντας ἐπισκέπτας, στὸν σιδηροδρομικὸ σταθμὸ Ἀθηνῶν ἀνέμενε πλῆθος ἐπισήμων καὶ κόσμου. «Μεταξὺ τῶν παρόντων —γράφει κάποια ἐφημερὶς— ἦν καὶ ὁ ἄρτι ἐπανεκλεγεὶς πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἀνδρ Αὐγερινός, εὐθυμότατος, νεάζων ὡς πάντοτε, συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν διπλωματῶν, μοιράζων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ χειραψίας καὶ εὐφυολογήματα.»

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἡ πριγκήπισσα Σοφία συνοδευομένη ἀπὸ τὴν μητέρα της αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου καὶ τὶς ἀδελφές της πριγκήπισσες Βικτωρία καὶ Μαργαρίτα, ἔφθασαν στὴν Βενετία ὅπου θὰ ἐπεβιβάζοντο τῆς πολυτελοῦς θαλαμηγοῦ τοῦ Λόϋδ «Αὐτοκράτειρα». Πρὶν ἐπιβιβασθοῦν στὸ σκάφος, ἐπεσκέφθησαν τὸν ἑλληνικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὸ βιβλίο ἐπισκεπτῶν τοῦ ὁποίου, ἡ Σοφία ἀνέγραψε ἑλληνιστὶ τὸ ὄνομά της. Ἡ «Αὐτοκράτειρα» κατέπλευσε στὴν Κόρινθο τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, 14 Ὀκτωβρίου, ἀπ' ὅπου ἡ μητέρα τῆς Σοφίας τηλεγράφησε πρὸς τὸν Κωνσταντῖνο:

«Πρίγκηπα Διάδοχον Κωνσταντῖνον, Ἀθήνας. Ὥρα 4.45' μ.μ.
Ἀφίχθημεν ταύτην τὴν στιγμὴν μετὰ ὡραῖον ταξείδιον. Σᾶς ἀναμένομεν.»

Τὰ ξημερώματα τῆς ἑπομένης ἔφθασαν στὸ Καλαμάκι, μὲ τὴν θαλαμηγὸ «Ἀμφιτρίτη» καὶ τὸ καταδρομικὸ «Ναύαρχος Μιαούλης», ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος. Στὶς 9.30' π.μ. ἔφθασαν στὴν Κόρινθο σιδηροδρομικῶς καὶ στὶς 10.30' ὑπεδέχοντο τὴν ὑψηλὴ μνηστή, τὴν αὐτοκράτειρα καὶ τὶς πριγκήπισσες, ἐνῶ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Κορίνθου καὶ τῶν γύρω χωριῶν τοὺς ἐπευφήμει. Ἐπέβησαν τῆς ἁμαξοστοιχίας καὶ στὸ Καλαμάκι ἐπεβιβάσθησαν τῆς «Ἀμφιτρίτης», ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν πυροβόλων τοῦ «Μιαούλη». Δύο ὧρες ἀργότερα τὰ ξένα καὶ τὰ ἑλληνικὰ πολεμικὰ χαιρετοῦσαν τὴν εἴσοδο τῆς θαλαμηγοῦ στὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Λίγο ἀργότερα νέοι κανονιοβολισμοὶ ἀνήγγελον ὅτι ἡ Σοφία συνοδευομένη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ βασιλικὴ οἰκογένεια καὶ ὅλους τοὺς ὑψηλοὺς προσκεκλημένους, ἀπεβιβάζετο στὴν πειραϊκὴ ἀκτὴ καὶ ἀνήρχετο στὴν βασιλικὴ ἅμαξα τῆς ἐκτάκτου ἁμαξοστοιχίας ποὺ θὰ τὴν ὡδηγοῦσε στὴν πρωτεύουσα τοῦ νέου κράτους της.

Σάββατο, 14 Ὀκτωβρίου 1889, ὥρα 3.30' μ.μ. Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων Φιλήμων προσφωνεῖ τὴν πριγκίπισσα Σοφία :

«Ὑψηλοτάτη ! Ἐν ὀνόματι τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκπροσωποῦν-

τες αὐτόν, Σὲ δεξιούμεθα εὐλαβῶς, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν· Σοὶ ἀπευθύνομεν τὸ «Καλῶς ἦλθες !»... Αἱ ἡμέραι πᾶσαι τοῦ βίου Σου πληρωθήτωσαν ἀρώματος εὐδαιμονίας, ἔστωσαν δὲ αἰθηραὶ καὶ ἐσαεὶ στίλβουσαι, ὡς τὰ ἄνθη ταῦτα, ἅτινα δι' ἐμοῦ, εὐτυχήσαντος ἐν τούτῳ τῇ στιγμῇ αὐτῇ, Σοὶ προσφέρει ἡ μεγαλώνυμος τῶν Ἀθηνῶν πόλις ! Ζήτω ἡ μνηστὴ τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Σοφία !»

Θριαμβευτικὴ ἦτο ἡ μετάβασις μέχρι τῶν ἀνακτόρων. Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ διάδοχος ἵππευον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς χρυσῆς ἁμάξης, ἀπὸ τὴν ὁποία μειδιῶντας ἡ Σοφία ἀπηύθυνε πρὸς τὰ πλήθη εὐχαριστίας ἑλληνιστί : «Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας.»

Ἂν ἡ ἄφιξις τῆς Σοφίας ἐσκόρπισε κῦμα ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκινήσεως, ἡ ἄφιξις τοῦ τελευταίου προσκεκλημένου τοῦ ἀδελφοῦ της Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου Β΄ ἐσκόρπισε κῦμα σεβασμοῦ. Μυθικὰ πράγματα ἐλέγοντο γιὰ τὸν Γερμανὸ Αὐτοκράτορα, τὰ ὁποῖα, ἄλλωστε, ὑπεδαύλιζαν τόσον οἱ ἑλληνικές, ὅσον καὶ οἱ ξένες ἐφημερίδες. Πρόσφατο, ἀκόμη, στὴν μνήμη τῶν Ἀθηναίων ἦταν τὸ ἄρθρο τῆς γαλλικῆς ἐφημερίδος «Φιγκαρώ» ποὺ ἔλεγε ὅτι, στὴν Ἀθήνα, ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν θ' ἀσχοληθῇ μόνον μὲ τὴν ἐγκατάστασι τῆς ἀδελφῆς του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐγκατάστασι τῆς γερμανικῆς ἐπιρροῆς στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, τῆς παραμονῆς τῶν γάμων, οἱ βασιλικοὶ ξένοι παρηκολούθησαν ἀπὸ τοὺς ἐξῶστες τῶν ἀνακτόρων, μεγάλη λαμπαδηδρομία, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας τὸ πλῆθος ἀξίωσε νὰ ἴδη ἀπὸ κοντὰ τὴν Σοφία. Πράγματι, ὁ Γεώργιος, ἡ Αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὑποβαστάζων τὴν Σοφία κατῆλθον τὶς κλίμακες τῶν Ἀνακτόρων :

«Παιδιά, εἶπε ὁ Γεώργιος, ἀφοῦ μὲ πολλοὺς κόπους ἐπέβαλε σιωπή. Σᾶς ἐκφράζω ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν παρ' ἡμῖν ξενιζομένων ἡγεμόνων τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν εὐχαρίστησίν των διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ ἐνθουσιασμὸν ὃν ἐδείξατε. Τὰ αἰσθήματα αὐτὰ τιμῶσι πάντα λαὸν καὶ ἐκτιμῶνται παρὰ τῶν ξένων. Ἐγὼ εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος διὰ τὰ αἰσθήματά σας καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολύ. Ζήτω ἡ Ἑλλάς.»

ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Ὅταν τὰ πυροβόλα ἀπὸ τὸν λόφο Νυμφῶν ἀνήγγελον τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου τῆς Κυριακῆς, 15 Ὀκτωβρίου, χιλιάδες Ἀθηναίων εἶχαν, ἤδη κατακλύσει τὰ πεζοδρόμια καὶ τοὺς ἐξῶστες τῆς διαδρομῆς ποὺ θ' ἀκολουθοῦσε ἡ γαμήλιος πομπή. Καθὼς ἡ ζέστη ἦταν ἀνυπόφορη τὴν ἡμέρα ἐκείνη, οἱ νερουλάδες, φορτωμένοι στάμνες «ζέοντος περίπου ὕδατος» ἔκαναν χρυσὲς δουλειές. Ἐπιτέλους, στὶς 12.15΄ πυροβολισμοὶ ἀπὸ τὸν λόφο Νυμφῶν εἰδοποίησαν ὅτι ἡ πομπὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα. Προηγεῖτο ἡ χρυσῆ βασιλικὴ ἅμαξα μὲ τὴν Σοφία καὶ τὴν αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου, ἐνῷ ἔφιπποι δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὁ Γε-

ώργιος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος παραμέριζαν «ἀφελῶς» τὰ πλήθη, ποὺ εἶχαν διασπάσει τὴν ζώνη τῶν ἐφίππων χωροφυλάκων καὶ ἐβομβάρδιζαν τὴν νύμφη μὲ ρύζι καὶ κουφέττα, «ἅτινα κροτοῦσιν ὡς χάλαζα ἐπὶ τῶν κρυστάλλων αὐτῆς». Τὴν ἐπιβλητικώτερη ἐμφάνισι ἔκανε καὶ πάλι ὁ Γουλιέλμος, ποὺ καθὼς μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἐφημερίδες, «ἔφερε κράνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀργυροῦς ἀετὸς ἐπικαθήμενος ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἐτασείνου τὸν τράχηλον καὶ ἀνέτεινε τὰς πτέρυγας. Ὁ ξανθὸς ἄναξ ἐν τῇ ἐξαστραπτούσῃ ἐκείνῃ στολῇ δὲ εἶχε πλέον τὴν ὄψιν θνητοῦ· ἐφαίνετο μυθικόν τι πρόσωπον, ἀληθὴς Λοέγγριν τῆς παραδόσεως. Ὁ λαὸς ἔμενεν ἐνεὸς εἰς τὴν θέαν τοῦ Γουλιέλμου». Ἡ ὡραιοτέρα καὶ θελκτικωτέρα, ὅμως, ἐμφάνισις ἦτο τῆς πριγκηπίσσης τῆς Οὐαλλίας. «Ἐξ ὅλων τῶν στομάτων ἐξέφευγεν ἀλαλαγμὸς θαυμασμοῦ εἰς τὴν θέαν τῆς πριγκηπίσσης τῆς Οὐαλλίας, ἧς ἡ ἔνθεος καλλονὴ ἐν τῇ βαρυτιμοτάτῃ περιβολῇ της εἶχέ τι ὁμοιάζον πρὸς ὀπτασίαν, πρὸς ἀποκάλυψιν..........»

Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τοῦ ὁποίου οἱ καμπάνες ἐκάλυπταν τὶς κωδωνοκρουσίες τῶν ἄλλων ναῶν, ἀσφυκτιοῦσε ἀπὸ στολές, λοφία, παράσημα. Στὴν εἴσοδό του ὑπῆρχε μία τεραστίων διαστάσεων ἑλληνικὴ σημαία μὲ κεντημένη τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὸ κέντρο. Πρῶτοι εἰσῆλθον οἱ βασιλικοὶ ξένοι καὶ τελευταῖοι ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος μὲ τὴν πριγκήπισσα Σοφία. Ἡ νυμφικὴ ἐσθῆτα ἦταν κατασκευασμένη «ἐξ ὁλοσηρικοῦ διχαζομένη εἰς τὰ πλάγια καὶ συνδεομένη δι᾽ ἀνθέων λεμονέας καὶ φιόγκων. Ὡς μόνον κόσμημα, ἡ νύμφη ἔφερεν ἐπὶ τοῦ στήθους ἑπταπλῆν σειρὰν μαργαριτῶν συνδεομένων διὰ δύο ἐξ ἀδαμάντων πορπῶν. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, παρὰ τὰ ἄνθη, ἕνα μέγαν ἀδάμαντα.»

Ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ἐπροκάλεσε καὶ τὸ φόρεμα τῆς βασιλίσσης Ὄλγας : «Εἶναι ἡ γνωστὴ στολὴ τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς, ὀλίγον τροποποιημένη, ἐκ λευκῆς τσόχας ἐγχωρίου, μετὰ πλαισίου ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου. Ἄνωθεν δὲ τοῦ μετώπου φέρει περιδέραιον βαρυτίμων φλωρίων.»

Μὲ μεγαλοπρέπεια προχώρησε τὸ ζεῦγος πρὸς τὴν ἐξέδρα ποὺ εἶχε στηθῆ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη καὶ ἡ ὁποία εἶχε καλυφθῆ ἀπὸ γαλανόλευκο τάπητα, τοῦ ἐργαστηρίου Ἀπόρων Γυναικῶν. Μπροστά τους, ἀντὶ τῆς συνηθισμένης τραπέζης εἶχε τοποθετηθῆ

«ὁ ἐν τῷ ναϊδρίῳ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου σωζόμενος λίθος, ὁ μετενεχθεὶς ἐκ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφ᾽ οὗ ἐκάθησεν, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ Ἰησοῦς ὅτε ηὐλόγησε τὸν τελεσθέντα ἐκεῖ γάμον καὶ ἐτέλεσε τὸ θαῦμα τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἱστορικοῦ ἀρρήτου ἀρώματος καὶ ἱερότητος μνημείου διὰ τοὺς γάμους τοῦ πρώτου Ἕλληνος διαδόχου γίνεται πόθῳ καὶ διαταγῇ τῆς φιλοχρίστου βασιλίσσης μας.»

Τὸ μυστήριον ἄρχισε μὲ μεγάλη κατάνυξι. Τὰ δαχτυλίδια ἀντηλ-

λαξε δακρυσμένη ἡ βασίλισσα Ὄλγα, ἐνῶ παράνυμφοι παρίσταντο ὁ Τσάρεβιτς Νικόλαος καὶ ὁ πρίγκηψ Ἐρρῖκος τῆς Πρωσσίας. Αἴσιος οἰωνός: Τὴν στιγμὴ ποὺ οἱ παράνυμφοι ἐκράτουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τοῦ ζεύγους τὰ στέμματα —κατὰ τὴν βυζαντινὴ παράδοσι— «δέσμη παχεῖα ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀπὸ παραθύρου τινὸς διολισθήσασα, περιέλουσε δι᾽ αἴγλης χρυσοπορφύρου τὰς κεφαλὰς τῶν νεονύμφων.»

Καὶ ἐνῷ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος ἔκλαιγε ἀπὸ τὴν συγκίνησι, γέρων φουστανελλοφόρος ἐπαρχιώτης δήμαρχος ἀκούσθηκε νὰ λέῃ στὸν διπλανό του:

— Γιὰ ἰδὲς πῶς τρέμουν τὰ χέρια τους.

— Εἶναι βαρειὰ τὰ στέμματα, ἀπήντησε ὁ ἄλλος. Ἔχουν μέσα τους τὴν Κρήτη καὶ τὴν Μακεδονία!

Ἐν μέσῳ τῶν ἰαχῶν τοῦ πλήθους ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος ὡδήγησε τὴν σύζυγό του στὰ ἀνάκτορα, ἀπ᾽ ὅπου μετὰ σύντομη ἱεροτελεστία κατὰ τὸ προτεσταντικὸ δόγμα, τὴν ἔφερε στὸ δικό του, τὸ καινούργιο ἀνάκτορο.

Ἰδιαίτερα λαμπρὸ ἦταν τὸ ἐπίσημο γεῦμα τῶν ἀνακτόρων, στὸ ὁποῖο παρεκάθησαν 240 συνδαιτημόνες.

— Προπίνω εἰς ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἶπε ἐ-Σοφίας, εἶπεν εἰς μίαν στιγμὴν ἐγειρόμενος ὁ βασιλεύς, ἐνῶ ἀνεκρούετο ὁ ἐθνικός μας ὕμνος.

— Προπίνω εἰς ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἶπε ἐγερθεὶς πάλι μετ᾽ ὀλίγα λεπτά.

Ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε ὁ Γουλιέλμος, καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιατέρως τὸ δῆμον Ἀθηναίων διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν ἥν μοὶ ἔκαμαν. Χαίρω δὲ πολύ, ὅτι τὴν πεφιλημένην μου ἀδελφὴν ἐμπιστεύομαι εἰς τόσον εὐγενῆ λαόν. Ζήτω ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων!

Ἦσαν λαμπρὲς οἱ ἑορτὲς τῶν γάμων ἐκείνων; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι εὔκολη. Ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία τῶν ἀνακτόρων ἐπέτυχε. Τὰ ἄλλα πρέπει νὰ ἀμφισβητηθοῦν. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε τὴν «μεγάλη καῦσι πυροτεχνημάτων» ποὺ ἔγινε τὴν νύχτα τῆς 16ης Ὀκτωβρίου στὸ Πεδίο τοῦ Ἄρεως. Εἶχεν ἀναγγελθῆ μεγαλοπρεπὲς πρόγραμμα πυροτεχνημάτων μὲ βαρύγδουπα ὀνόματα, ὅπως «Ρόδον τῆς Ρέμς», «Σαλαμάνδρα», «Ἀλληγορία γάμων διαδόχου» κ.λ.π. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως ὅμως, τοῦ προγράμματος, ἐπειδὴ εἶχε διαδοθῆ ὅτι ὑπῆρχαν πλαστὰ εἰσιτήρια γιὰ τὶς θέσεις τῶν καθημένων, οἱ ἔφιπποι χωροφύλακες ἐξεδίωκαν βιαίως καὶ μὲ κονταχισμοὺς τοὺς κατόχους εἰσιτηρίων. «Καὶ ἐσύ, ουρέ, πλαστὸς εἶσαι!» Τέλος, ἀντὶ τῶν εἰκόνων, παρουσιάσθησαν στὸν σκοτεινὸ οὐρανὸ τρομακτικὲς φωτεινὲς ἐκρήξεις ποὺ πανικόβαλαν ἀνθρώπους καὶ ζῶα, ὥστε οἱ περισσότεροι ἔσπευδαν νὰ

ἀπομακρυνθοῦν τρομοκρατημένοι καὶ μωλωπισμένοι ἀπὸ τοὺς ἐφίππους τηρητὰς τῆς τάξεως.

Δὲν ἔλλειψε καὶ ἡ θεατρικὴ παράστασις, ποὺ ἐδόθη στὸ «Νέο Θέατρο» μὲ τοὺς «Πέρσας» τοῦ Αἰσχύλου. Τὸ συμπέρασμα τῶν ἐφημερίδων ἦταν ὅτι, δὲν ἤμαστε ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων προγόνων μας.

Εὐτυχῶς, ἡ ποίησις ἄνθιζε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κι' ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους της, ὁ Θεμιστοκλῆς Σολομός, ἔσπευδε νὰ δημοσιεύση 27 ὁλόκληρες στροφές, ὑμνῶντας τὴν πριγκήπισσα Σοφία. Ἀντιγράφουμε μονάχα τὴν πρώτη:

Μέρα γιορτῆς γιὰ τὴν φτωχὴ
 Ἑλλάδα ξημερώνει
Καὶ τὰ βουνά της ἀντηχοῦν
 ἀπὸ χαρᾶς κανόνια.
Δυὼ λατρευτὰ ὀνόματα
 ἡ μοῖρα ζευγαρώνει
Καὶ ξαναζοῦν στὴ μνήμη τους
 τῆς εὐτυχίας χρόνια.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ - ΑΣΠΑΣΙΑ

ΕΝΑ ΤΡΥΦΕΡΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ

Ἦταν παράδοξος βασιλεύς, ὁ Ἀλέξανδρος. Δὲν ἐπρόκειτο νὰ βασιλεύση. Τὸν ἔνδοξο στρατηλάτη-βασιλέα πατέρα του ἐπρόκειτο νὰ διαδεχθῆ ὁ μεγαλύτερος γυιός του, ὁ Γεώργιος. Σὰν δευτερότοκος, ὁ Ἀλέξανδρος ἔζησε ἀμέριμνα παιδικὰ χρόνια, χάρηκε τὶς πριγκηπικὲς ἐλευθερίες τῆς ἐφηβείας, τέλειωσε κανονικά, μὰ χωρὶς πολλὲς σκοτοῦρες τὴν σχολὴ Εὐελπίδων, ἔλαβε μέρος σὲ μερικὲς ἀπὸ τὶς μάχες τῶν βαλκανικῶν πολέμων, κι' ὕστερα ἐπανῆλθε στὴν ἀμέριμνη πριγκηπικὴ ζωή. Ἕνα ὄνειρο ἔπλασε : νὰ νυμφευθῆ τὴν ἀγαπημένη του Ἀσπασία Μάνου.

Ὅταν τὴν ἐρωτεύθηκε, μετὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους καὶ πρὶν ἡ Ἑλλὰς συμμετάσχη στὸ Μεγάλο Πόλεμο, ἦταν ἀκόμη ὁ δευτερότοκος, ὁ εὔθυμος, ὁ γελαστὸς πρίγκηψ, ποὺ ἡ παρουσία του «τιμοῦσε» μερικὲς ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις.

Τίποτε περισσότερο. Οἱ σκοτοῦρες τῆς πολιτικῆς βάραιναν στοὺς ὤμους τοῦ πατέρα του καὶ τοῦ «ἐκπαιδευομένου» γιὰ τὴν βασιλεία, διαδόχου Γεωργίου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀποτελοῦσε τὸ «διακοσμητικὸ στοιχεῖο» τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας. Ἀγαποῦσε τὰ σπόρ, τὰ αὐτοκίνητα, τὶς ἐκδρομές. Σιχαινόταν τὶς τελετές, τὸ πρωτόκολλο, τὴν ἐθιμοτυπία.

«Ὁ εὔθυμος πρίγκηπας» ἦταν ὁ μόνος χαρακτηρισμὸς ποὺ τοῦ ταίριαζε.

Ἀλλ' ἡ μοῖρα τὸν φθόνησε καὶ τὸν ἀνέβασε στὸν πολυτάραχο Θρόνο τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἀπὸ τότε γνώρισε περιπέτειες καὶ κλονισμούς, μέχρις ὅτου θεμελιωθῆ καὶ πάλι γερὰ στὴ πίστη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἂν ἦταν παράδοξος βασιλεὺς ὁ Ἀλέξανδρος, πιὸ παράδοξη ὑπῆρξε ἡ ἐποχὴ τῆς βασιλείας του.

Κλαίγοντας κατευώδωσε τὸν Κωνσταντῖνο ὁ λαός, καθὼς ἔπαιρνε τὸν δρόμο τῆς ἐξορίας, μαζὺ μὲ τὸν διάδοχο Γεώργιο.

Μὲ δυσπιστία ἔβλεπαν οἱ Κωνσταντινικοὶ στὸν Θρόνο τὸν μέχρι τότε, «εὔθυμο» Ἀλέξανδρο. Μὲ δυσπιστία τὸν ἔβλεπαν καὶ οἱ βενιζελικοί, ποὺ τὸν θεωροῦσαν «πράκτορα» τοῦ πατέρα του. Μὲ δυσπιστία τὸν ἔβλεπε ἀκόμη κι' αὐτὸς ὁ πατέρας, ποὺ δὲν ἔπαυε -ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό- νὰ τοῦ ὑπενθυμίζη πὼς δὲν εἶναι παρὰ ὁ τοποτηρητής του.

Ἦταν δυστυχὴς βασιλεὺς ὁ Ἀλέξανδρος. Ἡ Ἑλλὰς ζοῦσε παραληρῶντας τὸ ὄνειρο τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἀνύποπτη γιὰ τὴν καταιγίδα ποὺ τὴν περίμενε. Ἐκεῖνος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐπετρέπετο νὰ νυμφευθῇ μιὰ Ἑλληνίδα.

Κανεὶς δὲν ἤθελε τὸν γάμο ἐκεῖνον. Οὔτε ὁ Βενιζέλος, οὔτε ὁ στρατός, οὔτε ὁ λαός, ποὺ, ἐντούτοις, συχνὰ ἔλεγε πὼς θὰ χαιρόταν μὲ τὸν «ἐξελληνισμὸ» τῆς δυναστείας. Δὲν τὸν ἤθελε οὔτε ὁ Κωνσταντῖνος, οὔτε ἡ Σοφία, ποὺ ἀπὸ τὴν Ἑλβετία τοῦ ἔγραφε: «Αὐτὸ τὸ πλῆγμα δὲν θὰ τὸ καταφέρης κατὰ τοῦ πατρός σου.»

Ἦταν ἕνα δυνατὸ καὶ βαθὺ εἰδύλλιο.

Τὴν γνώριζε τὴν Ἀσπασία ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπὸ χρόνια, ὅταν μικρὸ κοριτσάκι ἐκείνη, ἔπαιζε ἀμέριμνα στὸν κῆπο τῶν Ἀνακτόρων. Ὕστερα ἔλλειψε στὴν Ἑλβετία γιὰ σπουδές. Ἐπέστρεψε 18 ἐτῶν, σοβαρή, λιγομίλητη, πανέμορφη. Ἦταν ὑψηλὴ καὶ λιγερή. Ἡ μύτη της ἦταν κλασικὰ ἑλληνικὴ καὶ τὰ κατάμαυρα μάτια της στεφάνωναν βλέφαρα, ποὺ δὲν μποροῦσες νὰ πιστέψης πὼς ἦταν ἀληθινά. Κάτασπρα κανονικὰ τὰ δόντια της καὶ τρυφερὰ ἁρμονικὰ τὰ χείλη της.

Συναντήθηκαν σὲ δεῖπνο, ἕνα βράδυ τοῦ Ἰανουαρίου 1915, στὸ σπίτι τοῦ σταυλάρχου Ὑψηλάντη. Καθόταν ἀπέναντί του καὶ τὴν ἐρωτεύθηκε ἀμέσως. Προσπάθησε νὰ τῆς ἑλκύση τὴν προσοχή, μὲ τὶς κουβέντες του, τ' ἀστεῖα του, τὸ γέλιο του.

Ἂν γιὰ τὸν πρίγκηπα ὁ ἔρωτας ἦλθε κεραυνοβόλα, στὴν καρδιὰ τῆς Ἀσπασίας ἔσταξε σιγά σιγά. Καὶ τότε ἀρχίζει νὰ τὸν ἀποφεύγη. Ἐκεῖνος ἐπιμένει. Τὴν ἀκολουθεῖ ἀκόμη καὶ στὶς Σπέτσες, ὅπου προσπάθησε νὰ φύγη ἀπὸ τὸν κλοιό του. Ἐκεῖ, γιὰ πρώτη φορά, προσπάθησε νὰ τὴν φιλήση, ἀλλ' ἡ Ἀσπασία τοῦ ἔδειξε ἐπιτακτικὰ τὴν πόρτα:

— Πηγαίνετε, Ὑψηλότατε!

Ἔφυγε ὁ Ἀλέξανδρος, γιὰ νὰ καταφύγη στὴν βοήθεια τῆς ἀδελφῆς του, τῆς πριγκηπίσσης Ἑλένης. Αὐτὴ ἦταν, ἴσως, ἡ μόνη ποὺ ἔδειξε τόση συμπάθεια γιὰ τὸ εἰδύλλιο αὐτό. Ἔγινε ὁ φύλακας - ἄγγελός του. Προσκαλοῦσε τὴν Ἀσπασία σὲ μακρυνοὺς περιπάτους. Ἡ παρουσία της, βέβαια, δὲν ἐπέτρεπε στοὺς δυὸ νεαροὺς ἐρωτευμένους νὰ μιλήσουν γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ ἔτρεφε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο. Τί σημασία, ὅμως, εἶχε; Ἔφθανε ποὺ ἦσαν μαζύ.

Ἔφθανε; Ὄχι. Πέρασε πολὺς καιρὸς ἔτσι, μὰ στὶς 16 Σεπτεμβρίου 1916, ὁ Ἀλέξανδρος δὲν κρατήθηκε καὶ -μόλις ἀπομακρύνθηκε γιὰ λίγο ἡ ἀδελφή του- εἶπε στὴν Ἀσπασία αὐτὸ ποὺ ἐκείνη γνώριζε

ἤδη, καὶ τὴν ρώτησε ἐκεῖνο ποὺ αὐτὸς εἶχε καταλάβει ἀπὸ μῆνες πρίν. Ναί, ἡ Ἀσπασία τὸν ἀγαποῦσε ὅσο τὴν ἀγαποῦσε κι' ἐκεῖνος.

Τὴν ἡμέρα ἐκείνη τῆς ἔδωσε, ἐντελῶς αὐθόρμητα καὶ τὸ χαϊδευτικὸ ὄνομα «Μπίκ»...

Ἡ εὐτυχία τους ἦταν μεγάλη, ἀλλ' ἡ μοῖρα ὅ,τι, συνήθως, ἔγραφε γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὸ ἔγραφε καὶ γιὰ τοὺς ἡγέτες της...

ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Εἶχε νυχτώσει, ἤδη, ἡ Δευτέρα, 29 Μαΐου 1917, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ὥρμησε, σ' ἔξαλλη κατάστασι, στὸ σπίτι τῆς Ἀσπασίας καὶ σωριάστηκε ἐξουθενωμένος σὲ μιὰ καρέκλα.

Ἡ Ἀσπασία, οἱ δικοί της, οἱ φίλοι του, τὸν περικύκλωσαν μ' ἀγωνία. Μάντευαν τί εἶχε συμβῆ, μὰ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ ρωτήση. Τέλος, ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς διηγήθηκε πῶς ὁ βασιλεὺς πατέρας του, γιὰ ν' ἀποφευχθῆ τὸ αἱματοκύλισμα, ἀπεφάσισε νὰ φύγη στὴν Ἑλβετία. μ' ὅλη τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια.

— Κι' ἐσύ; φεύγεις κι' ἐσύ; ρώτησε μ' ἀγωνία ἡ κοπέλλα.

— Ὄχι, ἐγὼ γίνομαι βασιλεύς!

Συννέφιασε τὸ πρόσωπο τῆς Ἀσπασίας. Ἂν καὶ σὰν πρίγκηπα μόνο ἦταν δύσκολο νὰ τὸν παντρευθῆ, σὰν βασιλέα θὰ ἦταν περίπου ἀδύνατο. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν θ' ἀνῆκε πλέον σ' αὐτὴν ἢ στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ στὰ συμφέροντα τῆς χώρας του. Καὶ στὶς φλέβες αὐτῆς τῆς κοπέλλας, μπορεῖ νὰ ἔτρεχε αἷμα, παλαιὸ κι' εὐγενικό, ἀλλὰ οὔτε μιὰ σταγόνα γαλάζιου.

Δειλὰ τὸν ρωτᾶ μήπως δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀρνηθῆ.

— Ὁ πατέρας ὑπέγραψε τὸ πρακτικὸ τῆς ἀνακηρύξεώς μου. Εἶμαι, ἤδη, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων!

Μαῦρα προαισθήματα κυρίευσαν ἐκείνη, καὶ δὲν τῆς ἔφυγαν, παρ' ὅλο ποὺ ὁ Ἀλέξανδρος προσπαθοῦσε, ἐπὶ ὧρες, νὰ τὶς τὰ διώξη, βεβαιώνοντάς την πὼς τίποτα, οὔτε ὁ Θρόνος, δὲν θὰ τοῦ ἔκοβαν τὸν δρόμο πρὸς τὸν γάμο του μαζύ της.

Λίγο πρὶν πάρει τὸν δρόμο τῆς ἐξορίας ὁ Κωνσταντῖνος ἄκουσε τὸν Ἀλέξανδρο νὰ τοῦ ζητᾶ, σὰν μόνο ἀντάλλαγμα τῆς θυσίας του νὰ μείνη στὴν Ἑλλάδα, τὴν ἄδεια νὰ νυμφευθῆ τὴν Ἀσπασία. Ἐκτιμοῦσε καὶ τὴν κοπέλλα καὶ τὴν οἰκογένειά της, ὁ στρατηλάτης. Ναί, μποροῦσε νὰ τὴν νυμφευθῆ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ βάλη σὲ κίνδυνο τὸν Θρόνο. Κι' αὐτὸ θὰ γινόταν μονάχα μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου...

Ἐθνικὲς ἀγωνίες, προσωπικὲς ἀγωνίες. Ὁ πόλεμος συνεχιζόταν, οἱ βενιζελικοὶ κατεδίωκαν τοὺς Κωνσταντινικούς, κι' ἔβριζαν ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες, στὰ δικαστήρια, στοὺς δρόμους, τὸν πατέρα τοῦ βασιλέως.

Εὐτυχῶς, ἡ ἀγάπη τῆς Ἀσπασίας ἦταν μεγάλη. Ὅλοι γνώριζαν τὸ εἰδύλλιο κι' ὅλοι κινοῦσαν ἀπειλητικὰ τὸ κεφάλι. Κρῦος ἱδρὼς

ἔκοψε τὸν βασιλέα, ὅταν τὸν Μάρτιο ἔμαθε πὼς θἀρχόταν ὁ δοὺξ τοῦ Κόννωτ, θεῖος τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἔλεγαν πὼς ἔφερνε προξενειὸ τοῦ Ἄγγλου βασιλέως γιὰ τὴν κόρη του πριγκήπισσα Μαρία. Πῶς ν' ἀρνηθῆ ὁ Ἀλέξανδρος τόσο μεγάλη τιμή; Εὐτυχῶς, ὁ δούξ δὲν εἶχε τέτοια ἀποστολή. Ζήτησε, μάλιστα, νὰ γνωρίση τὴν Ἀσπασία καὶ μόλις τὴν εἶδε ξεφώνισε:

—Ἄν, Μεγαλειότατε, ἤμουν νεώτερος θὰ τὴν εἶχα ἐρωτευθῆ κι' ἐγώ!

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος δὲν ἀντιπαθοῦσε τὴν Ἀσπασία Μάνου, ἀλλὰ σκεφτόταν πὼς, ἂν μὲ τὸν γάμο αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος ἔχανε τὸν Θρόνο, τότε θὰ ἔχανε κι' αὐτὸς τὸ παιχνίδι, ἀφοῦ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐπέστρεφε δριμύτατος ὁ ἐξόριστος Κωνσταντῖνος. Ἡ Μάνου, λοιπόν, ἔπρεπε νὰ παύση νὰ ἀπειλῆ τὸν Θρόνο, γι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν μάχη τοῦ Σκρᾶ, συνέστησε στὸν βασιλέα νὰ τὴν στείλη νὰ ὑπηρετήση σὲ νοσοκομεῖο ἐκστρατείας. Χρύσωσε καὶ τὸ χάπι: «Γιὰ νὰ ἐπιβληθῆ στὴν συνείδησι τοῦ λαοῦ» εἶπε.

Σὰν νὰ μὴν ἔφθανε ὁ χωρισμός του ἀπὸ τὴν Ἀσπασία, ὁ Ἀλέξανδρος πληροφορήθηκε καὶ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ θείου του Τσάρου Νικολάου Β'. Ἔλαβε κι' ἐπιστολὴ τῆς γιαγιᾶς του, βασιλίσσης Ὄλγας, ποὺ τοῦ περιέγραφε πὼς τὴν φυλάκισαν στὴν Μόσχα, πὼς οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες ἔκαναν ἔρανο γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀφήσουν νὰ πεθάνη ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ πὼς, τέλος, ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ρωσία, ἀφοῦ οἱ Μπολσεβίκοι ἔσβησαν ἀπὸ τὸ διαβατήριό της τὸν τίτλο «βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων» κι' ἔγραψαν «Κυρία Ὄλγα τῶν Ἑλλήνων».

Ὅπως ἡ εὐτυχία, ἔτσι καὶ ἡ δυστυχία, δὲν διαρκεῖ αἰώνια. Κάποτε, ὁ πόλεμος τοῦ μετώπου τελείωσε κι' ἄρχισε, ἀμέσως, ὁ πόλεμος τῶν διπλωματῶν.

Ἐγκατεστημένος στὸ Παρίσι ὁ Βενιζέλος, προσπαθοῦσε νὰ πείση τοὺς συμμάχους νὰ διαμελίσουν, πρὸς ὄφελός μας, τὴν νικημένη Τουρκία.

Ὅσο γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο; Ἀφοῦ ὁ πόλεμος εἶχε τελειώση, ἦταν πλέον δικαίωμά του νὰ νυμφευθῆ τὴν Ἀσπασία. Ἡ ἀντίδρασις, ὅμως, ποὺ συναντοῦσε, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἀνέβαλε τὸ διάβημά του μέχρι τὸν Μάϊο τοῦ 1919. Τότε πῆρε δριστικὰ τὴν ἀπόφασί του καὶ παρέδωσε στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐπιστολή του πρὸς τὸν Βενιζέλο.

«Κύριε Πρόεδρε,

Ἔμπλεως χαρᾶς καὶ ὑπερηφάνου ἀγαλλιάσεως διὰ τὴν ἀσφαλῶς εὐάρεστον τροπὴν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ζητημάτων, ἔρχομαι νὰ ἐκφράσω τὴν βαθυτάτην μου συγκίνησιν καὶ ἀπευθύνω ὑμῖν ὁλόψυχα συγχαρητήρια.

Ὁ Ἑλληνισμός, ἀπηλλαγμένος ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ἐξαντλητικῶν πολεμικῶν σπασμῶν, οὓς ὑπέστη κατὰ τὸ πολυτάραχον παρελθὸν χάριν τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν τέκνων του, θὰ ἀναλάβη καὶ συνεχίση ἐν ἠρεμίᾳ καὶ αὐτοπεποιθήσει, καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Μεγάλων ναυτικῶν Δυνάμεων, τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἐν τοῖς Βαλκανίοις καὶ τῇ Ἀνατολῇ ἔργον του, ὅπερ διεκόπη ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως

Ἤδη, ὁπότε οἱ Πανέλληνες ἀγάλλονται διὰ τὰ εὐτυχῆ ἐθνικὰ γεγονότα, ὧν ὑπήρξατε πρωτεργάτης, ἐπιθυμῶ νὰ συνδυάσω τὴν ἐθνικὴν χαρὰν μὲ ἰδιαιτέρως εὐτυχὲς δι' ἐμὲ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἄλλωστε εἶναι σύμφωνον πρὸς τὰς περὶ ἐθνικοποιήσεως τῆς δυναστείας ἰδέας ὑμῶν, ἃς ἐπανειλημμένως ἐξεφράσατε.

Ἀκολουθήσας πάντοτε προθύμως καὶ εἰλικρινῶς τὰς συμβουλὰς ὑμῶν, Κύριε Πρόεδρε, καὶ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος σύστασιν ὑμῶν ὅπως προβῶ ἀνεπισήμως εἰς τὴν τέλεσιν τῶν εὐτυχῶν γάμων μου μετὰ τῆς Ἑλληνίδος κόρης Ἀσπασίας Μάνου, μεθ' ἧς διὰ μνηστείας συνδέομαι ἀπὸ ἐτῶν, καὶ βασιζόμενος εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ὑμῶν ὅτι ἐκ τῶν ὑστέρων θὰ προβαίνατε εἰς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἐπισημοποίησιν τοῦ τετελεσμένου γεγονότος τῶν γάμων μου, ἔρχομαι νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς περὶ τῆς ἀποφάσεώς μου ὅπως προβῶ, ὅλως ἀνεπισήμως, εἰς τὴν τέλεσιν αὐτῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Ἰουνίου. . .

. . . Πέποιθα, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι εἰς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὁ γάμος μου μεθ' Ἑλληνίδος κόρης θὰ ὑποκαύση τὴν ἑλληνικὴν φιλαυτίαν καὶ θὰ ἠχήση εὐαρέστως εἰς τὴν ἑλληνικὴν ψυχήν...»

Ἡ Κυβέρνησις ἀνησύχησε καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος Ἐμμ. Ρέπουλης, τὴν ἴδια ἡμέρα, ἔγραφε κι' αὐτὸς πρὸς τὸν Βενιζέλο :

«Ἵνα μὴ ὑποθέσητε ὅτι ἔχομεν ὑπερβολικοὺς φόβους ἐξ ἐνδεχομένης τελέσεως γάμων Βασιλέως παρὰ τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεως ἐξηγοῦμαι : Ἐντύπωσις δὲν θὰ ἔχη βεβαίως ἀποτέλεσμα ἐξέγερσιν Λαοῦ, θὰ εἶναι ὅμως, κατὰ μέγα μέρος, προεξοφλητικὴ τύχης Θρόνου. . .

Ἂν τυχόν, ὅπερ ἀπίθανον, τελέση γάμον πρὸ τῆς λήψεως ὑμετέρας ἀπαντήσεως ἡμεῖς θὰ τηρήσωμεν πᾶσαν ἐπιφύλαξιν μέχρι λήψεως ὁδηγιῶν σας..»

Τὰ κατάφεραν. Οἱ πιέσεις τῶν ἰδικῶν του, οἱ ἀπειλὲς τῆς κυβερνήσεως ὅτι θὰ χάση τὸν Θρόνο καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του, κατώρθωσαν ν' ἀναβάλλουν γιὰ λίγο τοὺς γάμους τοῦ βασιλέως.

Τὸν Νοέμβριο, ὅμως, καθὼς οἱ διαπραγματεύσεις τοῦ Βενιζέλου στὸ Παρίσι δὲν ἔλεγαν νὰ τελειώσουν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐζήτησε ἀπὸ τὸν φίλο του Χρ. Ζαλοκώστα νὰ γίνη κουμπάρος του. Ὁ γάμος θὰ γινόταν τὸ βράδυ τῆς 4 Νοεμβρίου στὸ σπίτι τοῦ Ζαλοκώστα.

Ο ΓΑΜΟΣ

Οὔτε παράτες, οὔτε κανονιές, οὔτε προσκεκλημένοι. Τὸ ὡρισμένο βράδυ ἔξη ἄτομα βρίσκονταν στὸ σπίτι τοῦ Ζαλοκώστα καὶ περίμεναν

τὸν πάτερ - Ζαχαρία τῶν Ἀνακτόρων. Ὁ βασιλεύς, ἡ Ἀσπασία, ἡ μητέρα καὶ ἡ ἀδελφή της καὶ οἱ φίλοι τοῦ Ἀλεξάνδρου, Ζαλοκώστας καὶ Σοφιανός.

Στὸν παπὰ εἶχαν πῆ πὼς ἐπρόκειτο νὰ βαπτίση ἕνα παιδί, μὰ πονηρὸς ἐκεῖνος, κατάλαβε τί τὸν ἤθελαν κι' ἀργοῦσε νὰ φανῆ.

Στὶς 10.30' ὁ Ἀλέξανδρος πῆγε μόνος του καὶ τὸν ἔφερε σχεδὸν διὰ τῆς βίας. Τότε ἐκεῖνος ἐδήλωσε πὼς δὲν ἔχει ἄμφια.

— Δὲν πειράζει· στεφάνωσέ με χωρὶς ἄμφια, ἀπάντησε ὁ βασιλεύς.

—Δὲν θὰ ἦταν ἔγκυρος ὁ γάμος, Μεγαλειότατε.

—Πήγαινε, λοιπόν, νὰ τὰ φέρης.

— Τ' ἀφήνω πάντοτε στὴν Μητρόπολι.

—Πᾶμε στὴν Μητρόπολι.

— Εἶναι κλειστή, Μεγαλειότατε καὶ γιὰ ν' ἀνοίξουμε πρέπει νὰ ζητήσουμε τὰ κλειδιά, ὁπότε θὰ μαθευτῆ ἡ ἀλήθεια.

— Πολὺ καλά. Περίμενε κι' ἐγὼ θὰ σοῦ φέρω ἄμφια.

Συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς δύο φίλους του, ὁ βασιλεὺς ἄρχισε νὰ ψάχνη μέσα στὴ νύχτα νὰ βρῆ ἄμφια. Ἐπιτέλους, λέγοντας ψέμματα στὸν φύλακα τῆς ἐκκλησίας τοῦ νοσοκομείου «Εὐαγγελισμός», πῆραν ἀπὸ τὸ Ἱερὸ τὰ ἄμφια ποὺ χρειάζονταν.

Μόλις, ὅμως, τὰ εἶδε ὁ ἀρχιμανδρίτης Ζαχαρίας ἄλλαξε στάσι. Ἀρνιόταν νὰ ἱερουργήση. Τελικὰ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἔπεισε. Ὁ γάμος ἔγινε σ' ἀτμόσφαιρα παγερὴ κι' ἐκνευριστική.

Μετὰ τὸ μυστήριο, κι' ἐνῶ ἡ Ἀσπασία, ἀκουμπισμένη στὸν ὦμο τοῦ συζύγου της ἔκλαιγε μὲ λυγμοὺς συγκινήσεως, ὁ ἀρχιμανδρίτης ἀρνήθηκε νὰ πληρωθῆ ἢ νὰ πιῆ, ἔστω, ἕνα ποτήρι κρασὶ κι' ἔσπευσε νὰ ἐνημερώση τὸν Μητροπολίτη.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ἡ κυβέρνησις ἐνημέρωσε τὸν Βενιζέλο, στὸ Παρίσι, ἐνῶ οἱ δημοκρατικοὶ τῶν Ἀθηνῶν σκέφτονταν πὼς μοναδικὴ ἦταν ἡ εὐκαιρία ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν Δυναστεία.

Ὁ Βενιζέλος, ὅμως, φοβόταν τὸν Κωνσταντῖνο περισσότερο ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο. Γι' αὐτὸ κι' ἀρκέσθηκε νὰ παραπονεθῆ μονάχα, στὸν βασιλέα, γιὰ τὴν ἀπείθειά του.

Εὐτυχὲς τὸ τέλος τοῦ μακροῦ ἐκείνου εἰδυλλίου. Εὐτυχές ; Ταξίδι γάμου δὲν ἔγινε παρὰ μονάχα τὸν ἑπόμενο Μάϊο. Πῆγαν στὸ Παρίσι ἀλλὰ χωριστά. Γιὰ κεῖνον οἱ ἐπίσημες ὑποδοχὲς καὶ δεξιώσεις. Γιὰ τὴν Ἀσπασία, οἱ πλαϊνὲς πόρτες τῶν ξενοδοχείων. Κι' ὅμως, ἦσαν εὐτυχισμένοι. Καὶ παρέμειναν εὐτυχισμένοι ἕναν ὁλόκληρο, σχεδόν, χρόνο. Ὅσο ἔζησε ὁ ἄτυχος βασιλεὺς Ἀλέξανδρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β' - ΕΛΙΣΑΒΕΤ

ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ

Γεώργιοι καὶ οἱ δύο· παππούς καὶ ἐγγονός. Ἔμοιαζαν καὶ στὸν χαρακτῆρα. Ἀγάπησαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς ἀφοσιώθηκαν ὁλόψυχα. Μπροστὰ στὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἰδανικά, δὲν δίστασαν νὰ γίνουν σκληροὶ κι' ἀντιπαθεῖς σὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτες μας.

Περιπετειώδεις καὶ οἱ ζωές τους. Εἶδε τὴν χώρα μας ν' ἀπειλῆται, νὰ ἐξευτελίζεται, νὰ πτωχεύῃ καὶ τέλος, νὰ θριαμβεύῃ, ὁ Γεώργιος Α!

Ἐξόριστος, μαζὺ μὲ τὸν ἔνδοξο στρατηλάτη - πατέρα του, ὁ Γεώργιος Β', σὲ στιγμὲς ἐθνικῆς ἀνατάσεως. Εἶδε τὸν θρόνο τοῦ Κωνσταντίνου -καὶ δικό του Θρόνο- νὰ κινδυνεύῃ στὰ χέρια τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου, ποὺ ποτὲ δὲν ἐπεθύμησε τὴν βασιλεία. Ὅσο ἀνέτοιμος, ὅμως, κι' ἂν ἦταν ὁ Ἀλέξανδρος, διεφύλαξε τὸν Θρόνο μέχρις ὅτου -στὰ τέλη τοῦ 1920- ἡ πανηγυρικὴ ψῆφος τοῦ λαοῦ ἐπανέφερε θριαμβευτικὰ τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια.

Δὲν τέλειωσαν ἐδῶ οἱ περιπέτειες τοῦ Γεωργίου Β'. Σύντομα εἶδε τὸν πατέρα του νὰ ξαναπαίρνῃ τὸ δρόμο τῆς ἐξορίας καὶ νὰ ἀνεβαίνῃ αὐτὸς στὸν Θρόνο. Δὲν ἔμεινε πολύ. Ἐξωρίσθηκε, δεύτερη φορά, γιὰ νὰ ἐπαναφερθῇ πανηγυρικά, νὰ ξαναφύγῃ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ, γιὰ τρίτη φορά.

Δίκαια τὸν ἀπεκάλεσαν «Μάρτυρα Βασιλέα».

Τὴν Ἐλισάβετ γνώρισε ὁ Γεώργιος Β', κατὰ τὴν πρώτη ἐξορία του, ὅταν ἦταν ἀκόμη διάδοχος τοῦ Θρόνου. Κόρη τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου καὶ τῆς βασιλίσσης Μαρίας τῆς Ρουμανίας, ἡ Ἐλισάβετ ἦταν ὄμορφη, νέα καὶ πριγκήπισσα μιᾶς χώρας ὅπου κατοικοῦσαν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ ἀπ' ὅπου ἐπανειλημμένα εἶχαν ἐξαπολυθῆ ἐναντίον μας ἀπαιτήσεις περὶ φανταστικῶν μειονοτήτων.

Ὅλ' αὐτὰ θὰ ἐξομαλύνονταν μὲ τὸν γάμο ἐκεῖνον, καθὼς πίστευαν τότε.

Πολὺ περισσότερο, μάλιστα, ἀφοῦ κι' αὐτὴ ἡ πριγκήπισσά μας

Ἑλένη, ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς κόρες τοῦ Κωνσταντίνου, θὰ παντρευόταν, σχεδὸν ταυτόχρονα, τὸν διάδοχο Κάρολο τῆς Ρουμανίας, ποὺ εἶχε γνωρίσει τὴν ἴδια ἐποχή, τῆς πρώτης ἐξορίας.

Συνοδευόμενος, λοιπόν, ἀπὸ τὶς εὐχὲς τῶν Ἑλλήνων ξεκίνησε στὶς 19 Δεκεμβρίου 1920 γιὰ τὸ Βουκουρέστι, ὁ Γεώργιος, ἐνῶ ὁ λαὸς πανηγύριζε ἀκόμα τὴν ἐπιστροφὴ στὴν Ἑλλάδα τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας.

Λαμπρὰ ἦταν ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφύλαξαν στὸν Διάδοχό μας οἱ Ρουμάνοι βασιλεῖς καὶ ὁ ρουμανικὸς λαός, τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων.

Τὴν προηγούμενη ἡμέρα εἶχε ἀφιχθῆ ἐδῶ ὁ διάδοχος Κάρολος τῆς Ρουμανίας, μνηστὴρ τῆς πριγκηπίσσης μας Ἑλένης.

Οἱ γάμοι, τόσο τοῦ Γεωργίου, ὅσο καὶ τῆς Ἑλένης, δὲν ἔγιναν ἀμέσως, λόγῳ τοῦ πένθους γιὰ τὸν πρόσφατο ἀκόμη θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὁ πόλεμος, ποὺ μόλις εἶχε τελειώσει γιὰ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο καὶ ποὺ συνεχιζόταν -στὴν Μ. Ἀσία- γιὰ τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐπέτρεπε τὴν προπαρασκευὴ λαμπρῶν τελετῶν οὔτε γιὰ τοὺς γάμους τῆς Ἑλένης ποὺ θὰ γίνονταν ἐδῶ, οὔτε γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Γεωργίου, ποὺ θὰ ἐρχόταν νυμφευμένος ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι. Ἦταν οἱ πιὸ φτωχικοὶ γάμοι, ἂν ἐξαιρέση κανείς, βεβαίως, τὸν μοργανατικὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου μὲ τὴν Ἀσπασία Μάνου.

Ἀκόμη καὶ ἡ Βουλὴ ἔλαβε τὴν ἀπόφασι νὰ ὑποβληθῆ στὰ ἔξοδα συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος, μόλις τὴν 13 Φεβρουαρίου 1921, παραμονὴ τῶν γάμων τοῦ Γεωργίου. «Κύριοι πληρεξούσιοι --εἶπεν ἐγειρόμενος ὁ Δημ. Γούναρης-- ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου τελεῖ ἐν Βουκουρεστίῳ τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Α.Β.Υ. τῆς πριγκηπίσσης Ἐλισάβετ τῆς Ρουμανίας. Τὸ εὐτυχὲς γεγονός, τὸ ὁποῖον πᾶσα ἑλληνικὴ καρδία βαθέως αἰσθάνεται, πρέπει βεβαίως νὰ χαιρετισθῆ καὶ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἐνταῦθα καὶ δι᾿ ἀποστολῆς τηλεγραφήματος συγχαρητηρίου». Ἀκολούθησαν χαμηλόφωνες συζητήσεις καὶ τέλος: «Πρόεδρος: Ἡ ἀπόφασις εἶναι ὁμόθυμος.»

ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Βαρὺς ἦταν ὁ χειμώνας, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν Ρουμανία. Ἀπὸ μέρες πρὶν τοὺς γάμους εἶχε ἀρχίσει νὰ πέφτη πυκνὸ χιόνι. Τὸ κρύο ἦταν δριμύτατο. Ἐν τούτοις, ἡ ρουμανικὴ πρωτεύουσα, μὲ τὶς φιλότιμες προσπάθειες τῆς Αὐλῆς καὶ τῶν Ἀρχῶν, εἶχε πάρει ὄψι ἑορταστική. Ἑλληνικὲς καὶ ρουμανικὲς σημαῖες κυμάτιζαν ἀδελφωμένες πάνω σὲ κοντάρια ἑνωμένα μὲ γιρλάντες ἀπὸ μύρτα. Ἀψῖδες εἶχαν ἀνεγερθῆ σ᾿ ὅλο τὸ μῆκος τῆς διαδρομῆς ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ἀνάκτορα μέχρι τὸν Μητροπολιτικὸ ναό. Στὴν ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα συνέβαλαν καὶ οἱ ἐκδόσεις τῶν ρουμανικῶν ἐφημερίδων, ποὺ μὲ ἔγχρωμες φωτογραφίες

τῶν μελλονύμφων καὶ τῆς ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, καθὼς καὶ μὲ ἐνθουσιώδη ἄρθρα γιὰ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἑλληνικῆς δυναστείας, προοιώνιζαν λαμπρὰ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν, πρὸς ἐπιβολὴν των στὰ Βαλκάνια καὶ στὴν Μέση Ἀνατολή.

Τὸ ἐπίσημο τριήμερο τῶν γαμηλίων τελετῶν ἄρχισε τὸ Σάββατο 13 Φεβρουαρίου 1921, μὲ ἐπιβλητικὴ συναυλία στὴν μεγαλοπρεπῆ αἴθουσα τοῦ μεγάρου «Ἀθήναιον», ποὺ εἶχε διακοσμηθῆ μὲ σημαῖες, θυρεοὺς καὶ στέμματα. Καθὼς ἡ αἴθουσα αὐτὴ ἦταν κυκλική, τὰ θεωρεῖα της μὲ τὶς ἀπαστράπτουσες στολὲς τῶν ἀνωτέρων στρατιωτικῶν, τὰ παράσημα τῶν πολιτικῶν, τὶς τουαλέτες τῶν κυριῶν παρουσίαζαν θέαμα μοναδικό.

Στὶς 9 μ.μ. ἀκριβῶς προσῆλθε τὸ βασιλικὸ ζεῦγος τῆς Ρουμανίας καὶ ἡ ἑκατονταμελὴς ὀρχήστρα ἀνέκρουσε τὸν ρουμανικὸ ὕμνο. Ἀμέσως μετὰ προσῆλθαν ὁ διάδοχος Γεώργιος μὲ τὴν πριγκήπισσα Ἐλισάβετ, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τὸν διάδοχο τοῦ Ἱσπανικοῦ Θρόνου, ἐνῶ ἡ ὀρχήστρα ἀνέκρουε τὸν Ἐθνικό μας ὕμνο. Ὡραιοτάτη ἦταν ἡ Ἐλισάβετ μέσα στὸ χρυσοΰφαντο λευκὸ φόρεμά της, ἐνῶ στὸ πρόσωπο τοῦ Γεωργίου, ποὺ ἔφερε μεγάλη στολὴ ἀντιπλοιάρχου, διέκρινε κανεὶς ὅλη τὴν ὀξύνοια καὶ ἀποφασιστικότητα τοῦ χαρακτῆρος του, προσόντα ποὺ βοήθησαν πολὺ τὴν Ἑλλάδα, ὅταν, ἀργότερα, περιεπλάκη σὲ πολιτικὲς καὶ πολεμικὲς περιπέτειες.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι πὼς τὸ πρόγραμμα τῆς συναυλίας ἐκείνης εἶχε καταρτήσει ἡ μνηστὴ τοῦ διαδόχου μας.

Μετὰ τὴν συναυλία, ἐδόθη στὰ ἀνάκτορα ἐπίσημη δεξίωσις, πρωταγωνιστὴς τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ὁ δικός μας εὐσταλὴς καὶ ἀρρενωπὸς πρίγκηψ Νικόλαος.

Ἡ Κυριακή, 14 Φεβρουαρίου, ξημέρωσε μὲ κανονιοβολισμοὺς καὶ κωδωνοκρουσίες, ἐνῶ πολυπληθῆ συνεργεῖα προσπαθοῦσαν νὰ ἀπομακρύνουν καὶ τὰ τελευταῖα ἴχνη χιονιοῦ ἀπὸ τὴν λεωφόρο «Γινάλια Βικτόρια».

Στὶς 11 π.μ. στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς βιβλιοθήκης τῶν κεντρικῶν ἀνακτόρων ἔγινε ἡ σύντομη τελετὴ τοῦ πολιτικοῦ γάμου καὶ ἀμέσως μετὰ ξεκίνησε ἡ μεγαλοπρεπὴς πομπὴ πρὸς τὸν Μητροπολιτικὸ ναό. Ἑκατοντάδες χιλιάδες Ρουμάνων ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι καὶ τὶς ἐπαρχίες, παρὰ τὸ δριμύτατο ψῦχος, ξεσποῦσαν σὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγές, καθὼς παρήλαυναν οἱ πολυτελεῖς ἅμαξες. Στὴν πρώτη ἐπέβαινε ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἐλισάβετ. Στὴν δεύτερη, ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας Μαρία καὶ ὁ διάδοχός μας Γεώργιος. Ἀκολουθοῦσε ἡ ἅμαξα ποὺ ἔφερε τὸν πρίγκηπα Νικόλαο τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν πριγκίπισσα Μαριάννα τῆς Ρουμανίας. Ἀτελείωτη ἡ σειρὰ τῶν ἁμαξῶν μὲ τοὺς ἄλλους ὑψηλοὺς προσκεκλημένους καὶ τοὺς Ρουμάνους αὐλικούς. Στὴν μεγαλοπρέπεια τοῦ θεάματος προσέθετε καὶ τὸ ἐλαφρὸ χιόνι ποὺ ἔπεφτε ἐκείνη τὴν ὥρα.

Παρατεταγμένοι στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ περίμεναν ὁ Μητροπολίτης

τῶν Ρουμάνων, ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρουμανίας καθὼς καὶ ὁ προϊστάμενος τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας Βουκουρεστίου ἀρχιμανδρίτης Τιμόθεος Εὐαγγελίδης.

Σύμφωνα μὲ ρουμανικὴ παράδοσι, πρὶν ἀρχίση τὸ μυστήριο, ἡ Ἐλισάβετ συνοδευομένη ἀπὸ τὴν μητέρα της, περιῆλθε τὸν ναὸ καὶ προσεκύνησε τὰ εἰκονίσματα.

Παράνυμφοι στὸ μυστήριο ποὺ ἀκολούθησε, ἦσαν ὁ πρίγκηψ Νικόλαος καὶ ἡ πριγκήπισσα Μαριάννα.

Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἔγιναν λαμπρότερες δεξιώσεις στὴν ρουμανικὴ αὐλή, ὅσο ἐκεῖνες πρὸς τιμὴν τῶν νεονύμφων. Ἀκόμη καὶ δῶρα δὲν προσεφέρθησαν ποτὲ ἄλλοτε τόσο πολυάριθμα καὶ πολυτελῆ ὅσο τότε. Ἡ πόλις τοῦ Βουκουρεστίου προσέφερε ἕνα αὐτοκίνητο «Καντιλλάκ». Οἱ στρατιωτικοὶ προσέφεραν μιὰ αἰγκρέττα χρυσῆ μὲ μπριλλάντια τῶν 32 καρατίων, καθὼς καὶ ζεῦγος σκουλαρίκια μέ μπριλλάντια ἐπίσης. Ἀμέτρητοι ἦσαν οἱ πολύτιμοι τάπητες, δῶρα διαφόρων ρουμανικῶν πόλεων, καθὼς καὶ τὰ εἰκονίσματα ποὺ ἐδώρησαν οἱ ἀρχιερεῖς. Κι' ἐνῶ ἡ μικρὴ πόλις Γκάλτζ προσέφερε ἕνα μπριλλάντι ἀξίας 200.000 λέϊ, ὁ Δῆμος Ἀθηναίων, μέσω τοῦ πρεσβευτοῦ, περιωρίζετο σ' ἕνα κάνιστρο ἀνθέων, τὸ ὁποῖον «προσεκομίσθη πομποδῶς». (!) Εὐτυχῶς οἱ οἰκονομίες τοῦ Δήμου δὲν ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ παραληφθοῦν τὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα. Ἔλεγε, λοιπόν, τὸ πρῶτο:

«Πρὸς τὰς Α.Α.Β.Β.Υ.Υ. τὸν Διάδοχον τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Γεώργιον καὶ τὴν Πριγκήπισσα Ἐλισάβετ τῆς Ρουμανίας — Βουκουρέστιον.

Ὁ Δῆμος καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ραίνουν μὲ τὰ εὐωδέστερα ἀττικὰ ἄνθη τοὺς Δύο Βασιλικοὺς Βλαστούς, τοὺς ὁποίους ἑνώνει ὁ ὑμέναιος ὑπὸ τὰς εὐχὰς τῶν δύο λαῶν. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀγάπη μας ἄς ἀνοίξουν εἰς Σᾶς τὸν γλυκύτερον δρόμον ὀλβίου ζωῆς. Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων Γεώργιος Τσόχας.»

Τὸ δεύτερο, πρὸς τοὺς Ρουμάνους βασιλεῖς ἔλεγε :

«Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων σπεύδει νὰ ὑποβάλη εἰς τὰς Ὑμετέρας Μεγαλειότητας τὰ ἐγκαρδιώτερα συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ τελετῇ τῶν γάμων τῆς Α.Β.Υ. τῆς λατρευτῆς Ὑμῶν θυγατρὸς Πριγκηπίσσης Ἐλισάβετ μετὰ τοῦ λαοφιλήτου Διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Βασιλόπαιδος Γεωργίου.»

Τὴν ἐπομένη ἡμέρα κατέφθασε ἡ ἀπάντησι τοῦ Φερδινάνδου :

«Ἐξ ὅλης καρδίας εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τὰς ὡραίας εὐχάς, ἃς ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν προσφέρει εἰς ἐμὲ καὶ τὴν βασίλισσαν ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ Διαδόχου μετὰ τῆς θυγατρός μου Ἐλισάβετ. Συναισθανόμεθα βαθύτατα τὴν ἔκφρασιν ταύτην τῆς χαρᾶς, ἐρχομένην ἐκ τῆς νέας πατρίδος της. Φερδινάνδος - Βασιλεύς.»

ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξύ, ἡ Ἀθήνα ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιὰ νὰ ὑποδεχθῆ κάπως ἀξιοπρεπῶς τὸ διαδοχικὸ ζεῦγος καί, συγχρόνως, νὰ ἑορτάση μὲ σχετικὴ εὐπρέπεια τοὺς γάμους τοῦ Καρόλου μὲ τὴν πριγκήπισσα Ἑλένη.

Δὲν ἦταν καὶ τόσο εὔκολο τὸ ἐγχείρημα. Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος δὲν ἐννοοῦσε, κατὰ τὶς κρίσιμες ἐκεῖνες γιὰ τὸ ἔθνος ὧρες, νὰ ξοδευθοῦν κρατικὰ χρήματα. Ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ δῆμος τῆς πρωτευούσης μποροῦσε νὰ δαπανήση περισσότερες ἀπὸ διακόσιες χιλιάδες δραχμὲς ποὺ καὶ γι' αὐτὲς ὁ δήμαρχος Τσόχας, ὑπεχρεώθη νὰ δώση λεπτομερῆ ἀπολογισμό. Μὲ τὶς διακόσιες αὐτὲς χιλιάδες, λοιπόν, διακοσμήθηκε ἡ Ἀθήνα καὶ ἀγοράστηκαν καὶ μικρὰ δῶρα γιὰ τὴν βασίλισσα Μαρία τῆς Ρουμανίας, καθὼς καὶ γιὰ τοὺς νεονύμφους.

Παρ' ὅλα τὰ πενιχρὰ μέσα, ὅμως, ὁ λαός, μὲ τὴν ἀγάπη του, τὸν ἐνθουσιασμό του καὶ τὶς θερμὲς ἐκδηλώσεις του, προσέδωσε στὶς τελετὲς ἐκεῖνες μεγαλοπρέπεια πρωτοφανῆ.

Τὸ διαδοχικὸ ζεῦγος καὶ ἡ βασίλισσα Μαρία ἔφυγαν σιδηροδρομικῶς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι καὶ στὴν Κωστάντζα ἐπεβιβάσθησαν τοῦ ρουμανικοῦ ἀτμοπλοίου «Βασιλεὺς Κάρολος», ποὺ μέχρι τὴν Κωνσταντινούπολι συνωδευόταν τιμητικῶς ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἀντιτορπιλλικὸ «Ἱέραξ». Ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη μέχρι τὸν Πειραιᾶ τὴν συνοδεία ἀνέλαβε τὸ ἄλλο ἔνδοξο ἀντιτορπιλλικό μας, ὁ «Πάνθηρ».

Νευρικότης μεταξὺ τῶν ὑπευθύνων ἀξιωματικῶν τῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων καὶ ἀγημάτων κυριαρχοῦσε ἐκεῖνο τὸ πρωῒ τῆς Τετάρτης, 24 Φεβρουαρίου 1921. Ἐνθουσιασμὸς καὶ ἠλεκτρίζοντα συνθήματα μεταξὺ τοῦ ἄπειρου πλήθους ποὺ εἶχε κατακλύσει τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν και τοῦ Πειραιῶς ἀπ' ὅπου θὰ διήρχοντο οἱ βασιλεῖς μας καὶ τὸ ζεῦγος τῶν νεονύμφων.

Εἶχε περάσει, ἤδη, τὸ μεσημέρι, ὅταν σμῆνος ἑλληνικῶν ἀεροπλάνων, ποὺ ἀπεγειώθησαν ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο Ἑλληνικοῦ, ἔδωσε στὰ πλήθη τὴν εἴδησι ὅτι πλησίαζε, ἐπὶ τέλους, τὸ πλοῖο τῶν νεονύμφων. Στὶς 2.45΄ σαλπιγκταὶ ἀνήγγειλαν ὅτι, μὲ τὴν εἰδικὴ ἁμαξοστοιχία, κατέφθασαν στὸν Πειραιᾶ καὶ κατευθύνθηκαν στὴν ἀποβάθρα τῶν Ἁλῶν, τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔσπευδε στὶς Φλέβες μὲ τὸν «Ἀβέρωφ» γιὰ νὰ συναντήση τὸ ρουμανικὸ πλοῖο.

Στὶς 3.15΄ τὰ πυροβολεῖα τῆς Καστέλλας χαιρέτησαν τὴν διέλευσι τοῦ «Ἀβέρωφ» καὶ τῶν ἄλλων πλοίων. Λίγα λεπτὰ ἀργότερα, κάτω ἀπὸ τὶς κωδωνοκρουσίες τῶν ναῶν τοῦ Πειραιῶς καὶ τὶς ἐπευφημίες χιλιάδων λαοῦ, ἡ βασίλισσα Σοφία καὶ ἡ βασίλισσα - μήτηρ Ὄλγα ἀγκάλιαζαν τοὺς νεονύμφους.

Ἦταν ἡ 4 ἀπογευματινὴ περίπου, ὅταν τὰ πυροβολεῖα τῶν Ἀθηνῶν ἀνήγγειλαν τὴν ἄφιξι, στὸν σιδηροδρομικὸ σταθμὸ Ὁμονοίας, τῆς βασιλικῆς ἁμαξοστοιχίας. Συγκινημένος ὁ δήμαρχος Τσόχας προσπαθοῦσε νὰ διαβάσῃ τὴν προσφώνησί του : «Ὑψηλότατε, Ὑψηλοτάτη. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνισμοῦ χαίρει σήμερον τὴν γλυκυτέραν της χαρὰν ὑποδεχομένη, δι' ἐμοῦ, τὸ ζεῦγος τῶν Ἐθνικῶν Νεονύμφων. Καὶ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων λογίζεται τρισευτυχής, δεξιούμενος τοὺς διαδόχους τοῦ ἀρραγοῦς Θρόνου τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Σοφίας... Καλῶς ἤλθατε! Εὐτυχεῖτε!»

Εἶχε πολλὰ χρόνια νὰ ἰδῇ ἡ ὁδὸς Σταδίου τέτοια θριαμβευτικὴ διαδρομή. Παραληροῦσαν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ 200.000 λαοῦ, ρεκὸρ καταπληκτικὸ γιὰ τὴν μικρὴ Ἀθήνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Βροχὴ ἀπὸ ἄνθη ἔφθανε μέχρι τὶς ἅμαξες καὶ ἰδίως ἐκείνης ποὺ ἐπέβαινε τὸ ζεῦγος. Ὁμάδες ἔψαλλαν τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο, ἐνῶ μέχρις ὑστερισμοῦ ἔφθαναν οἱ κραυγές: «Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ Κῶτσος καὶ ὁ Γιῶργος μας.»

Δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Ὄλγας καὶ τῆς Σοφίας, ἐνῶ ἀκόμη, κι' αὐτὸς ὁ Γεώργιος, βουρκωμένος, χαιρετοῦσε στρατιωτικὰ τὰ πλήθη.

Ἦταν δύσκολοι οἱ καιροί. Τὸ δεῖπνο ποὺ δόθηκε στ' ἀνάκτορα εἶχε ἐπίσημο, βεβαίως, χαρακτῆρα, ἀλλὰ πολὺ λίγους προσκεκλημένους. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἑορτὲς τῆς ὑποδοχῆς τῶν νεονύμφων ἔπρεπε, χάριν οἰκονομίας, νὰ συγχωνευθοῦν μὲ τὶς ἑορτὲς τῶν γάμων τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Ρουμάνου διαδόχου Καρόλου, ποὺ θὰ ἐτελοῦντο τὴν ἑπομένη ἡμέρα.

Ἦταν δύσκολοι οἱ καιροὶ καὶ δύσκολα στέρεωναν τὰ λαϊκὰ φρονήματα, οἱ θρόνοι καὶ οἱ βασιλικὲς οἰκογένειες.

Ὅταν, μετὰ ἀπὸ χρόνια, ὁ Γεώργιος Β' ἐκλήθη γιὰ δεύτερη φορὰ ν' ἀνέβῃ στὸν ἑλληνικὸ θρόνο, ἦταν, ἤδη, ἀπὸ καιρὸ διεζευγμένος.

ΠΑΥΛΟΣ - ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ

Φθάσαμε, λοιπόν, καὶ στὸ προτελευταῖο κεφάλαιο τοῦ χρονικοῦ μας: Στοὺς γάμους τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως (διαδόχου τότε) Παύλου καὶ τῆς πριγκηπίσσης Φρειδερίκης τοῦ Ἀννοβέρου.

Δὲν ἦσαν ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος οἱ γάμοι ἐκεῖνοι, ἔγιναν. ὅμως, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα ἐξαιρετικῆς θερμότητος.

Ἑνωμένος, τότε, ὁ ἑλληνικὸς λαός, μετὰ ἀπὸ μακροχρόνιες περιπέτειες καὶ ἀναταραχές, εἶχε ἀποδυθῆ σὲ σκληρὸ ἀγῶνα ἀναζωογονήσεως τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεών του καὶ ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου του. Περιέβαλε, λοιπόν, μὲ μεγάλη ἐμπιστοσύνη τὸν βασιλέα Γεώργιον Β΄ καὶ ἔτρεφε ἰδιαίτερη ἀγάπη γιὰ τὸν ἀδελφό του καὶ διάδοχο Παῦλο, τὸν τρίτο γυιὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ποὺ ἡ μοῖρα προώρισε νὰ βασιλεύση, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι δύο ἀδελφοί του.

Τὸν ἀγαποῦσαν οἱ Ἕλληνες τὸν Παῦλο γιατὶ τοῦ ἄρεσε νὰ συνομιλῆ μαζύ τους δημοκρατικώτατα, νὰ μαθαίνη τὰ προβλήματά τους νὰ γελᾶ μὲ τὰ ἀστεῖα τους καὶ νὰ τοὺς κάνη νὰ γελοῦν μὲ τὰ ἀστεῖα του. Τὸ γέλιο, καὶ ἡ καλωσύνη του, ὑπῆρξαν, ἀνέκαθεν, τὰ κυριώτερα ὅπλα του.

Ἔτσι, χάρηκαν εἰλικρινὰ μὲ τὸν γάμο του, συγκινήθηκαν μὲ τὴν συγκίνησί του καὶ τὸν εὐχήθηκαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τους.

Ἦταν βαρὺς ὁ χειμῶνας τοῦ 1937 - 38 καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἀνησυχοῦσαν οἱ ὑπεύθυνοι μήπως ἡ κακοκαιρία δημιουργήση ἀνωμαλίες στὶς τελετὲς ποὺ προετοιμάζονταν.

Εὐτυχῶς, ὅλα πῆγαν καλὰ καὶ πανευτυχὴς ἐπέστρεφε ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Γερμανία, στὶς 2 Ἰανουαρίου 1938, μιὰ ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς στέψεώς του.

Τὴν ἑπομένη κιόλας ἡμέρα ἄρχισαν νὰ καταφθάνουν οἱ ὑψηλοὶ προσκεκλημένοι. Ἀψηφῶντας τὴν θαλασσοταραχή, τὸ ἀτμόπλοιο «Φίλιππος Γκριμάνι» ἀπεβίβασε πρώτους τοὺς πρίγκηπες Χριστόφορο καὶ Ἀνδρέα, καθὼς καὶ τὸν Μεγάλο Δοῦκα τῆς Ρωσίας Δημήτριο.

Πενῆντα δύο πρίγκηπες, δοῦκες, κόμητες καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι εἶχαν προσκληθῆ γιὰ τοὺς γάμους. Οἱ μισοὶ ἦσαν συγγενεῖς τῆς νύμφης καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ τοῦ γαμβροῦ.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα κατέφθασαν ὁ πρίγκηψ Κνούντ, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας καὶ οἱ ἐπίσης Δανοὶ πρίγκηψ Ἔρρικ καὶ πριγκήπισσα Ἄξελ. Τὸ ἴδιο βράδυ ἀφίχθησαν καὶ ἡ πριγκήπισσα Μαρία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν σύζυγό της ναύαρχο Ἰωαννίδη.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἡ πρωτεύουσα ἔπαιρνε τὴν πανηγυρική της ὄψι. Σημαῖες κυμάτιζαν στοὺς στολισμένους μὲ θυρεοὺς ἀπὸ δάφνες φανοστάτες, μακρόστενα ἄσπρα, γαλάζια καὶ κίτρινα κομμάτια ὑφάσματος ἀνέμιζαν ἀπὸ παράθυρα κι' ἐξῶστες, ἐνῶ στὶς ἄκρες τῶν φωτεινῶν τόξων τῆς ὁδοῦ Σταδίου οἱ λαμπτῆρες ἀντικατεστάθησαν μὲ κυανούς.

Μεγάλη δραστηριότητα ἐπέδειξαν, τότε, οἱ πριγκήπισσες Εἰρήνη καὶ Αἰκατερίνη, ποὺ εἶχαν ἀναλάβει τὴν διακόσμησι -μὲ τριαντάφυλλα γαρύφαλλα καὶ ντάλιες- τῆς Μητροπόλεως.

Στὴν ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα συνέβαλαν καὶ τὰ καταστήματα τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ στὶς προθῆκες τους ἐξέθεσαν διάφορα δῶρα ποὺ θὰ ἐδίδοντο στὸ διαδοχικὸ ζεῦγος, ἐνῶ πολλὲς βιτρίνες εἶχαν διακοσμηθῆ μὲ φωτεινὰ «Π—Φ», τὰ ἀρχικὰ τῶν μελλονύμφων. Τὴν μεγαλύτερη, πάντως προσοχὴ καὶ κοσμοσυρροὴ συνεκέντρωσε ἡ προθήκη κεντρικοῦ κοσμηματοπωλείου στὴν ὁποία ἐξετίθεντο οἱ βέρες τοῦ ζεύγους, κατασκευασμένες ἀπὸ χρυσὸ ἀρχαίου νομίσματος.

Ἦταν πολλὰ τὰ δῶρα ποὺ προσεφέρθησαν. Ἀκόμη καὶ τὸ ἱστορικὸ καφενεῖο τοῦ Ζαχαράτου, μὴ ἔχοντας τί νὰ δώσῃ, σκέφθηκε νὰ ἐνοικιάσῃ τὶς θέσεις τῶν παραθύρων του καὶ νὰ διαθέσῃ τὶς εἰσπράξεις ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς Ἀεροπορίας.

Ἀκόμη καὶ οἱ Σ.Ε.Κ. ἔκαναν ἐκπτώσεις 50 τοῖς ἑκατὸν στοὺς ἐπαρχιῶτες ποὺ δύο ἡμέρες πρὸ τῶν γάμων, ἐπιθυμοῦσαν νὰ ταξιδεύσουν στὴν πρωτεύουσα.

Ἐξ ἄλλου, ἀνάμεσα στὰ δῶρα ποὺ κυρίως ἦσαν τάπητες, χειροτεχνήματα καὶ φορέματα ἀπὸ ἑλληνικὸ μετάξι, ἐντύπωσι ἔκαναν ἕνα κόττερο τύπου «Στάρ» ποὺ ἐδώρισε ὁ Ναυτικὸς Ὅμιλος, ἕνα πολυτελὲς σερβίτσιο τσαγιοῦ ποὺ ἔστειλε ἡ πάντοτε γενναιόδωρη ἑλληνικὴ παροικία τοῦ Λονδίνου καὶ ἕνα ἀριστουργηματικὸ ἐπιτραπέζιο κομψοτέχνημα, δῶρο μὲ τὶς εὐχὲς τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Λεμπρέν. Τὸ πολυτιμότερο, ἴσως, δῶρο ἦταν ἐκεῖνο τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐπρόκειτο γιὰ ἕνα περιδέραιο μὲ 14 μεγάλα σμαράγδια «καπουσόν» ποικιλμένα μὲ μπριλλάντια, τὸ ὁποῖο εἶχε τοποθετηθῆ σὲ βελούδινη θήκη. Χρυσὴ πλακέττα ἔφερε τὴν ἐπιγραφή :

«Εἰς τὴν Α.Β.Υ. τὴν Πριγκήπισσαν Φρειδερίκη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκ μέρους τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας καὶ τῶν ὑπαλλήλων.»

Ἀλλ' ἂς ἀφήσουμε τὰ δῶρα. Μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν προσκεκλημένων, συμπαθέστεροι στὸν ἑλληνικὸ λαό, ἦταν ἡ πριγκήπισσα Ἀλεξάνδρα τῆς

Ἑλλάδος, κόρη τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Ἀσπασίας Μάνου, ποὺ ἔφθασε ἐδῶ στὶς 5 Ἰανουαρίου, ὁ δοὺξ καὶ ἡ δούκισσα Μαρίνα τοῦ Κέντ, ὁ ἀντιβασιλεὺς Παῦλος τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἡ σύζυγός του πριγκίπισσα Ὄλγα τῆς Ἑλλάδος —ἀδελφὴ τῆς Μαρίνας— καὶ ὁ διάδοχος τῆς Ρουμανίας Μιχαήλ, ποὺ ἔφθασε μὲ ἀντιτορπιλλικὸ στὶς 6 Ἰανουαρίου.

Σ' ὅλους ἐπεφυλάχθησαν θερμὲς ὑποδοχὲς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισήμους καὶ ἀπὸ τὸν λαό.

Ἀληθινά, ὅμως, φρενιτιώδης ὑπῆρξε ἡ λαϊκὴ χαρὰ κατὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς πριγκηπίσσης Φρειδερίκης, ποὺ ἔφθασε τὴν Πέμπτη 6 Ἰανουαρίου 1938. Ἀπὸ τὴν προηγουμένη ἡμέρα εἶχε ἀναχωρήσει στὸν συνοριακὸ σταθμὸ τῆς Εἰδομένης ὁ διάδοχος Παῦλος γιὰ νὰ τὴν ὑποδεχθῇ, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του βασιλεὺς ὑπέγραφε Διάταγμα :

«Περὶ ἐγκρίσεως τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως διὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου Παύλου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν ἀπὸ 29ης Μαΐου 1937 «ΑΥΛΗ» νόμον «Περὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας» εὐδοκοῦμεν νὰ ἐγκρίνωμεν τὴν σύναψιν γάμου τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ προσφιλεστάτου Ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ Διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Βασιλόπαιδος Παύλου, μετὰ τῆς Αὐτῆς Βασιλικῆς Ὑψηλότητος Φρειδερίκης Λουΐζας Θύρας Βικτωρίας Μαργαρίτας Σοφίας Ὄλγας Καικιλίας Ἰσαβέλλας Χρήστας, θυγατρὸς τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Δουκὸς Ἐρνέστου Αὐγούστου Χριστιανοῦ Γεωργίου τοῦ Μπρούνσβιγκ καὶ τοῦ Λούνεμπουργκ, Βασιλικοῦ Πρίγκηπος τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, Ἀρχηγοῦ τοῦ Οἴκου Ἀννοβέρου καὶ τῆς Αὐτῆς Βασιλικῆς Ὑψηλότητος Βικτωρίας - Λουΐζης, Πριγκηπίσσης τῆς Πρωσσίας. Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς θέλει προσυπογράψη τὸ Διάταγμα τοῦτο.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4η Ἰανουαρίου 1938

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς

Γ. Λογοθέτης.»

Ἀπὸ ἡμέρες πρὶν οἱ ἐφημερίδες δὲν ἔπαυαν νὰ δημοσιεύουν ἐνθουσιώδη ἄρθρα, σχόλια καὶ εἰδήσεις γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὴν οἰκογένεια τῆς ὑψηλῆς νύμφης. Τὴν ἡμέρα ὅμως ἐκείνη, τὴν Πέμπτη 6 Ἰανουαρίου, ὁλόκληρες σελίδες ἀφιερώθηκαν σ' αὐτήν, ποὺ μιὰ μέρα θὰ γινόταν βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος :

«Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς —ἔγραφε μιὰ ἀπ' αὐτές— χαιρετίζει μὲ τὰς θερμοτέρας εὐχάς του τὴν νεαρὰν πριγκήπισσαν ποὺ φθάνει σήμερον εἰς τὸ ἔδα-

φός μας. Ἡ ἀγαθωτέρα φήμη ἔχει ἤδη, προηγηθῆ τῆς ἀφίξεώς της... Λέγεται ὅτι εἶναι τύπος φιλολαϊκῆς διαθέσεως, φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων... Ἀφιέρωσε τὰ ἐφηβικά της ἔτη μέχρι σήμερον εἰς ἀκατάπαυστον ἀγαθοεργὸν δρᾶσιν...»

Ἦταν δικαία ἡ φήμη ἐκείνη. Τὸ ἀπέδειξε ἡ μετέπειτα δρᾶσις τῆς βασιλίσσης Φρειδερίκης. Ἄλλες, πάλι, ἐφημερίδες δημοσίευαν τὴν ἱστορία τῆς οἰκογενείας της —τῆς οἰκογενείας τῶν Γουέλφων— ἀνατρέχοντας μέχρι τοῦ ἔτους 800 περίπου, ὁπότε ὁ Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ Λουδοβῖκος ὁ Εὐσεβὴς ἔλαβε σύζυγο ἀπὸ τὸν οἶκο αὐτόν. Δὲν παρέλειπαν δὲ νὰ ὑπογραμμίσουν ὅτι, ἡ Φρειδερίκη εἶναι ἐγγονὴ τοῦ τελευταίου Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ὅτι, μάμμη της ὑπῆρξε ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α΄ τῆς Ἑλλάδος.

Η ΑΦΙΞΗ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

Προηγουμένης, λοιπόν, ὅλης αὐτῆς τῆς φήμης, δίκαια ἀνυπομονοῦσαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἰδοῦν τὴν μέλλουσα σύζυγο τοῦ διαδόχου καὶ —κατὰ πᾶσαν πιθανότητα— αὔριανὴ βασίλισσα, καὶ ἡ ἀνυπομονησία τους διαρκῶς μεγάλωνε καθὼς ἐπληροφοροῦντο, ὅτι ἡ συνεχιζομένη κακοκαιρία ἐπέφερε καθυστερήσεις στὰ σιδηροδρομικὰ δρομολόγια. Θὰ καθυστεροῦσε καὶ ἡ βασιλικὴ ἁμαξοστοιχία ;

Καθυστέρησε, ἀλλά, εὐτυχῶς ὄχι πολύ. Ἡ πριγκήπισσα Φρειδερίκη καὶ ἡ οἰκογένειά της ἄργησαν μόλις λίγες ὧρες, ποὺ ἦσαν ὅμως ἀρκετὲς γιὰ νὰ ἐπιτείνουν τὸν ἐκνευρισμό. Ἦταν μόλις τρεῖς τὰ ξημερώματα τῆς Πέμπτης, 6 Ἰανουαρίου, ὅταν ἡ βασιλικὴ ἁμαξοστοιχία σταμάτησε στὸν κατάφωτο καὶ σημαιοστολισμένο μεθοριακὸ σταθμὸ τῆς Εἰδομένης. Πρώτη πετάχθηκε, ζωηρή, ἀπὸ τὸ βαγόνι, ἡ Φρειδερίκη γιὰ ν' ἀσπασθῆ τὸν μέλλοντα σύζυγό της, ποὺ εἶχε φθάσει ἐκεῖ μερικὲς ὧρες νωρίτερα.

Κάτασπρη καὶ μὲ χρυσοὺς τροχοὺς ἡ ἁμαξοστοιχία ἔφθασε στὴν Θεσσαλονίκη στὶς 5.30΄ τὸ πρωῒ τῆς ἴδιας ἡμέρας. Ἐν τούτοις, χιλιάδες κόσμος ἐκάλυψε μὲ τὶς ἐπευφημίες του τοὺς ἤχους τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν.

Τὴν ἴδια ὥρα, στὴν Ἀθήνα ὁ χῶρος γύρω ἀπὸ τὸν σταθμὸ καὶ ὅλοι οἱ δρόμοι μέχρι τὰ ἀνάκτορα, εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀσφυκτιοῦν ἀπὸ τὰ πλήθη ποὺ συνέρρεαν, παρ' ὅλο ποὺ ἦταν γνωστὸ ὅτι ἡ ἁμαξοστοιχία δὲν θὰ ἔφθανε πρὶν ἀπὸ τὶς 5 τὸ ἀπόγευμα.

Θριαμβευτική, ἐξ ἄλλου, ὑπῆρξε ἡ διαδρομὴ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη μέχρι τὴν Ἀθήνα. Σὲ κάθε σταθμό, σὲ κάθε χωριό, σὲ κάθε κωμόπολι, πλήθη κόσμου ἐπευφημοῦσαν ἐνθουσιωδῶς τοὺς μελλονύμφους. Στὸ Λιανοκλάδι, ὅπου ἔγινε μιὰ σύντομη στάθμευσι, ὁ δήμαρχος Λαμίας βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ κάμη καὶ προσφώνησι : «Σᾶς περιμένουμε ἀπὸ

τὰς 6 τὸ πρωΐ καὶ σᾶς χαιρετίζουμε ρουμελιώτικα, εὐχόμενοι τὸ «καλῶς ἤλθατε».

Στὶς 5 τὸ ἀπόγευμα ἀκριβῶς ἡ βασιλικὴ ἁμαξοστοιχία μὲ τὴν σημαιοστολισμένη ἀτμομηχανὴ σταματοῦσε στὸν σταθμὸ Λαρίσης τῶν Ἀθηνῶν, ἐν μέσῳ οὐρανομήκων ζητοκραυγῶν, κανονιοβολισμῶν καὶ στρατιωτικῶν παραγγελμάτων.

Προχώρησε ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ βοήθησε νὰ κατέβη ἡ Βικτωρία - Λουΐζα, τὴν ὁποία ἀκολούθησε ὁ σύζυγός της Ἐρνέστος - Αὔγουστος. Μετὰ φάνηκαν οἱ δύο μνηστευμένοι, ποὺ ἔγιναν ἀντικείμενο ἀκόμη μεγαλύτερου λαϊκοῦ ἐνθουσιασμοῦ, καθώς, μάλιστα, ἔβλεπαν τὴν γαλανοφορεμένη Φρειδερίκη νὰ ὑποκλείνεται πρὸ τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ἀμέσως μετὰ προχώρησε ὁ πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Μεταξᾶς καὶ προσέφερε στὴν πριγκήπισσα ὡραιοτάτη ἀνθοδέσμη, ἐνῶ ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων Ἀμβρόσιος Πλυτᾶς ἄρχισε τὴν προσφώνησί του :

«Ὑψηλοτάτη. Ὁ Δῆμος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τοῦ ἐκπροσωποῦντος αὐτόν, εὐλαβῶς χαιρετίζει τὴν ὑψηλὴν μνηστὴν καὶ αὔριον σύζυγον τοῦ λατρευτοῦ Διαδόχου τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ Θρόνου, μόλις ἀφικνουμένην εἰς τὸ ἔδαφος τῆς πρωτευούσης τῆς νέας Πατρίδος της. Ἡ φήμη τῆς ἐξαιρετικῆς προσωπικότητός Σου, Ὑψηλοτάτη, τῆς ἀγαθότητος καὶ καλωσύνης Σου, προέτρεξαν Σοῦ καὶ ἤδη ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν προσφέρει ἁπλῶς τὴν εὐλαβῆ ἀγάπην του πρὸς τὸ νέον μέλος τῆς ἑλληνικῆς Δυναστείας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πριγκήπισσάν του, τὴν διὰ τῶν χαρισμάτων της δικαιουμένην πάσης ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως. . .»

Εἴκοσι αὐτοκίνητα ἀπετέλεσαν τὴν πομπὴ ποὺ ἔφερε τοὺς μελλονύμφους στὰ ἀνάκτορα ἐνῶ παραληρῶντας τὰ πλήθη φώναζαν : «Νὰ ζήσετε σὰν τὰ ψηλὰ βουνά».

— «Κι' ἐσεῖς νὰ ζήσετε» ἀπαντοῦσε ἑλληνικὰ χαμογελῶντας ἡ Φρειδερίκη, αὐξάνοντας ἔτσι τὸν γενικὸ ἐνθουσιασμό.

Στενὸς ἦταν ὁ κύκλος ποὺ παρεκάθησε στὸ βασιλικὸ δεῖπνο τῆς ἴδιας ἡμέρας καὶ ἡ πρώτη φροντίδα τῆς Φρειδερίκης, μόλις ξημέρωσε ἡ Παρασκευή, ἦταν νὰ παρακαλέση τὸν μνηστῆρα της νὰ τὴν ὁδηγήση στὴν Ἀκρόπολι.

Στιγμὲς δόξης καὶ μεγαλοπρεπείας ἔζησε τὸ Βασιλικὸ Θέατρο τὴν νύχτα τοῦ Σαββάτου, παραμονῆς τῶν γάμων. Ὅλοι οἱ ἐπίσημοι προσκεκλημένοι καθὼς καὶ ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοὶ τῆς Ἑλλάδος, μὲ προεξάρχοντας τὸν βασιλέα καὶ τὸ ζεῦγος τῶν μελλονύμφων, χειροκρότησαν μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸν κ. Κ. Μπαστιᾶ, τὸν ἀρχιμουσικὸ Φ. Οἰκονομίδη καὶ τοὺς ἄλλους καλλιτέχνες ποὺ παρουσίασαν μερικὰ ὡραιότατα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ὀρφέα καὶ Εὐρυδίκη» τοῦ Γκλούκ. Ἄριστες ἐντυπώσεις ἄφησαν καὶ οἱ κοπέλλες τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων ποὺ χόρευσαν μερικοὺς ἑλληνικοὺς χορούς.

Ἡ ψιλὴ βροχὴ ποὺ ἄρχισε νὰ πέφτη τὰ μεσάνυχτα τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακή, 9 Ἰανουαρίου 1938, δὲν ἐμπόδισε χιλιάδες πρωτευουσιάνων νὰ καταλάβουν τὰ πεζοδρόμια γύρω ἀπὸ τὴν Μητρόπολι, τὸ Σύνταγμα καὶ τὶς ὁδοὺς Ἑρμοῦ, Εὐαγγελιστρίας καὶ Βασιλίσσης Σοφίας. Στὶς 8 τὸ πρωΐ τῆς Κυριακῆς δὲν ὑπῆρχε χῶρος παρὰ μόνο στὴν Σταδίου, Πανεπιστημίου καὶ γύρω ἀπὸ τὴν πλατεῖα Ὁμονοίας.

Στὶς 08.00 πέντε βολὲς τῶν τηλεβόλων τοῦ Λυκαβηττοῦ ἐσήμαναν τὴν ἔναρξι τῶν τελευταίων προετοιμασιῶν γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς τελετικῆς πομπῆς. Δύο ὧρες ἀργότερα τελείωσε ἡ προσέλευσις τῶν ἐπισήμων στὸν Μητροπολιτικὸ ναό. Στὶς 10 ἀκριβῶς, κι' ἐνῶ ξανάρχιζε τὸ ψιλόβροχο, ποὺ εἶχε σταματήσει γιὰ λίγο, ἀπὸ τὶς πύλες τῶν ἀνακτόρων τῆς ὁδοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ξεχύθηκε ἀργὰ καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια ἡ πομπή. Μπροστὰ πήγαινε οὐλαμὸς ἐφίππου χωροφυλακῆς κι' ἀκολουθοῦσαν τὰ αὐτοκίνητα τῶν ὑψηλῶν προσκεκλημένων. Τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αὐτοκινήτου ἐπέβαινε ὁ διάδοχος Παῦλος. Ἀμέσως κατόπιν, περιστοιχισμένο ἀπὸ ἱππεῖς, ἀκολουθοῦσε τὸ αὐτοκίνητο τοῦ βασιλέως καί, τέλος, ἀκολουθοῦσε ἡ χρυσοποίκιλτος ἅμαξα μὲ τὴν ὑψηλὴ νύμφη καὶ τὸν πατέρα της. Ἔλαμπε ἀπὸ νιάτα, εὐτυχία κι' ὀμορφιὰ ἡ πριγκήπισσα Φρειδερίκη, μέσα στὸ κατάλευκο νυφικό της φόρεμα.

Στὴν Μητρόπολι, πρὶν προχωρήσει στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ, ἔστρεψε πρὸς τὰ πλήθη, ποὺ παραληροῦσαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό, καὶ χαιρέτησε ὑψώνοντας καὶ τὰ δύο χέρια της. Μετά, κι' ἐνῶ ἐξηκονταμελὴς χορωδία ὑπὸ τὸν Φ. Οἰκονομίδη ἀνέπεμπε βυζαντινοὺς ὕμνους, προχώρησε στὸ κέντρο τοῦ ναοῦ, ὅπου ἀνέμενε ὁλόκληρη ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ὁ Ἔξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου Μητροπολίτης Βενέδικτος.

Στὶς 11.10', ἑκατὸν μία βολὲς τηλεβόλου ἀνήγγειλαν ὅτι τὸ μυστήριον ἐτελέσθη. Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Φρειδερίκη ἦσαν πλέον σύζυγοι.

Θριαμβευτικὴ ὑπῆρξε ἡ διαδρομὴ τῆς τελετικῆς ἀμάξης κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν Σταδίου καὶ Πανεπιστημίου. Μεγαλοπρεπὴς ὑπῆρξε καὶ ἡ τελετὴ τῶν συγχαρητηρίων στὴν μεγάλη αἴθουσα τῶν Τροπαίων, στὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα.

Μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ θέαμα τῆς χιονισμένης Πάρνηθος, ὅπου, τὴν ἑπομένη, πῆγαν περίπατο οἱ νεόνυμφοι.

Ἁπλοϊκές, μὰ πόσο θερμές, καὶ οἱ ἐκδηλώσεις τῶν χωρικῶν, ποὺ ὅταν ἀντελήφθησαν τὸ ὑψηλὸ ζεῦγος, ἔσπευσαν νὰ εὐχηθοῦν :

— Νὰ ζήσουν τὰ νεογάμπρια (!)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - ΑΝΝΑ ΜΑΡΙΑ

ΤΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ

Τὴν Παρασκευή, 18 Σεπτεμβρίου 1964, ἡ Ἑλλὰς ἔζησε τοὺς ἕκτους βασιλικοὺς γάμους τῆς δευτέρας δυναστείας της. Ἄν, μάλιστα, παραλείψουμε τὸν μοργανατικὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Ἀσπασίας Μάνου, οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Β΄ καὶ τῆς πριγκηπίσσης Ἄννας - Μαρίας ἦταν οἱ πρῶτοι ἀληθινά, «βασιλικοί», ποὺ ἔγιναν στὴν Ἀθήνα. Διότι, βασιλεὺς βέβαια ἦταν καὶ ὁ Γεώργιος Α΄, ὅταν νυμφεύτηκε τὴν Ὄλγα, ἀλλὰ οἱ γάμοι του ἔγιναν στὴν Πετρούπολι. Ἀντιθέτως, τόσο ὁ Κωνσταντῖνος Α΄ ὅσο καὶ οἱ Γεώργιος Β΄ καὶ Παῦλος ἦταν ἀκόμη Διάδοχοι τοῦ Θρόνου ὅταν ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τους μὲ τὶς πριγκήπισσες Σοφία, Ἐλισάβετ καὶ Φρειδερίκη.

Ὁ Κωνσταντῖνος Β΄, ὅταν τὴν 11 Σεπτεμβρίου 1964 ὑποδεχόταν στὸ Δέλτα τοῦ Φαλήρου τὴν μνηστή του, ἦταν ἤδη βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Ἕνα τρυφερὸ εἰδύλλιο εἶχε συνδέσει τοὺς δύο νέους βασιλικοὺς βλαστούς, ἀπὸ χρόνια πρίν. Πότε ἀκριβῶς ἄρχισε τὸ εἰδύλλιο αὐτό ; Ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐκμυστηρεύθηκε κάποτε ὅτι, ὅταν τὸ 1961 πῆγε στὴν Κοπεγχάγη καὶ εἶδε τὴν δεκαπεντάχρονη, τότε, Ἄννα - Μαρία, «χτύπησε ἡ καρδιά μου καὶ τὴν ἐρωτεύθηκα ἐπὶ τόπου!»

Τὴν εἶχε ξαναδῆ τὴν Ἄννα - Μαρία ὁ Κωνσταντῖνος δύο χρόνια πρίν, ὅταν ἡ ἑλληνικὴ Βασιλικὴ Οἰκογένεια βρισκόταν στὴν Κοπεγχάγη. Ἀλλὰ τί ἐντύπωση μποροῦσε νὰ τοῦ κάνη ἕνα κοριτσόπουλο δεκατριῶν χρονῶν ποὺ τὸ ὑποχρέωναν νὰ κοιμᾶται ἀπὸ τὶς 9 τὸ βράδυ ;

Τὰ δύο χρόνια ὅμως, ποὺ πέρασαν, μέχρι τὸ 1961, ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ μεταβάλουν τὸ ἀσήμαντο κοριτσόπουλο σὲ μιὰ πριγκηποπούλα ὄμορφη καὶ κομψὴ ποὺ συγκλόνισε τὴν καρδιὰ τοῦ τότε Διαδόχου μας.

Ἀλλὰ καὶ τῆς Ἄννας - Μαρίας ἡ καρδιὰ δὲν ἔμεινε ἀσυγκίνητη.

Ὁ νεαρὸς Διάδοχος τῆς Ἑλλάδος ἦταν ὡραῖος, ψηλός, ἀθλητικός, Ὀλυμπιονίκης ἤδη, ἁπλὸς στοὺς τρόπους, γεμᾶτος καλωσύνη καὶ εὐθυμία. Τί περισσότερο χρειζόταν γιὰ νὰ συγκινηθῆ μιὰ κοριτσίστικη καρδιά ;

Ὁ καιρὸς περνοῦσε. Τὰ καθήκοντα τοῦ Διαδόχου κρατοῦσαν τὸν Κωνσταντῖνο μακρυὰ ἀπὸ τὴν Κοπεγχάγη. Τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου κρατοῦσαν τὴν Ἄννα - Μαρία μακρυὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Στὶς 14 Μαΐου τοῦ 1962, πλέοντας στὰ λουλούδια καὶ ἀντηχῶντας τὶς χαρμόσυνες λαϊκὲς ἐκδηλώσεις, ἡ Ἀθήνα ἑώρτασε τοὺς γάμους τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας μὲ τὸν πρίγκηπα Χουὰν Κάρλος τῆς Ἱσπανίας. Κι' ἀνάμεσα στὶς ὀκτὼ πριγκήπισσες ἐπὶ τῶν τιμῶν ξεχώριζε μὲ τὴν ὀμορφιά της καὶ τὴν κομψότητά της ἡ δεκαεξάχρονη Ἄννα - Μαρία τῆς Δανίας. Οἱ χοροὶ καὶ οἱ τελετὲς τῶν γάμων ἐκείνων ἔδωσαν στοὺς δύο ἐρωτευμένους τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουν πόση ἀνάγκη εἶχαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Χόρεψαν μαζὶ στὸν μεγάλο χορὸ τῶν ἀνακτόρων καὶ οἱ πάντοτε παρατηρητικοὶ δημοσιογράφοι διάβασαν, στὰ μάτια τους τὸ τρυφερὸ αἴσθημα ποὺ εἶχε, ἤδη, ἑνώσει τὶς καρδιές τους.

Φυσικά, ἀπὸ τὴν ἑπομένη μόλις ἡμέρα, οἱ ἐφημερίδες ἄρχισαν νὰ δημοσιεύουν τοὺς σχετικοὺς «ψιθύρους». Τὸ μυστικὸ εἰδύλλιο δὲν ἦταν πιὰ μυστικό. Οἱ «καλῶς πληροφορημένες πηγές» βεβαίωναν πὼς ἀπὸ μέρα σὲ μέρα θὰ γινόταν ἡ ἐπίσημη ἀναγγελία τῶν ἀρραβώνων. Ἄλλοι πάλι, μιλοῦσαν γιὰ ἀντιρρήσεις τῶν γονέων τῆς Ἄννας - Μαρίας λόγῳ τῆς νεαρῆς ἡλικίας τῆς πριγκηπίσσης. Ὑπῆρξαν καὶ μερικοὶ ποὺ εἶπαν πὼς οἱ βασιλεῖς τῆς Δανίας εἶχαν ἀντιρρήσεις ἐπειδὴ ὁ γάμος τῆς μικρότερης κόρης τους θά... πλήγωνε τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν μεγαλυτέρων ἀδελφῶν της, ποὺ ἦσαν ἀκόμη ἀνύπανδρες ! Προφανῶς ἔκριναν σύμφωνα μὲ τὶς παλαιὲς ἑλληνικὲς ἀντιλήψεις.

Ἐπιτέλους, τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1963 μὲ ἀγαλλίασιν ἐπληροφορεῖτο ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πὼς στὸ Θρόνο του θ' ἀνέβαινε, μιὰ μέρα, ἡ ὡραιότερη καὶ ἡ δημοκρατικώτερη πριγκήπισσα τῆς Εὐρώπης : Ἡ Ἄννα - Μαρία, θυγατέρα τῶν βασιλέων Φρειδερίκου καὶ Ἴνγκριντ τῆς Δανίας, τετάρτη ἐξαδέλφη τοῦ βασιλέως μας καὶ ἀπόγονος τοῦ βασιλέως Χριστιανοῦ Θ΄ τῆς Δανίας, πατρὸς τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἑλληνικῆς Δυναστείας Γεωργίου Α΄.

Οἱ γάμοι τοῦ ζεύγους θ' ἀργοῦσαν, βέβαια, ἀκόμη, ἀφοῦ ἡ πριγκήπισσα Ἄννα - Μαρία ἔπρεπε νὰ τελειώση προηγουμένως τὰ σχολικά της μαθήματα στὸ ἑλβετικὸ κολλέγιο ποὺ φοιτοῦσε.

Ἔτσι, τὸ ζεῦγος χωρίστηκε πάλι καὶ μόνο μερικὰ βιαστικὰ καὶ σύντομα ταξίδια πότε στὴν Ἑλβετία, πότε στὴν Κοπεγχάγη, πότε στὴν Ἀθήνα, ἔδιναν στοὺς δύο μνηστευμένους τὴν εὐκαιρία νὰ μείνουν μαζὺ γιὰ λίγες στιγμές.

ΕΠΙΣΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ

Ξαφνικά, ἡ Μοῖρα ἀπεφάσισε γιὰ τὴν Ἄννα - Μαρία νὰ μὴν παντρευτῆ τὸν Διάδοχο Κωνσταντῖνο, ἀλλὰ τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνο Β΄...

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1964, ὕστερα ἀπὸ μακρόχρονη ἀσθένεια —ποὺ τὴν εἶχε κρύψει μ' ἐπιμέλεια— ὁ στοργικὸς πατέρας, ὁ βασιλεὺς Παῦλος ἐγκατέλειψε τὸ βασίλειό του τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἀφήνοντας στὴν θέση του τὸν Κωνσταντῖνο.

Βασιλεῖς, πρίγκηπες, ἀρχηγοὶ κρατῶν κι' ἕνας ὁλόκληρος λαός —ὁ ἑλληνικός— ἔκλαψαν τὸν βασιλέα Παῦλο κι' εὐχήθηκαν στὸν Κωνσταντῖνο «νὰ ζήση!»

Στὶς θλιβερὲς ἐκεῖνες ἡμέρες, στήριγμα καὶ πηγὴ δυνάμεως γιὰ τὸν νεαρὸ βασιλέα μας ὑπῆρξε ἡ μικρὴ μνηστή του, ποὺ ἐγκατέλειψε βιαστικὰ τὰ μαθήματα κι' ἔσπευσε στὴν Ἀθήνα νὰ ντυθῆ στὰ μαῦρα καὶ νὰ συμπαρασταθῆ στὸν ἀγαπημένο της.

Τὰ σχολικὰ μαθήματα εἶχαν τελειώσει πλέον ὁριστικὰ γι' αὐτήν. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ τὴν Δανία ἔπρεπε τώρα ν' ἀποχαιρετήση σὰν πατρίδα της. Ἡ Ἄννα - Μαρία ἐκαλεῖτο νὰ γίνη βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος —μιᾶς χώρας ποὺ στὴν ἀτέλειωτη σειρὰ τῶν βασιλέων της περιλαμβάνονταν καὶ Θεοί.

Ἔτσι τέλειωσαν οἱ μέρες τοῦ ἀνέμελου εἰδυλλίου καὶ ἔφτασε ὁ καιρὸς τῶν προετοιμασιῶν γιὰ τὴν ἐπίστεψή του : τοὺς Γάμους ποὺ ὡρίστηκαν γιὰ τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1964.

Ἡ πριγκήπισσα Ἄννα - Μαρία τῆς Δανίας εἶναι ἡ μικρότερη ἀπὸ τὶς τρεῖς θυγατέρες τῶν Δανῶν βασιλέων Φρειδερίκου καὶ Ἴνγκριντ. Ὅπως καὶ οἱ δύο μεγαλύτερες ἀδελφές της Μαργκρέτε καὶ Μπενεντίκτε, μεγάλωσε κάτω ἀπὸ μιὰ αὐστηρὴ διαταγὴ τοῦ πατέρα της : Νὰ τῆς συμπεριφέρωνται ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία της χωρὶς νὰ τὴν εὐνοοῦν ἐπειδὴ εἶναι πριγκήπισσα. Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα ἀπὸ ὑπηρέτες, ὑπαλλήλους, δασκάλους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν λαό. Ἔτσι, λοιπόν, ἡ Ἄννα - Μαρία ἔμαθε νὰ ἀγαπᾶ καὶ νὰ ἐκτιμᾶ τὸν λαό της, νὰ σέβεται τὴν Ἱστορία του καὶ τὰ δικαιώματά του καὶ νὰ μὴν στενοχωριέται ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ πλήθους γύρω της, παρά. ἀντιθέτως, νὰ ἐπιδιώκη τὶς ἀνεπίσημες ἐπαφές μὲ τὸν λαό.

Γιὰ τὴν πριγκήπισσα Ἄννα - Μαρία καὶ τὶς ἀδελφές της, ἕνας περίπατος στὰ ἄλση τῆς Κοπεγχάγης ἢ ἡ ἀγορὰ μικροπραγμάτων ἀπὸ τὰ καταστήματα τῆς πόλεως ἦταν κάτι τὸ σύνηθες. Τὸ παράδειγμα, ἄλλωστε, ἔδινε ὁ ἴδιος ὁ πατέρας τους, ὁ βασιλεὺς Φρειδερίκος, ποὺ συχνὰ διάβαζε τὶς ἐφημερίδες του καθισμένος μόνος σὲ κάποιο πάγκο δημόσιου πάρκου, χωρὶς νὰ ἐνοχλῆται ἀπὸ τὴν παρουσία ἄλλων περιπατητῶν. Ἀκόμη καὶ στὰ σχολεῖα ποὺ φοίτησε ἡ Ἄννα - Μαρία —στὸ δανικὸ Λύκειο πρῶτα καὶ στὸ ἀγγλικὸ κολλέγιο τοῦ Νόρθ Φόρ-

λαντ Λότζ άργότερα— δέν τής γινόταν καμιά διάκριση κι' αύτό είχε σάν συνέπεια νά δημιουργηθοΰν ίσχυροί δεσμοί φιλίας ανάμεσα σ' αύτήν καί τίς συμμαθήτριές της. Τό νά έπισκεφθή μιά φίλη της ή μιά συμμαθήτρια πού έώρταζε ήταν κάτι τό έντελώς φυσικό γιά τήν Άννα-Μαρία. Άντίθετα, μάλιστα, τό νά μήν κάνη τήν έπίσκεψη θά ήταν ακατανόητο γι' αύτήν καί θά έδειχνε, τουλάχιστον, μεγάλη άγένεια άπό μέρους της.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ

Τό καλοκαίρι τοΰ 1964 πέρασε μέ προετοιμασίες, τόσο στήν Άθήνα όσο καί στήν Κοπεγχάγη. Βιαστικά είχε έπιστρέψει στήν Έλβετία, μετά τόν θάνατο τοΰ βασιλέως Παύλου, ή Άννα-Μαρία, όχι γιά νά συνεχίση τά μαθήματά της, άλλά γιά νά συγκεντρώση τά πράγματά της, ν' άποχαιρετήση τούς καθηγητές καί τίς φίλες της καί νά έπιστρέψη στήν Κοπεγχάγη.

Ήταν πλέον ή βασιλική μνηστή καί ό Θρόνος τής Ελλάδος άπαιτοΰσε νά έχη, τό συντομώτερο, τήν νέα βασίλισσά του. Λίγες μέρες άναπαύσεως στό κυνηγετικό περίπτερο τοΰ βασιλέως Φρειδερίκου στή Γιουτλάνδη καί μετά ή συνέχιση τών προετοιμασιών. Άκολούθησε ένα μικρό φωτεινό διάλειμμα στήν Κέρκυρα, όπου τό ζεΰγος τών μελλονύμφων προσεκάλεσε τούς Έλληνες καί ξένους δημοσιογράφους. Έκεί, στόν κήπο τής έπαύλεως «Μόν Ρεπό», έπί μιάμιση ώρα, οί δύο ύψηλοί μνηστευμένοι βρίσκονταν κάτω άπό τά «πυρά» τών δημοσιογράφων καί τών φωτορεπόρτερς.

Μετά τό διάλειμμα τής Κερκύρας, ή Άννα-Μαρία έπέστρεψε καί πάλι στήν Κοπεγχάγη γιά νά συμπληρώση τίς έτοιμασίες της καί ν' άποχαιρετήση τή χώρα στήν όποία γεννήθηκε. Οί Δανοί τής έπεφύλαξαν θερμή ύποδοχή καί οί έκδηλώσεις τους έμοιαζαν περισσότερο μεσογειακές παρά βορειο-ευρωπαϊκές, κάθε φορά πού άντιλαμβάνονταν τήν μικρή τους πριγκήπισσα νά μπαίνη στά καταστήματα γιά νά άγοράση κάθε τι, πού θά τής χρειαζόταν στή νέα της πατρίδα.

Στήν Κοπεγχάγη έώρτασε καί τήν 18η έπέτειο τών γενεθλίων της. Τήν παραμονή τής μέρας έκείνης μιά εύθυμη παρέα κοριτσιών συγκεντρώθηκε στό σπίτι κάποιας φίλης κι' έκεί ύπεδέχθησαν τήν παλαιά συμμαθήτριά τους Άννα-Μαρία. Μέ γέλια καί άναμνήσεις άπό τήν σχολική ζωή τέλειωσε ή βραδυά. Τήν έπομένη ή πατροπαράδοτη παρέλαση τών γρεναδιέρων τής άνακτορικής φρουράς έδωσε μεγαλύτερη έπισημότητα στό γεγονός. Συγκινημένη ή νεαρή πριγκήπισσα στεκόταν στίς σκάλες τής είσόδου τών άνακτόρων, άνάμεσα στήν οίκογένειά της καί άκουγε τά «εύτυχισμένα γενέθλια» πού άνέκρουε ή μουσική τής φρουράς.

Στό μεταξύ ή Άννα-Μαρία πού μέχρι τήν έποχή έκείνη είχε

συνηθίσει στὴν ἥσυχη κοριτσίστικη ζωή, προσπαθῶντας νὰ μὴν προκαλῆ τὴν περιέργεια καὶ τῶν Δανῶν καὶ τῶν ξένων, ἔγινε, ἤδη, τὸ πρόσωπο ποὺ συγκέντρωνε τὸ παγκόσμιο ἐνδιαφέρον. Σὲ κάθε της βῆμα καιροφυλακτοῦσαν οἱ δημοσιογράφοι καὶ οἱ φωτογράφοι, ποὺ προσπαθοῦσαν ν' ἀποσπάσουν καὶ νὰ μεταδώσουν τὶς πιὸ παράδοξες πληροφορίες. Ἀκόμη καὶ τὸ νυφικὸ φόρεμα, ποὺ ἑτοίμαζε ἕνας Δανὸς ράπτης, ἔγινε ἀντικείμενο ἀδιάκοπης περιέργειας καὶ συστηματικῆς πολιορκίας. Μερικοὶ ξένοι δημοσιογράφοι δὲν δίστασαν νὰ προσφέρουν χιλιάδες δολλάρια γιὰ νὰ πληροφορηθοῦν πρῶτοι τὶς λεπτομέρειές του. Σ' ἀπάντηση ὁ Χόγκερ Μπλόμ, ὁ ράπτης, μετέφερε τέσσερις μοδιστροῦλες μέσα στὰ ἀνάκτορα καὶ γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια, ἀνέθεσε στὴν κάθε μιὰ νὰ ράψη ἕνα μέρος τοῦ φορέματος, χωρὶς ἡ μιὰ νὰ γνωρίζη τί ἀκριβῶς ἔρραβαν οἱ ἄλλες. Ἔτσι τὸ «μυστικὸ» διαφυλάχθηκε καὶ κανεὶς δὲν εἶδε τὸ νυφικὸ πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου.

Μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ πέρασαν οἱ μέρες καὶ ἔφθασε ἡ Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου ὁπότε ἦλθε στὴν Κοπεγχάγη ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος προκειμένου νὰ πάρη τὴν μνηστή του.

ΣΤΗΝ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφύλαξαν οἱ Δανοὶ στὸν Κωνσταντῖνο ἦταν περισσότερο ἀπὸ ἀποθεωτική. Χιλιάδες κόσμου, μαζὺ μὲ τὴν βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Δανίας, ἔσπευσαν στὸ ἀεροδρόμιο τῆς πόλεως. Ἡ συγκίνηση, μάλιστα, τῆς Ἄννας - Μαρίας ἦταν τόση, ὥστε μόλις εἶδε τὸν βασιλέα μας ἔσπευσε νὰ πέση στὴν ἀγκαλιά του, λησμονῶντας νὰ κάνη ἀκόμη καὶ αὐτὴ τὴν τυπικὴ ὑπόκλιση ποὺ ἀπαιτοῦσε τὸ πρωτόκολλο.

Οἱ Δανοὶ ἀγάπησαν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸν Κωνσταντῖνο. Πρῶτον, γιατὶ χαμογελᾶ καὶ εἶναι νέος. Δεύτερον, γιατὶ ἀγαπᾶ τὴν ἀγαπημένη τους πριγκήπισσα. Ὕστερα, γιατὶ εἶναι ἀθλητὴς καὶ προπαντὸς καλὸς θαλασσινὸς καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν Βίκινγκς ἀγαποῦν τοὺς καλοὺς θαλασσινούς.

Τὸ τριήμερο τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναχώρησι τοῦ ζεύγους τῶν μελλονύμφων γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἦταν πολὺ κουραστικὸ γιὰ τοὺς δύο μνηστευμένους, ἂν καὶ οἱ ἐκδηλώσεις λατρείας τῶν Δανῶν θὰ γέμισαν χαρὰ τὶς καρδιές τους.

Ἀνεπίσημο χαρακτῆρα εἶχε ὁ ἀποχαιρετιστήριος χορὸς τῆς πριγκηπίσσης Ἄννας - Μαρίας, ποὺ δόθηκε τὸ βράδυ τῆς 7 Σεπτεμβρίου στὰ θερινὰ ἀνάκτορα τοῦ Φρέντεσμποργκ, κοντὰ στὶς μαγευτικὲς ὄχθες τῆς λίμνης Ἔσρομ.

Ἡ 8 Σεπτεμβρίου ἄρχισε μὲ τὴν φωτογράφηση τῶν δώρων ποὺ ὁ δανικὸς λαὸς χάρισε στὴν Ἄννα - Μαρία ἢ καὶ στοὺς δύο μελλονύμ-

φους. Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας μέρας δόθηκε ἡ ἑορταστικὴ παράσταση στὸ Βασιλικὸ Θέατρο τῆς Κοπεγχάγης, ποὺ εἶχε διακοσμηθῆ μὲ ἑκατὸ χιλιάδες λουλούδια καὶ ὅπου οἱ ἐπίσημοι προσκεκλημένοι παρηκολούθησαν μιὰ δανικὴ ὀπερέττα, μὲ θέμα πρόταση γάμου, καθὼς καὶ δύο μπαλλέτα. Ἡ παράσταση ἄρχισε μὲ τὸν ἑλληνικὸ Ἐθνικὸ Ὕμνο καὶ τελείωσε μὲ τὸν ὕμνο τῆς Δανίας.

Πῶς νὰ περιγράψη κανεὶς τὴν θριαμβευτικὴ διαδρομὴ μὲ τὴν ἀνοιχτὴ ἅμαξα, στοὺς δρόμους τῆς Κοπεγχάγης, τὴν ἐπόμενη μέρα; Ἕνα ἑκατομμύριο Δανοὶ γέμισαν ἀσφυκτικὰ τὰ πεζοδρόμια τῶν δρόμων ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε ἡ ἅμαξα. Ἔβρεχε ραγδαῖα ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ οἱ ἀμέτρητες ὀμπρέλλες ποὺ συνωθοῦνταν στὰ πεζοδρόμια παρουσίαζαν ἕνα θέαμα ἀσυνήθιστο. Κανείς, ὅμως, δὲν σκέφθηκε ν' ἀφήση τὴν θέση του καὶ νὰ φύγη, ἂν καὶ ἀπὸ νωρὶς εἶχε διαδοθῆ πὼς ὁ «γῦρος» τοῦ ζεύγους θὰ ματαιωνόταν.

Νευρικότης ἐπικρατοῦσε καὶ στ' ἀνάκτορα, ὅσο οἱ ἁρμόδιοι ἔβλεπαν τὴν βροχὴ νὰ συνεχίζεται. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος ἔβαλε τὰ πράγματα στὴ θέση τους: «Ὁ γῦρος θὰ γίνη, ἔστω κι' ἂν ἀνοίξουν οἱ οὐρανοί!» δήλωσε.

Καὶ πραγματικά, σὲ λίγο, κάτω ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη βροχή, τὸ ζεῦγος δεχόταν τὶς μυριόστομες ἐπευφημίες καὶ εὐχὲς τῶν Δανῶν, ἐνῶ μυρωμένα καὶ δροσερὰ ἄνθη ἔφθαναν μέχρι μέσα στὴν ἀνοιχτὴ ἅμαξα.

Συγκινητικὲς στιγμὲς ἔζησαν οἱ μελλόνυμφοι κατὰ τὸ ἀποχαιρετιστήριο δεῖπνο, ποὺ παράθεσε πρὸς τιμήν τους ὁ βασιλεὺς Φρειδερίκος. «Πήγαινε, παιδί μου στὴν θερμὴ γῆ καὶ δημιούργησε τὸ δικό σου σπιτικὸ καὶ τὸ σπιτικὸ τοῦ Ντίνου» εἶπε πρὸς τὴν Ἄννα - Μαρία στὴν πρόποσί του ὁ Δανὸς βασιλεύς.

«Θεῖε Ρίκο, αἰσθάνομαι σὰν νὰ σᾶς «ληστεύω» τὴν ὡραία θυγατέρα σας...» ἀπάντησε ὁ Κωνσταντῖνος. «Πιασμένοι χέρι μὲ χέρι, θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσφέρουμε ὅσο πιὸ πολλὲς ἀληθινὲς ὑπηρεσίες στοὺς συνανθρώπους μας...»

Ἀσπασμοὶ μεταξὺ τοῦ ζεύγους καὶ τῶν γονέων τῆς νύμφης καὶ ἐπευφημίες ἀπὸ τοὺς 1200 προσκεκλημένους ἀκολούθησαν τὰ λόγια τοῦ βασιλέως μας.

Τὴν ἐπομένη μέρα, Τετάρτη 10 Σεπτεμβρίου, ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέστρεψε, ἀεροπορικῶς, στὴν Ἀθήνα συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Διάδοχο τῆς Δανίας πριγκήπισσα Μαργκρέτε, μεγαλύτερη ἀδελφὴ τῆς μνηστῆς του. Τὴν ἴδια μέρα, ἀλλὰ μὲ ἄλλο ἀεροπλᾶνο, ξεκίνησαν καὶ ἡ Ἄννα-Μαρία μὲ τὴν οἰκογένειά της γιὰ τὸ Πρίντεζι, ὅπου τοὺς ἀνέμενε ἡ δανικὴ βασιλικὴ θαλαμηγὸς «Ντάνενμπρογκ»ποὺ θὰ τοὺς ἔφερνε στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ πρῶτο μέρος τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τοὺς γάμους

τοῦ βασιλέως μας εἶχε τελειώσει. Τώρα θ' ἄρχιζε τὸ δεύτερο μέσα στὸ ἀληθινό του σκηνικό: Στὴν ἡλιόλουστη 'Αθήνα, μὲ τὶς ἁπαλὲς γραμμὲς τῶν βουνῶν τῆς 'Αττικῆς, κάτω ἀπὸ τὸν γαλάζιο οὐρανό της.

ΤΑ ΔΩΡΑ

Πρὶν ἐπιχειρήσουμε νὰ περιγράψουμε τὶς τελετὲς ποὺ ἔγιναν στὴν 'Αθήνα πρὶν ἀπὸ τοὺς γάμους, θὰ πρέπει νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὰ πολυάριθμα καὶ πολυτιμώτατα δῶρα ποὺ προσεφέρθησαν στὸ ζεῦγος, τόσο ἀπὸ τοὺς Δανοὺς ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες.

Στὴ Δανία, ἡ Βουλὴ τῆς φίλης χώρας προσέφερε ἕνα πολύτιμο σερβίτσιο τοῦ ἐργοστασίου τῆς βασιλικῆς πορσελλάνης. Δύο γοῦνες «μίνκ» ἔστειλαν οἱ ἀγρότες τῆς Γιουτλάνδης. Πλῆθος ἀπὸ ἀσημένιες καράφες, δίσκους, κοσμήματα, κηροπήγια, δείγματα τῆς σύγχρονης λαϊκῆς τέχνης καὶ ἀργυροχοΐας τῆς Δανίας γέμισαν μία ὁλόκληρη αἴθουσα τῶν ἀνακτόρων τῆς Κοπεγχάγης. 'Ακόμη καὶ οἱ 'Εσκιμῶοι δὲν παρέλειψαν νὰ στείλουν ἕνα ὁλόλευκο δέρμα μιᾶς μικρῆς πολικῆς ἀρκούδας.

'Αμέτρητα ὑπῆρξαν τὰ δῶρα τῶν Ἑλλήνων. Ἕνα χρυσὸ ρόδο προσέφερε ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου. Χρυσὸ κρίνο καὶ δαχτυλίδι μὲ ἀρχαῖο χρυσὸ νόμισμα προσέφερε τὸ Πανεπιστήμιο 'Αθηνῶν. Οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις χάρισαν ἕνα πίνακα τοῦ μεγάλου ζωγράφου μας Νικολάου Γκύζη. Πίνακα ἐπίσης -μιὰ θαλασσογραφία τοῦ Προσαλέντη- προσέφερε καὶ ἡ Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία. Οἱ Δυνάμεις 'Ασφαλείας ἔστειλαν ἕνα ὡραῖο σερβίτσιο ἀπὸ πορσελλάνη. Δεῖγμα τῆς πατροπαράδοτης ἐπεξεργασίας ἀργύρου ἦταν τὸ παλαιὸ κιβωτίδιο ποὺ προσέφερε ἡ πόλη τῶν 'Ιωαννίνων. Ὡραιότατο ἦταν τὸ κέντημα ποὺ ἔστειλαν οἱ Βασιλικὲς Σχολὲς Χειροτεχνημάτων, καθώς, ἐπίσης καὶ τὸ βραχιόλι μὲ τὰ χρυσᾶ φύλλα ποὺ προσέφερε ὁ Σύλλογος τῶν 'Αθηναίων.

Ὁ 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐδώρησε ἕναν πολύτιμο χρυσὸ Σταυρό, ἐνῶ κεντήματα πίνακες ζωγραφικῆς καὶ καὶ ἄλλα χειροτεχνήματα ἐστάλησαν, κατὰ ἑκατοντάδες, ἀπὸ Ἱδρύματα καὶ ἰδιῶτες.

Τὰ δῶρα τῶν ξένων δὲν ὑστέρησαν οὔτε σὲ ἀριθμὸ οὔτε σὲ ἀξία. Ὁ Γάλλος Πρόεδρος στρατηγὸς Ντὲ Γκώλ, μαζύ μὲ τὶς εὐχές του, ἔστειλε καὶ μιὰ θαυμάσια ταπισερὶ Λουρκάτι. Δύο σπάνιους τάπητες προσέφερε ὁ Πρόεδρος τοῦ Λιβάνου, ἐνῶ δυὸ χρυσοῦφαντα ὑφάσματα ἔστειλε ὁ Πρόεδρος τοῦ προεδρικοῦ Συμβουλίου τῆς ἴδιας χώρας. Ἕναν ἀδαμάντινο Σταυρό, καθὼς κι' ἕνα ὁμοίωμα τοῦ Παναγίου Τάφου ἀπὸ ζάχαρη, ἔστειλε ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Ὁ Μητροπολίτης τῆς 'Αντὶς 'Αμπέμπα προσέφερε ἕνα τάπητα ἀπὸ λευκὴ καὶ μαύρη γούνα. 'Απὸ τὴν μακρυνὴ Φορμόζα, ὁ στρατηγὸς Τσάνγκ Κάϊ Σὲκ ἔστειλε δύο κινέζικα βάζα μὲ ἀπεικονίσεις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ

δράκοντος. Ένα πολύτιμο κιβωτίδιο σπάνιας ιαπωνικής τέχνης προσέφερε ἀπὸ τὸ Τόκιο ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς χώρας τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἡλίου. Δίσκους μὲ ἔργα τοῦ Σοπὲν κι' ἕνα κρυστάλλινο βάζο ἔστειλε ὁ Πρόεδρος τῆς Πολωνίας. Πολὺ ὡραῖα ἦταν τὰ πορσελλάνινα σερβίτσια τοῦ τσαγιοῦ καὶ τοῦ καφὲ ποὺ δώρησε ὁ πρόεδρος τοῦ προεδρικοῦ Συμβουλίου τῆς Οὑγγαρίας. Τὸ Ἑλβετικὸ Ὁμοσπονδιακὸ Συμβούλιο ἀπέστειλε ἕνα ἐξαίρετης κατασκευῆς ὡρολόγιο τῆς πατροπαράδοτης ἑλβετικῆς βιομηχανίας. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἱσπανικοῦ Κράτους στρατηγὸς Φράνκο ἐχάρισε ἕνα τάπητα μὲ τὸν ἑλληνικὸ θυρεό, ἐνῶ ἕνα τάπητα μεταξωτὸ ἐδώρησε ὁ πρόεδρος τῆς Τουρκίας. Τάπητα, ἐπίσης ἔστειλε καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Πρεζίντιουμ τῆς Βουλγαρίας. Δύο κύπελλα, ἕνα ἀσημένιο κι' ἕνα κρυστάλλινο ἔστειλαν ἀντιστοίχως ὁ Ἀμερικανὸς Πρόεδρος Λύντον Τζόνσον καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Φινλανδίας. Μιὰ χρυσῆ σιγαροθήκη κι' ἕνα κρυστάλλινο βάζο ἦλθαν ἀντιστοίχως ἀπὸ τοὺς Προέδρους τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἑνώσεως καὶ τῆς Αὐστρίας. Ένα ἀσημένιο σερβὶς τσαγιοῦ ἔστειλε ὁ Πρόεδρος τοῦ Πακιστὰν κι' ἕνα ἄγαλμα τοῦ γλύπτου Κίρσινικ ὁ στρατάρχης Τίτο ἀπὸ τὴν Γιουγκοσλαβία. Μιὰ ρωσικὴ εἰκόνα ἔστειλε ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κι' ἕνα καλάθι ἀπὸ ἔβενο καὶ ἐλεφαντόδοντο ὁ πρόεδρος τῆς Ταγγκανίκας.

Θὰ ἦταν μάταιο νὰ συνεχίσουμε τὴν ἀπαρίθμηση ὅλων τῶν δώρων, καὶ γι' αὐτὸ σημειώνουμε μονάχα, ἐκεῖνο τοῦ Κυπρίου Προέδρου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ἐπρόκειται γιὰ ἕναν ἀσημένιο δίσκο μὲ λεπτὴ διακόσμηση. Στὸ κέντρο του ὑπῆρχαν ἀνάγλυφοι καὶ ἐπίχρυσοι χάρτες τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου. Κάτω ἀπὸ τοὺς χάρτες ἦταν ἡ ἐπιγραφή:

«Εὔχομαι ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δώσῃ τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνῳ καὶ τῇ Βασιλίσσῃ Ἄννῃ - Μαρίᾳ εὐδαίμονα βίον ἐπὶ μήκιστον καὶ ὑπὸ κραταιόν. Αὐτῶν σκῆπτρον θῇ Ἑλληνικὴν Κύπρον.

Ὁ Κύπρου Μακάριος.»

Τέλος, ἡ βασίλισσα - μητέρα Φρειδερίκη προσέφερε στὴν Ἄννα Μαρία πολλὰ ἀπὸ τὰ καλύτερα κοσμήματά της, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἕνα διάδημα καὶ περιδέραιο διακοσμημένα μὲ διαμάντια καὶ ρουμπίνια.

Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἄννα - Μαρία ἔλαβε ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο τὰ κοσμήματα τῆς ἑλληνικῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ποὺ περιέρχονται στὶς ἑκάστοτε βασίλισσες τῶν Ἑλλήνων. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ τὰ περίφημα σμαράγδια τῶν Ρωμανώφ, ποῦ περιῆλθαν στὴν ἑλληνικὴ βασιλικὴ οἰκογένεια διὰ τοῦ γάμου τοῦ Γεωργίου Α΄ μὲ τὴν Ὄλγα.

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφυλάχθη στὸν Κωνσταντῖνο κατὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἀθήνα, ἦταν πολὺ συγκινητική. Χιλιάδες κόσμου εἶ-

χαν συρρεύσει στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ μεσημέρι τῆς Πέμπτης 10 Σεπτεμβρίου. Χιλιάδες ἐπίσης ἦταν κι' ἐκεῖνοι ποὺ κατέκλυσαν τὰ πεζοδρόμιο σ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς διαδρομῆς μέχρι τὴν Ἀθήνα.

Τὸ ἀεροδρόμιο ἔπλεε στὰ ἑλληνικὰ καὶ δανικὰ χρώματα ἀπὸ ἡμέρες πρίν. Ἐπλησίαζε ἡ 3 μ.μ. ὅταν ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, αὐλικοί, στρατιωτικοί, διπλωμάτες καὶ ἄλλες προσωπικότητες συνέρρευσαν διὰ τὰ ὑποδεχθοῦν τὸν βασιλέα. Στὶς 3 ἀκριβῶς κατέφθασαν καὶ ἡ βασίλισσα - μητέρα Φρειδερίκη, ἡ Διάδοχος πριγκήπισσα Εἰρήνη, ἡ πριγκήπισσα Σοφία καὶ ὁ Χουὰν Κάρλος, ὁ πρίγκηψ Μιχαὴλ καὶ ἡ πριγκήπισσα Ραντζιβίλ. Στὶς 3.15' προσεγειώθη τὸ βασιλικὸ ἀεροπλάνο καὶ πανευτυχὴς ξεπήδησε ἀπὸ μέσα ὁ Κωνσταντῖνος ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴν διάδοχο τῆς Δανίας Μαργκρέτε.

Χειροκροτήματα καὶ εὐχὲς συνώδευαν τὸν νεαρὸ βασιλέα καθὼς κατευθυνόταν στὰ ἀνάκτορα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ πριγκήπισσα Ἄννα - Μαρία καὶ οἱ γονεῖς της εἶχαν φθάσει στὸ Πρίντεζι καὶ ἐπεβιβάσθησαν στὴν θαλαμηγὸ «Ντάνενμποργκ», ποὺ συνοδευομένη ἀπὸ τρία δανικὰ πολεμικά, ξεκίνησε γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας τὰ ἀντιτορπιλλικά μας «Λόγχη» καὶ «Ἱέραξ» προϋπάντησαν τὴν θαλαμηγό, βορείως τῆς Κερκύρας, καὶ προσετέθησαν στὴν τιμητικὴ συνοδεία, ἀφοῦ προηγουμένως ὕψωσαν μεγάλο καὶ πανηγυρικὸ σημαιοστολισμὸ καὶ ἐχαιρέτησαν μὲ τὰ τηλεβόλα τους τὴν μέλλουσα βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς γονεῖς της. Κι' ἐνῷ τὸ πέλαγος ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὶς ζητωκραυγὲς τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν ἡ νηοπομπὴ ἐξακολούθησε τὸν πλοῦ της πρὸς τὴν Πάτρα. Ἐκεῖ κατέπλευσαν τὴν ἑπομένη μέρα καὶ ἀφοῦ παρέλαβαν καὶ τὴν πριγκήπισσα Μαργκρέτε, ποὺ εἶχε φθάσει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, κατευθύνθηκαν πρὸς τὸν Ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου.

Ἔκπληξις περίμενε τὴν ὑψηλὴ νύμφη κατὰ τὴν διέλευσι τοῦ Ἰσθμοῦ, ὅταν ἀπὸ τὴν γέφυρά του, εἶδε νὰ τὴν χαιρετοῦν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ἡ βασίλισσα - μητέρα Φρειδερίκη. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἄνθεξε στὸν πειρασμό, ἐκεῖνο τὸ πρωΐ καὶ μ' ἕνα ἑλικόπτερο ἔσπευσε νὰ προϋπαντήση, ἀνεπίσημα, τὴν μνηστή του.

Στὴν ζεστὴ καὶ γαλάζια ἀγκαλιὰ τοῦ Σαρωνικοῦ δύο ἀντιτορπιλλικά μας ἔσπευσαν νὰ προστεθοῦν στὴν συνοδεία τῆς θαλαμηγοῦ, ἐνῷ σμήνη ἀεροπλάνων τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας σχημάτιζαν πετώντας τὸ ὄνομα τῆς Ἄννας - Μαρίας.

Πλησίαζε ἡ 5.30 μμ. τῆς Παρασκευῆς 11 Σεπτεμβρίου, ὅταν ἡ θαλαμηγὸς, περιστοιχισμένη ἀπὸ ἕνα δάσος κατάλευκα πανιὰ κοττέρων ἔρριχνε τὴν ἄγκυρά της στὸν ὅρμο τοῦ Φαλήρου, μπροστὰ ἀπὸ τὸ Δέλτα. Οἱ ἐπίσημοι κατακλύζουν τὴν προβλῆτα. Χιλιάδες κόσμου ἔχουν

συγκεντρωθῆ ἀπὸ ἐνωρὶς στοὺς γύρω χώρους καὶ ἰδίως στὰ πεζοδρόμια τῆς λεωφόρου Συγγροῦ.

Στὶς 6 μ.μ. ὁ Κωνσταντῖνος κατευθύνεται, μὲ ἀτμάκατο, πρὸς τὴν θαλαμηγό. Εἴκοσι λεπτὰ ἀργότερα ἡ ἀτμάκατος πλευρίζει στὴν προβλῆτα καὶ ὁ βασιλεὺς πηδᾶ πρῶτος ἔξω τείνοντας τὸ χέρι πρὸς τὴν μνηστή του. Συγκινημένη ἡ Ἄννα-Μαρία ὡραιότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ μέσα στὸ ἄσπρο της μαντώ, πατᾶ στὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος, ὑποκλίνεται μπροστὰ στὴν Φρειδερίκη, μετὰ τὴν ἀσπάζεται καὶ στέκεται σὲ στάσι προσοχῆς μὲ τὴν ἀνάκρουσι τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ δανικοῦ Ἐθνικοῦ Ὕμνου. Ἀκολουθοῦν οἱ συστάσεις τῶν ἐπισήμων καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ἐπευφημίες χιλιάδων λαοῦ, ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου προσφωνεῖ τὴν μέλλουσα βασίλισσα:

«Ὡραία Βασιλοπούλα,
Αὐριανή μας Βασίλισσα,
Καλῶς ἤλθατε.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς Σᾶς ὑποδέχεται μὲ ἄπειρη ἀγάπη. Σᾶς καμαρώνει. Καὶ σᾶς εὔχεται νὰ εἶσθε εὐτυχισμένη στὴ νέα ζωὴ καὶ στὴ νέα Πατρίδα Σας.

Ὑποβάλλω τὰ σέβη τοῦ Λαοῦ μας στοὺς ἐστεμμένους γονεῖς τῆς αὐριανῆς μας Βασίλισσας. Πρὶν ἀπὸ ἕνα αἰῶνα, μᾶς εἴχατε στείλει ἀπὸ τὴ χώρα Σας, νεώτατο, τὸν ἱδρυτὴ τῆς σημερινῆς δυναστείας. Τώρα μᾶς προσφέρετε, ἐπίσης νεώτατη, τὴν αὐριανή μας Βασίλισσα. Σᾶς ἐκφράζομε τὶς εὐχαριστίες μας γιὰ τὴ διπλῆ πολύτιμη προσφορά.

Μεγαλειότατε.

Ὁλόκληρος ὁ Λαὸς μας συνεορτάζει τὴ μεγάλη χαρὰ Σας. Πάνδημος εἶναι ὁ πανηγυρισμός. Καὶ Σᾶς εὔχεται, γιὰ τὸ σημερινὸ μεγάλο γεγονὸς τῆς ζωῆς Σας, παντοτεινὴ καὶ ἀνέφελη εὐτυχία, προσωπικὴ καὶ οἰκογενειακή, μὲ τὴν Ἄννα - Μαρία, τὴν ἐκλεκτὴ τῆς καρδιᾶς Σας, τὴν ὡραιότερη πριγκίπισσα, τὴν αὐριανή μας Βασίλισσα».

Στὶς 7 ἀκριβῶς κι' ἐνῶ μεγάλοι προβολεῖς καταυγάζουν τὸν χῶρο μπροστὰ στοὺς στύλους τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, φθάνει ἡ μεγαλοπρεπὴς πομπὴ μὲ τὸ ζεῦγος τῶν νεονύμφων, τὶς βασιλικὲς οἰκογένειες καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισήμους, ἀφοῦ ἔδρεψε, σ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς λεωφόρου Συγγροῦ τὶς χιλιάδες εὐχὲς τῶν Ἀθηναίων καὶ Πειραιωτῶν.

Ἐδῶ, στὴν εἴσοδο τῶν Ἀθηνῶν, ἀναμένει ὁ δήμαρχος Γ. Πλυτᾶς γυιὸς τοῦ Ἀμβροσίου Πλυτᾶ, ποὺ σὰν δήμαρχος Ἀθηναίων εἶχε κι' ἐκεῖνος ὑποδεχθῆ νύμφη τὴν μητέρα τοῦ Κωνσταντίνου.

Ὡραία ἡ προσφώνησι τοῦ δημάρχου, γι' αὐτὸ τὴν παραθέτουμε ὁλόκληρη :

«Ὑψηλοτάτη,

Εἶμαι εὐτυχὴς ὑποδεχόμενος σήμερον ἐξ ὀνόματος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν τὴν Ὑψηλότητά σας, τὴν αὔριον μας Βασίλισσαν.

Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν σᾶς ὑποδέχεται εἰς πάνδημον συναγερμὸν μὲ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, μὲ χαρὰν του τὴν χαράν σας, καὶ μὲ εὐτυχίαν του τὴν εὐτυχίαν σας.

Διησθάνθητε ἀσφαλῶς, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπισκέψεώς σας εἰς τὴν Ἑλλάδα εἴχατε κατακτήσει τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη στιγμῆς τὸ ἀλάνθαστον λαϊκὸν κριτήριον εἶδεν εἰς Ὑμᾶς τὴν Βασίλισσάν του. Ἠσθάνθη ὅτι σχεδὸν ἐγεννήθητε διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Εἶδεν εἰς τὴν μορφήν σας νὰ ἐκφράζωνται συμπεπυκνωμέναι ὅλαι αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ προνόμοια τοῦ τόπου αὐτοῦ. Τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ μας ἡ γλυκύτης τοῦ ἑλληνικοῦ κλίματος, τὸ λεπτὸν αἴσθημα καὶ ἡ βαθεῖα εὐαισθησία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἡ φιλόξενος καὶ φιλάλληλος διάθεσίς του καὶ ἡ πνευματική του διαύγεια.

Καὶ εἶναι βέβαιος ὁ λαὸς ὅτι ὡς Ἄνασσα τῶν Ἑλλήνων θὰ συνεχίσετε τὴν μεγάλην ὑποδειγματικὴν οἰκογενειακὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας καὶ τὸ μέγα κοινωνικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν Ἑλληνίδων Βασιλισσῶν.

Μεγαλειότατε, Ὑψηλοτάτη,

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ἐντολοδόχος αὐτὴν τὴν στιγμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, σᾶς ὑποδέχεται εἰς τὰς πύλας της μὲ αἰσθήματα βαθείας ἀφοσιώσεως καὶ μὲ μίαν εὐχήν : Νὰ εὐτυχήσετε, νὰ δημιουργήσετε οἰκογένειαν ἀνταξίαν ἐκείνων τῶν πατέρων σας καὶ νὰ βασιλεύσετε εὐτυχεῖς καὶ ἔνδοξοι, χώρας εὐτυχούσης καὶ ἐνδόξου».

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ἡ μνηστή του εὐχαριστοῦν τὸν Δήμαρχο ἀνεβαίνουν στὸ ἀνοιχτὸ αὐτοκίνητό τους καὶ ἐξακολουθοῦν τὴν θριαμβευτικὴ διαδρομὴ μέχρι τὰ Ἀνάκτορα, ἐνῶ ἀνάμεσα στὶς μυριόστομες ἐπευφημίες ἀκούγονται καὶ οἱ ἐπιδοκιμασίες τῶν τολμηροτέρων:

— Μπράβο βασιλιά μας! Ἔχεις γοῦστο...

— Ζήτω λεβεντόπαιδο Βασιλιά μας! Νὰ ζήσῃς!

ΟΙ ΔΕΞΙΩΣΕΙΣ

Ἡ πρώτη ἀπὸ μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ δεξιώσεων δόθηκε, ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως, τὸ ἴδιο βράδυ στὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μεγ. Βρεττανίας». Κατάφωτο τὸ ξενοδοχεῖο καὶ ἡ πλατεία Συντάγματος, περίμεναν τοὺς ὑψηλοὺς προσκεκλημένους. Στὶς 10 τὸ βράδυ ἀκριβῶς, κατέφθασαν οἱ δύο βασιλικὲς Οἰκογένειες καὶ μνηστευμένοι. Ὅπως παρετήρησαν οἱ παρισταμένοι, τὰ λαμπηρίζοντα κρύσταλλα τῶν πολυτελῶν αἰθουσῶν τοῦ ξενοδοχείου ὠχρίασαν μπροστὰ στὴν ὀμορφιὰ τῆς πριγκηπίσσης Ἄννας Μαρίας.

Ἡ δεξίωσις διήρκεσε μέχρι τὴν 12.30′ μετὰ τὰ μεσάνυχτα, καὶ σ' ὅλους δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν τὴν

καλωσύνη καὶ τὴν δημοκρατικότητα τῆς μέλλουσας βασίλισσας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Οἰκογενείας της.

Τὴν ἑπομένη μέρα, ἡ βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Δανίας πῆγε στὰ ἀνάκτορα Τατοΐου, ὅπου ἐπεσκέφθη τὸν τάφο τοῦ βασιλέως Παύλου.

Στὸ μεταξύ, οἱ ξένες ἐφημερίδες, στὴν προσπάθειά τους νὰ προκαλέσουν τὴν προσοχὴ τῶν ἀναγνωστῶν τους ποὺ πάντα ἀρέσκονται στὰ σκάνδαλα ἔγραφαν πὼς ψυχρότης ἐπικρατοῦσε ἀνάμεσα στὶς βασιλικὲς Οἰκογένειες Ἑλλάδος καὶ Δανίας ἐξ ἀφορμῆς τῆς... προίκας τῆς Ἄννας Μαρίας ποὺ δὲν ἦταν ἐκείνη ποὺ περίμενε ἡ ἑλληνικὴ Αὐλή! Κι' αὐτὰ παρ' ὅτι εἶχε ἀνακοινωθῆ ὅτι στὴν Δανία δὲν συνηθίζεται νὰ δίνεται προῖκα καὶ ἑπομένως οὔτε ἡ Ἄννα - Μαρία θὰ ἔδινε. Ἄλλωστε οὐδέποτε ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἢ ἡ Οἰκογένειά του ἐζήτησαν προῖκα. Πάντως τὰ ξένα δημοσιεύματα ἀνάγκασαν τὶς δύο Αὐλὲς νὰ ἀνακοινώσουν:

«Αἱ φῆμαι αἱ προκληθεῖσαι ἀπὸ δημοσιεύματα τοῦ ξένου Τύπου αἱ ἀναφερόμεναι εἰς οἰκονομικῆς φύσεως θέματα σχετιζόμενα πρὸς τοὺς ἐπικειμένους Βασιλικοὺς Γάμους, στεροῦνται παντελῶς ἀληθείας.

Τοιαῦτα θέματα οὐδέποτε ἐθίγησαν ὑπὸ τῶν δύο Βασιλικῶν Οἰκογενειῶν.»

Ἂν ἐπανέλθουμε στὶς δεξιώσεις. Στὰ ἀνάκτορα Τατοΐου ἡ Αὐλὴ ἔδωσε τρεῖς ἀπογευματινὲς δεξιώσεις μὲ προσκεκλημένους χιλιάδες ἄτομα ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ δοθῆ ἡ εὐκαιρία στὴν Ἄννα Μαρία νὰ γνωρίση ἁπλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κάθε γωνιὰ τῆς νέας της πατρίδας.

Ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι καὶ γέροι διαφόρων ἐπαγγελμάτων, ἐξωτερικῶν ἐμφανίσεων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων, συνέρρευσαν στοὺς κήπους τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τατοΐου, συνωμίλησαν μὲ τὸν βασιλέα, τὴν μνηστή του τὰ μέλη τῶν Οἰκογενειῶν τους. Ἐξαιρετικὰ εὐδιάθετος ὁ Κωνσταντῖνος δὲν μποροῦσε νὰ κρύψη τὴν ἄπειρη εὐτυχία ποὺ αἰσθανόταν, καθώς, κρατῶντας ἀπὸ τὸ χέρι τὴν Ἄννα - Μαρία, τριγύριζε ἀνάμεσα στοὺς προσκεκλημένους του καὶ δεχόταν τὶς εὐχές τους:

— Νὰ μᾶς ζήσετε.

— Μὲ τὸ καλὸ καὶ στὴν Πόλι

— Καὶ στὴν Κύπρο

— Καὶ στὰ δικά σου Εἰρήνη, ἔσπευδαν νὰ εὐχηθοῦν ἄλλοι στὴν Διάδοχο πριγκήπισσα Εἰρήνη.

Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς δεξιώσεις αὐτὲς ὁ βασιλεὺς ἔκανε νόημα νὰ σταματήσουν οἱ εὐχὲς καὶ χαμογελῶντας εἶπε:

«Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Παρασκευὴ βεβαίως, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ἡ εὐτυχέστερη ἡμέρα τῆς ζωῆς μου, οἱ τρεῖς αὐτὲς ἐκδηλώσεις, οἱ βραδυὲς δηλαδὴ ποὺ ἤρθατε στὸ σπίτι μου, στὸ Τατόϊ, ὅπου οἱ γονεῖς μου μὲ μεγάλω-

σαν καὶ μ' ἀνέθρεψαν, ἐλπίζω ἀρκετὰ καλὰ (γελαστὸ βλέμμα στὴ μητέρα του), ἔδωσαν στὴν πριγκίπισσα κι' ἐμένα, μεγάλη εὐχαρίστηση.

Τώρα μιλώντας καὶ ἐκ μέρους τῆς μητέρας μου, ποὺ εἶναι οἰκοδέσποινα ὅπως κι' ἐγώ, σᾶς εὐχαριστῶ ποὺ ἤρθατε. Ἡ μητέρα μου, μέσα ἀπὸ τὸν βαθύ της πόνο, ἔνοιωσε μεγάλη χαρὰ ἀπόψε.

Ξέρω πὼς ἂν ὁ ἀγαπημένος μου πατέρας ζοῦσε, θὰ ἦταν εὐτυχὴς νὰ σᾶς ἔβλεπε ἐδῶ. Τέτοιες ἐκδηλώσεις ἦταν πάντα ἡ εὐτυχία του. Ἐλπίζω ὅτι ὅπως ἡ μητέρα μου κι' ἐγώ, ἔτσι κι' ἐσεῖς εἶστε εὐτυχεῖς ποὺ πήραμε μιὰ τόσο θαυμάσια κοπέλλα, γιὰ Βασίλισσα. Ἐπίσης, σᾶς εὐχαριστῶ, καὶ ἐκ μέρους τῶν πεθερικῶν μου».

Ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιοθέατα τῶν παραμονῶν τῶν βασιλικῶν γάμων ἦταν καὶ ἡ γαμήλια τούρτα, δῶρο γνωστῆς ζαχαροπλαστικῆς ἐπιχειρήσεως. Εἶχε τέσσερις ὀρόφους ποὺ ἔφθαναν σὲ ὕψος 2,50 μέτρων καὶ ζύγιζε 120 κιλά! Οἱ ἑξάγωνοι ὄροφοι στηρίζονταν ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλο μὲ λευκὲς κολῶνες. Ἐξῶστες ὑπῆρχαν στὶς γωνιὲς τῶν ὀρόφων μὲ λεπτότατα ἀγαλματίδια καὶ φτερωτοὺς ἔρωτες. Οἰκόσημα, μονογράμματα, περιστέρια καὶ στέμματα συμπλήρωναν τὴν διακόσμησι τῆς τούρτας αὐτῆς. Ἀξίζει νὰ σημειώσουμε πὼς γιὰ τὴν κατασκευή της χρειάσθηκαν δύο μῆνες καὶ ὅτι ἡ μεταφορά της στὰ ἀνάκτορα ἔγινε τμηματικά.

Ἡ ἑορτὴ ποὺ ὠργάνωσαν οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις στὸ Παναθηναϊκὸ Στάδιο τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς 13 Σεπτεμβρίου, ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα θεάματα ποὺ εἶδαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Ἀπὸ πολὺ νωρὶς τόσο τὸ Στάδιο ὅσο καὶ τὰ γύρω ὑψώματα εἶχαν καταληφθῆ ἀπὸ ἑκατοντάδες χιλιάδων Ἀθηναίων. Μὲ σεισμὸ ἔμοιαζαν τὰ χειροκροτήματα καὶ οἱ ἐπευφημίες ποὺ ἐπηκολούθησαν τὴν εἴσοδο τῶν δύο μνηστήρων καὶ τῶν βασιλικῶν Οἰκογενειῶν στὸ κατάφωτο Στάδιο. Χιλιάδες ἄσπρα, κόκκινα καὶ μπλὲ μπαλλόνια πετοῦσαν πρὸς τὰ ὕψη, ἐνῶ οἱ μουσικὲς καὶ τμήματα τῶν διαφόρων ὅπλων παρήλαυναν στὸν στίβο. Ἀκολούθησαν οἱ ὡραῖες ἐπιδείξεις τῆς Ἀκαδημίας Σωματικῆς Ἀγωγῆς καὶ ἔπειτα ἡ ἀναπαράστασι τῆς ἀρχαίας πομπῆς τῶν Παναθηναίων. Πάνω στὸ ὁμοίωμα τῆς τριήρους, ποὺ γιὰ πανί της εἶχε τὸ πέπλο τῆς θεᾶς, στέκονταν τρεῖς κοπέλλες καὶ ἡ μιά τους κρατοῦσε ἕνα χρυσὸ στεφάνι. Φθάνοντας μπροστὰ στὴν ἐξέδρα τῶν ἐπισήμων, οἱ κοπέλλες προσέφεραν καὶ τὸ πέπλο καὶ τὸ στεφάνι στὴν κατασυγκινημένη Ἄννα - Μαρία. Λίγο ἀργότερα, οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων συνήρπασαν Ἕλληνες καὶ ξένους, ἐνῶ ἡ ἐπιταγὴ «Ἕνωσις» «Ἕνωσις» συγκλόνισε τὴν περιοχὴ κατὰ τὴν ἐκτέλεσι ἑνὸς κυπριακοῦ χοροῦ, κι' ἐνῶ στρατιῶτες μὲ ἀναμμένες δᾶδες σχημάτιζαν τὸν χάρτη τῆς ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου.

Πυροτεχνήματα, ζητωκραυγὲς καὶ εὐχὲς ἔκλεισαν τὴν μεγαλειώδη ἐκείνη ἐπίδειξι τῆς ἀγάπης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνο καὶ τὴν μέλλουσα βασίλισσα Ἄννα - Μαρία.

Τὸ ὡραιότερο θέαμα, ἀσφαλῶς, παρουσίασε ὁ ἐπίσημος χορὸς τῶν ἀνακτόρων, ποὺ δόθηκε τὸ βράδυ τῆς Τετάρτης, 16 Σεπτεμβρίου, στοὺς κήπους τῶν ἀνακτόρων τῆς ὁδοῦ Ἡρώδου Ἀττικοῦ.

Κάτω ἀπὸ τὰ καταπράσινα πλατάνια, κυπαρίσσια καὶ πορτοκαλιές, ποὺ εἶχαν φωταγωγηθῆ φαντασμαγορικὰ μὲ προβολεῖς, χαρωπὰ φαναράκια καὶ πολύφωτα, συγκεντρώθηκαν 160, περίπου, βασιλεῖς, πρίγκηπες καὶ γόνοι βασιλικῶν Οἰκογενειῶν, καθὼς κι' ἕνα πλῆθος ἄλλων προσκεκλημένων προσωπικοτήτων.

Οἱ κοσμικογράφοι καὶ οἱ φωτογράφοι τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ξένου Τύπου βρίσκονταν σὲ πυρετώδη, ἤδη, κατάστασι, ὅταν ἐνεφανίσθη, στὴν ἐσωτερικὴ κλίμακα τῶν ἀνακτόρων, τὸ ζεῦγος τῶν μελλονύμφων. Οἱ πάντες ἔσπευσαν πρὸς τὸ μέρος του καὶ μία καταιγιστικὴ «ἐπίθεσις» τῶν «φλὰς» φρόντισε ν' ἀποθανατίση τὴν στιγμή. Μέσα στὴν λευκὴ καὶ γαλάζια τουαλέττα της, ἡ Ἄννα - Μαρία φαινόταν ὡραιότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Γιὰ πρώτη φορὰ φοροῦσε καὶ τὰ περίφημα σμαράγδια τῶν Ρωμανὼφ ποὺ μεταβιβάζονται στὴν ἑκάστοτε βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ μελλόνυμφοι, ἀφοῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὸν κλοιὸ τῶν φωτογράφων, βγῆκαν στὸν φωταγωγημένο κῆπο κι' ἄνοιξαν τὸν χορὸ μὲ —τί ἄλλο ;— τὸν «Γαλάζιο Δούναβη».

Στὶς 12.30' μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἔληξε κι' αὐτὸς ὁ χορός, ἐνῶ οἱ γιγάντιοι προβολεῖς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων σχημάτιζαν μιὰ φωτεινὴ ἀψῖδα στὸν σκοτεινὸ οὐρανὸ τῶν Ἀθηνῶν.

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ

Δὲν εἶναι εὔκολο νὰ ἀπαριθμήση κανεὶς ὅλους τοὺς ἐπίσημους ποὺ εἶχαν προσκληθῆ καὶ ἔφθασαν στὴν Ἀθήνα κατὰ τὶς λίγες, πρὸ τῶν γάμων, ἡμέρες.

Θ' ἀναφέρουμε, λοιπόν, τοὺς κυριώτερους, ποὺ ἀπέσπασαν ἄλλωστε, καὶ τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ. Τὴν Τρίτη, 15 Σεπτεμβρίου, ἔφθασε ὁ βασιλεὺς Γουσταῦος τῆς Σουηδίας, παπποῦς τῆς πριγκηπίσσης Ἄννας-Μαρίας. Τὴν ἑπομένη μέρα ἔφθασαν ὁ βασιλεὺς Μπωντουὲν καὶ ἡ βασίλισσα Φαμπιόλα τοῦ Βελγίου, ὁ βασιλεὺς Ὄλαφ τῆς Νορβηγίας, ἡ βασίλισσα Τζουλιάνα καὶ ὁ σύζυγός της πρίγκηψ Βερνάρδος τῆς Ὁλλανδίας, ὁ βασιλεὺς Χουσεῒν καὶ ἡ σύζυγός του πριγκήπισσα Μόνα τῆς Ἰορδανίας, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς Φουμιφὸλ καὶ ἡ ὡραία βασίλισσα Σιρικὶτ τῆς Ταϋλάνδης παλαιοὶ φίλοι τοῦ βασιλέως Παύλου, εἶχαν φθάσει ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἡμέρα.

Τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐγνώρισε μεγάλες δόξες κατὰ τὸ διήμερο ἐκεῖνο. Πλὴν τῶν ἐστεμμένων, ἕνα πλῆθος πριγκήπων καὶ ἄλ-

λων ἐπισήμων ἀπεβιβάζετο ἀπὸ διαδοχικὰ κύματα ἀεροπλάνων. Ἀπὸ τὴν Μεγ. Βρετανία ἦλθαν ὁ Δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου Φίλιππος, σύζυγος τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ, τὰ δυὸ παιδιά του Κάρολος καὶ Ἄννα, ἡ πριγκήπισσα Μαρίνα, Δούκισσα τοῦ Κέντ, ἡ θυγατέρα της προγκήπισσα Ἀλεξάνδρα τοῦ Κέντ μὲ τὸν σύζυγό της κ. Ὄγκιλβυ, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος Λόρδος τοῦ βρετανικοῦ Ναυαρχείου ναύαρχος Μάουντμπάττεν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσουμε καὶ τοὺς Μέγα Δοῦκα καὶ Μεγάλη Δούκισσα τοῦ Λουξεμβούργου, τὸ πριγκηπικὸ ζεῦγος Ραινιὲ καὶ Γκρέης τοῦ Μονακό, τὸν Διάδοχο τῆς Αἰθιοπίας, καθὼς καὶ τὸν πρίγκηπα Κάρολο τοῦ Λουξεμβούργου.

Ἀτέλειωτη ἦταν καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἐκπροσώπων βασιλικῶν Οἰκογενειῶν ποὺ ἔπαυσαν, πλέον, νὰ βασιλεύουν. Ἀκόμη, ὅμως, περισσότεροι ἦσαν οἱ ἐπίσημοι ἀπεσταλμένοι τῶν ἀρχηγῶν ξένων κρατῶν. Ὁ Ἀμερικανὸς Πρόεδρος λ.χ. Λύντον Τζόνσον ἔστειλε τὴν κόρη του Λύντα, ποὺ πλῆθος κόσμου τὴν περικύκλωνε ἐπιζητῶντας ν᾽ ἀνοίξῃ μαζύ της συζήτησι, κάθε φορὰ ποὺ τὴν ἀναγνώριζαν νὰ κυκλοφορῇ μόνη στοὺς δρόμους καὶ στοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους τῶν Ἀθηνῶν. Συνολικῶς 87 κράτη ἀντιπροσωπεύθηκαν ἐπίσημα στοὺς Γάμους.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς κρατῶν, ἐκεῖνος ποὺ ἔγινε πραγματικὰ, ἀντικείμενο λατρείας ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ἦταν ὁ Πρόεδρος τῆς Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ποὺ ἔφθασε στὴν Ἀθήνα τὴν Τετάρτη 16 Σεπτεμβρίου. Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες, μάλιστα, ἡ κυπριακὴ κρίσι εἶχε φθάσει στὸ ζενὶθ της καθὼς οἱ Τοῦρκοι ἀπειλοῦσαν τὴν νῆσο μὲ ἀπόβασι καὶ μιὰ ἑλληνοτουρκικὴ πολεμικὴ σύρραξι φαινόταν πολὺ πιθανή.

Ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν παρέλειψαν νὰ συμπαρασταθοῦν στὶς εὐτυχισμένες ἐκεῖνες στιγμὲς, στέλνοντας ἀπ᾽ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ὑφηλίου τοὺς ἐκπροσώπους τους, ἐνῶ οἱ ἴδιοι οἱ Πατριάρχες Ρωσίας, Σερβίας, Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ ἔφθασαν στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ παρευρεθοῦν στὴν τέλεσι τοῦ μυστηρίου.

Δὲν εἶναι δύσκολο, λοιπόν, νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὰ ἄπειρα προβλήματα ποὺ δημιουργήθηκαν ὄχι μονάχα γιὰ τὴν φιλοξενία, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γι᾽ αὐτὴ τὴν ὑποδοχὴ τόσων ἐπισήμων ξένων. Τρεῖς - τέσσερις φορὲς τὴν ἡμέρα ἔσπευδε ὁλοταχῶς στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος γιὰ νὰ ὑποδεχθῇ ἰσάριθμους ὑψηλοὺς ξένους, ἐνῶ πολὺ περισσότερους ὑπεδέχοντο ἡ Διάδοχος πριγκήπισσα Εἰρήνη καὶ ἡ ἀδελφή της πριγκήπισσα Σοφία.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΕΣ

Οἱ ἐπίσημες ὑποδοχὲς καὶ οἱ διάφορες δεξιώσεις καὶ ἀκροάσεις δὲν ἦσαν οἱ μοναδικοὶ «πονοκέφαλοι» τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου κατὰ τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες. Ὑπῆρχε κι' ἕνα πλῆθος ἄλλων λεπτομερειῶν ποὺ ἔπρεπε νὰ κανονισθοῦν καὶ στὴ διευθέτησι τῶν ὁποίων ἐπέβλεπε ὁ ἴδιος.

Ἀκόμη καὶ σ' αὐτὴ τὴν γενικὴ δοκιμὴ τῆς διαδρομῆς ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε ἡ τελετικὴ ἅμαξα τὴν ἡμέρα τῶν γάμων ἀναγκάσθηκε νὰ παρευρεθῆ. Ἡ δοκιμὴ ἄρχισε στὶς 2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα τῆς Δευτέρας πρὸς τὴν Τρίτη 15 Σεπτεμβρίου. Ἦταν περίεργο τὸ θέαμα τῆς δοκιμαστικῆς πομπῆς, μὲ μιὰ χρωματιστὴ καρότσα, ποὺ ἀντικαθιστοῦσε τὴν τελετικὴ ἅμαξα καὶ μὲ δύο στρατιῶτες. . .ποὺ ἀντικαθιστοῦσαν τὸ ζεῦγος τῶν νεονύμφων!

Ἡ δοκιμὴ πάντως πῆγε καλὰ καὶ ἀφοῦ ἀκολουθήθηκε ὁλόκληρη ἡ διαδρομὴ ἀπὸ τὴν Μητρόπολι μέχρι τὴν Ὁμόνοια καὶ τὰ Ἀνάκτορα ὁ βασιλεὺς κατώρθωσε, ἐνῶ ξημέρωνε, ἤδη, νὰ ξεκλέψη λίγες ὧρες ὕπνου γιὰ ν' ἀντιμετωπίση τὸ βαρυφορτωμένο πρόγραμμα τῆς Τρίτης.

Τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἐκείνης ἡμέρας, οἱ μελλόνυμφοι ἐπεσκέφθησαν καὶ τὸ Κέντρο Τύπου, ποὺ εἶχε ἐγκατασταθῆ στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μ. Βρετανίας, καὶ ὅπου εἶχαν τὸ «στρατηγεῖο» τους οἱ 800 ξένοι δημοσιογράφοι, φωτογράφοι καὶ κινηματογραφιστές, ἀπεσταλμένοι ξένων πρακτορείων, ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν.

Ἦταν, ἴσως, ἡ μοναδικὴ περίπτωσι ποὺ κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιβάλη τὴν παροιμιώδη τάξι, ποὺ ἐπεκράτησε σ' ὅλες τὶς ἄλλες ἐκδηλώσεις τῶν ἑορτῶν.

Πέντε, περίπου, λεπτὰ τῆς ὥρας κατώρθωσε τὸ ζεῦγος νὰ μείνη κοντὰ στοὺς ξένους, οἱ ὁποῖοι ἔκαναν μιὰ συνεχῆ ἐπίθεσι μὲ τὶς ἐκτυφλωτικὲς λάμψεις τῶν «φλὰς» τους καὶ δὲν ἄφησαν κανέναν οὔτε νὰ ρωτήση οὔτε ν' ἀπαντήση. Κατόπιν αὐτοῦ οἱ μελλόνυμφοι ἔσπευσαν ν' ἀποχωρήσουν.

Τυχεροί, τυχερώτεροι, ἴσως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, στάθηκαν οἱ ξένοι καὶ ἰδίως οἱ Εὐρωπαῖοι θεατές, ποὺ μέσα ἀπὸ τὰ σπίτια τους μπόρεσαν νὰ παρακολουθήσουν ἄνετα ὁλόκληρη τὴν γαμήλια τελετή. Κι' αὐτὸ χάρις στὴν Τηλεόρασι, πομπὸς τῆς ὁποίας εἶχε ἐγκατασταθῆ, ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ἵδρυμα Ραδιοφωνίας καὶ τὴν «Ράντιο Τελεβιζιόνε Ἰταλιάνα» στὴν κορυφὴ τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ μετέδιδε τὶς τελετὲς μέσῳ τῆς 5ης Εὐρωπαϊκῆς Γραμμῆς. Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἐλάχιστοι διέθεταν συσκευὲς Τηλεοράσεως κι' εἶναι πρὸς τιμὴν τῶν ἁρμοδίων ὅτι

σκέφθηκαν νὰ ἐφοδιάσουν μὲ δέκτες τὰ νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα Ἱδρύματα.

Προβλήματα ἀντιμετώπισε καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ Πολυχρονίου. Πράγματι, πῶς θὰ μνημονευόταν ἡ μέλλουσα βασίλισσα, ἀφοῦ δὲν ἦταν ἀκόμη ὀρθόδοξη; Τελικῶς ἀπεφασίσθη νὰ προστεθῇ, μετὰ τὴν μνημόνευσι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ἡ φράσις «...καὶ τῆς φιλοχρίστου Βασιλίσσης ἡμῶν Ἄννης - Μαρίας», ὅπως, ἄλλωστε, εἶχε γίνει καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν μὲ ἄλλες βασίλισσες τῶν Ἑλλήνων.

Μέσα στὴ γενικὴ ἀδημονία, λοιπόν, καὶ μὲ πυρετώδεις προετοιμασίες κύλησαν οἱ μέρες καὶ ἔφθασε ἡ παραμονὴ τῶν Γάμων. Ἡμέρα ἀναπαύσεως ὑποτίθεται πὼς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ παραμονή, μὰ γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο ἦταν τόσο κουραστικὴ ὅσο καὶ οἱ προηγούμενες. Τὸ πρωῒ πῆγε στὰ ἀνάκτορα Τατοΐου, παρηκολούθησε τὴν Θεία Λειτουργία, ἐκοινώνησε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ὅπως ὅλοι οἱ μελλόνυμφοι, προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ πατέρα του καὶ βιαστικὰ ἐπέστρεψε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ λάβῃ μέρος στὴν τελευταία δοκιμὴ τῆς γαμηλίου τελετῆς, μέσα στὴν Μητρόπολι. Τὸν περίμεναν, ἤδη, ἐκεῖ οἱ Ἱεράρχες καὶ τὰ μέλη τῶν βασιλικῶν Οἰκογενειῶν Ἑλλάδος καὶ Δανίας. Ἐπιτέλους κάποτε τελείωσαν οἱ δοκιμὲς καὶ τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα. Ἡ πολυπόθητη Παρασκευή, 18 Σεπτεμβρίου, ἡ ἡμέρα τῶν Γάμων εἶχε φθάσει.

ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Εἴκοσι μία βολὲς τηλεβόλου ἀπὸ τὰ πυροβολεῖα τοῦ Λυκαβηττοῦ ἀνάδευσαν στὶς 8 τὸ πρωὶ τῆς Παρασκευῆς 18 Σεπτεμβρίου 1964 τὰ ἄπειρα πλήθη ποὺ εἶχαν κι' ὅλας κατακλύσει τὰ πεζοδρόμια ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε ἡ πομπή. Ἦταν ἕνα θέαμα πρωτοφανὲς γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ἀπὸ νωρὶς τὸ προηγούμενο βράδυ, ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ καταλαμβάνη θέσεις. Οἱ περισσότεροι, ἐφωδιασμένοι μὲ σάντουϊτς, καφέδες, ἀναψυκτικὰ καὶ πτυσσόμενα καθίσματα, ἦλθαν ἀποφασισμένοι νὰ μεταβάλουν τὴν ὁλονύκτια ἀναμονὴ σὲ πραγματικὸ γλέντι. Σὲ ἑκατὸ χιλιάδες ὑπολογίζονται αὐτοὶ ποὺ κατέλαβαν τὰ στενότατα καὶ μήκους λίγων δεκάδων μέτρων πεζοδρόμια τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ καὶ Εὐαγγελιστρίας καθὼς καὶ γύρω ἀπὸ τὴν πλατεία Μητροπόλεως.

Ξημερώνοντας, λοιπόν, ἡ Παρασκευὴ βρῆκε στὰ πεζοδρόμια τῶν Λεωφόρων Βασ. Σοφίας, Ἀμαλίας, Ὄλγας, Πανεπιστημίου καὶ Σταδίου πάνω ἀπὸ ἕνα ἑκατομμύριο Ἀθηναίους καὶ περισσότερους ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ἐπαρχιῶτες, ποὺ ἀπὸ μέρες πρὶν εἶχαν σπεύσει στὴν Πρωτεύουσα.

Δὲν εἶχε ἀρχίσει ἀκόμη οὔτε κἂν ἡ μετάβασι τῶν ἐπισήμων στὴν Μητρόπολι, ὅταν χιλιάδες ἄσπρα, κόκκινα καὶ γαλάζια μπαλόνια ἀνέβαιναν πρὸς τὸν οὐρανό, ἐνῶ ἑκατομμύρια χάρτινες ταινίες μὲ τὰ ἑλληνικὰ καὶ δανικὰ χρώματα, ἔπεφταν, σ' ἀληθινὰ σύννεφα, ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν κτιρίων καὶ δημιουργοῦσαν ἕνα παχὺ στρῶμα στοὺς δρόμους.

Στὶς 9 π.μ. ἄρχισε ἡ προσέλευσι τῶν ἐπισήμων στὸν Μητροπολιτικὸ Ναό. 'Αργὰ καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια διέσχιζαν τοὺς δρόμους τὰ αὐτοκίνητα μὲ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τοὺς Πολιτικούς, τοὺς διπλωμάτες, τοὺς ἀντιπροσώπους ξένων κρατῶν τοὺς ἀνώτατους Στρατιωτικοὺς καὶ κρατικοὺς Λειουργούς, τοὺς ἡγέτες τοῦ πνευματικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου τῆς χώρας.

Τρία τέταρτα τῆς ὥρας διήρκεσε ἡ διέλευσι τῶν ἐπισήμων καὶ μόλις αὐτοὶ εἶχαν καταλάβη τὶς θέσεις τους μέσα στὸν Ναό, ξεκίνησε ἀπὸ τὰ 'Ανάκτορα τῆς ὁδοῦ Ἡρώδου τοῦ 'Αττικοῦ ἡ βασιλικὴ πομπή. Δεκατρία ἀνακτορικὰ αὐτοκίνητα ἔφερναν ἀργὰ ἀργὰ τοὺς προσκεκλημένους βασιλεῖς, πρίγκηπες, δοῦκες, κόμητες καθὼς καὶ τὶς ἕξη πριγκήπισσες ἐπὶ τῶν Τιμῶν ("Αννα τῆς Μεγ. Βρετανίας, Χριστίνα τῆς Σουηδίας, Μαργαρίτα τῆς Ρουμανίας, Κλαρίσσα τῆς Ἔσσης καὶ Τατιάνα Ράτζιβιλ) ἐπικεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦταν ἡ Διάδοχος πριγκήπισσα Εἰρήνη.

'Αφοῦ κι' αὐτοὶ κατέλαβαν τὶς θέσεις τους μέσα στὸ Ναό, —πλὴν τῶν πριγκηπισσῶν ἐπὶ τῶν Τιμῶν, ποὺ στάθηκαν στὰ προπύλαια ἀναμένοντας τὴν ὑψηλὴ νύμφη— ξεκίνησε ἀπὸ τὰ 'Ανάκτορα ἡ πρώτη τελετικὴ πομπὴ μὲ τὸν μελλόνυμφο βασιλέα Κωνσταντῖνο ποὺ συνοδευόταν ἀπὸ τὴν μητέρα του Φρειδερίκη.

— Νὰ ζήσης βασιλῆᾶ μας!

— Νὰ σοῦ ζήσουν, Φρειδερίκη! δονοῦσαν τὴν καθάρια ἀττικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ μυριόστομες κραυγὲς τοῦ λαοῦ καθὼς περνοῦσε ἡ ἀνοιχτὴ χρυσοποίκιλτη ἅμαξα, ποὺ ἔφερνε τὸν συγκινημένο γαμπρὸ στὴν 'Εκκλησία. Ἔφιππες ἴλες τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς συνώδευαν τὴν ἅμαξα.

Ἡ διαδρομὴ μέχρι τὴν Μητρόπολι ἦταν ἀποθεωτικὴ γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο κι' ἴσως νὰ ἦταν ἡ ἀποθεωτικώτερη ἀπ' ὅσες θὰ γνώριζε ὁ νεαρὸς βασιλεύς, ἂν λίγη ὥρα ἀργότερα, ἔχοντας στὸ πλευρό του τὴν νέα βασίλισσα, δὲν γνώριζε ἐκδηλώσεις λατρείας, ἀνώτερες τῶν ὁποίων δὲν μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε.

Μόλις εἶχε εἰσέλθη στὸ Ναὸ ὁ Κωνσταντῖνος, ἔφθασε καὶ ἡ ὑψηλὴ νύμφη, πάνω σ' ἄλλη χρυσοποίκιλτη ἅμαξα, συνοδευομένη, ἀπὸ τὸν πατέρα της βασιλέα Φρειδερίκο, ποὺ φαινόταν ἀρκετὰ ἐμβρόντητος

καὶ πανευτυχὴς ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις λατρείας ποὺ γνώρισε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς διαδρομῆς, ἡ μελλόνυμφη κόρη του.

Οἱ πριγκίπισσες ἐπὶ τῶν Τιμῶν βοήθησαν τὴν Ἄννα - Μαρία νὰ κατέβη ἀπὸ τὴν ἅμαξα, κράτησαν τὴν οὐρὰ τοῦ αἰθέριου νυφικοῦ της φορέματος, μέχρις ὅτου φθάση στὴν ἀρχὴ τοῦ κεντρικοῦ διαδρόμου τῆς Μητροπόλεως κι᾿ ἐκεῖ τὴν παρέδωσαν στὸν πατέρα της ποὺ τὴν ὡδήγησε στὸ πλευρὸ τοῦ γαμβροῦ.

Τὸ μυστήριο ἄρχισε ἀμέσως κάτω ἀπὸ τοὺς στολισμένους μὲ δέκα χιλιάδες κόκκινες γλαδιόλες θόλους τοῦ Ναοῦ, ἐνῶ τὸ λαμπρὸ φῶς τῶν πολυελαίων παιχνίδιζε στὰ βαρύτιμα ἄμφια τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὶς χρυσοποίκιλτες στολὲς τῶν ἄλλων ἐπισήμων.

Στὴν πόλι, οἱ 101 κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὸν λόφο τοῦ Λυκαβηττοῦ ἀνακατεύονταν μὲ τοὺς κανονιοβολισμοὺς τῶν πολεμικῶν σκαφῶν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὶς κωδωνοκρουσίες ὅλων τῶν Ναῶν τῆς Πρωτευούσης.

Ἔτρεμαν ἀπὸ τὴν συγκίνησι τὰ χέρια τῆς βασιλίσσης - μητρὸς Φρειδερίκης, ποὺ σὰν παράνυμφος προσπαθοῦσε ν᾿ ἀλλάξῃ τὰ δαχτυλίδια τοῦ ζεύγους. Ἔτρεμε ἀκόμη καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου καθώς, σχηματίζοντας τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ μὲ τὰ βαρύτιμα στέμματα ἀνεφώνησε τὸ «στέφεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κωνσταντῖνος τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Ἄνναν - Μαρίαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...»

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ μυστηρίου τὰ ὁλόχρυσα βασιλικὰ στέμματα κράτησαν, μὲ τὴν σειρά, ὁ πρίγκηψ Μιχαὴλ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Διάδοχοι τῆς Μεγ. Βρετανίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας, ὁ πρίγκηψ Ἀλέξανδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας, ὁ πρίγκηψ Ἴνγκολφ τῆς Δανίας, ὁ πρίγκηψ Μιχαὴλ τοῦ Κέντ, ὁ πρίγκηψ Λουδοβῖκος τοῦ Μπάντεν, ὁ πρίγκηψ Κάρολος τῆς Ἔσσης καὶ ὁ κόμης Μιχαὴλ Μπερναντότε.

Συγκινητικὴ ἦταν ἡ στιγμή, μετὰ τὸ τέλος τοῦ μυστηρίου, ὅταν πρώτη προσῆλθε ἡ βασίλισσα - μητέρα Φρειδερίκη γιὰ νὰ εὐχηθῆ τοὺς νεονύμφους. Ἀφοῦ ἐφίλησε τὸν Κωνσταντῖνο καὶ ὑπεκλίθη μπροστά του, ἐφίλησε καὶ τὴν Ἄννα - Μαρία καὶ ἐπεχείρησε νὰ ὑποκλιθῆ καὶ σ᾿ ἐκείνην, σὰν νέα βασίλισσα ποὺ ἦταν πλέον. Ἀλλά, χαμογελαστὴ καὶ συγκινημένη ἡ Ἄννα - Μαρία τὴν ἐμπόδισε καὶ ὑπεκλίθη αὐτὴ στὴ βασίλισσα - μητέρα...

Καὶ τώρα ἦταν ἡ στιγμὴ γιὰ τὸν λαὸ νὰ ἐπευφημήση καὶ νὰ εὐχηθῆ τὸ νέο βασιλικὸ ζεῦγος.

Σχηματίσθηκαν δύο πομπές. Ἡ μία μὲ ὅλους τοὺς προσκεκλημένους καὶ τὰ μέλη τῶν βασιλικῶν Οἰκογενειῶν κατευθύνθηκε στ' Ἀνάκτορα, ἐνῶ ἡ ἄλλη μὲ μόνους τοὺς βασιλεῖς Κωνσταντῖνο καὶ Ἄννα-Μαρία κατευθύνθη ἀπὸ τὴν ὁδὸ Σταδίου πρὸς τὴν Ὁμόνοια καὶ ἐπέστρεψε στὰ Ἀνάκτορα διὰ τῶν λεωφόρων Πανεπιστημίου, Ἀμαλίας καὶ Ὄλγας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ περιγράψη κανεὶς τὶς ἐκδηλώσεις τῶν μυριάδων τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶχαν ξενυχτίσει πάνω στὰ πεζοδρόμια περιμένοντας τὴν στιγμὴ αὐτή..

Εἶναι ἀδύνατο, ἐπίσης νὰ περιγράψη κανεὶς τὸ θέαμα ποὺ παρουσίαζε τὸ κέντρο τῆς πρωτευούσης μὲ τὶς χιλιάδες μπαλλόνια, σημαῖες καὶ προπάντων μὲ τὸ χρωματιστὸ κονφεττί, ποὺ κατρακυλοῦσε ἀπὸ τοὺς ἐξῶστες τῶν μεγάρων καὶ γέμιζε ὡς καὶ αὐτὴ τὴν βασιλικὴ ἅμαξα.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ στ' Ἀνάκτορα κι' ἀφοῦ ἐλήφθησαν οἱ ἀναμνηστικὲς φωτογραφίες, ὑπεγράφη καὶ ἡ ἐπίσημη ληξιαρχικὴ πρᾶξις τοῦ γάμου, παρουσία τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης Πολ. Πολυχρονίδη, οἱ ὁποῖοι, σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, εἶναι καὶ ληξίαρχοι τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας.

Γιὰ τὴν ἱστορία παραθέτουμε ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς ληξιαρχικῆς αὐτῆς πράξεως:

«Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ δεκάτη ὀγδόη Σεπτεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ τετάρτου ἔτους, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Παρασκευὴ καὶ ὥρα 1,15 μ.μ. Ἡμεῖς ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Γεώργιος Α. Παπανδρέου καὶ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς Πολυχρόνης Πολυχρονίδης, ἐκπληροῦντες κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1298 τοῦ ἔτους 1949 Νομ. Δ)τος «Περὶ Βασιλικῆς Οἰκογενείας» καθήκοντα ληξιάρχου, ὡς πρὸς τὴν Βασιλικὴν Οἰκογένειαν, κληθέντες ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου, μετέβημεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν ἵνα συντάξωμεν τὴν κατὰ Νόμον ληξιαρχικὴν Πρᾶξιν περὶ τοῦ γάμου Αὐτοῦ.

Ἐπὶ τούτῳ, ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ἡλικίας ἐτῶν 24, Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος, γεννηθεὶς ἐν Ψυχικῷ τῇ 2α Ἰουνίου 1940, υἱός τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου καὶ τῆς Α. Μ. Βασιλίσσης Φρειδερίκης, Βασιλίσσης - Μητρὸς καὶ ἡ παρισταμένη Αὐτῆς Μεγαλειότης σύζυγος Αὐτοῦ Ἄννα - Μαρία, Ντάγκμαρ, Ἴγκριντ, ἤδη Βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων, ἡλικίας ἐτῶν 18 γεννηθεῖσα ἐν τῷ Ἀνακτόρῳ Ἀμαλιένμπουργκ τῆς Κοπεγχάγης τῇ 30ῃ Αὐγούστου 1946, Χριστιανὴ Διαμαρτυρομένη θυγάτηρ τῶν Αὐτῶν Μεγαλειοτήτων τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης τῆς Δανίας ἑρμηνεύοντος δὲ ἐκ τῆς ἀγγλικῆς τοῦ ὡς ἑρμηνέως προσληφθέντος Ἀνδρέου Κουντουριώτου, πρεσβευτοῦ ἅτε τῆς Α.Μ. Βασιλίσσης Ἄννης-Μαρίας μὴ γνωριζούσης ἐπαρκῶς τὴν Ἑλληνικὴν

γλῶσσαν, παριστομένου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος Χρυσοστόμου, ἐδήλωσαν εἰς 'Ημᾶς ὅτι σήμερον τὴν 18ην τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ τετάρτου (1964) ἔτους, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 10.30' π.μ. ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ 'Αθηνῶν ὁ γάμος Αὐτῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου καὶ τοὺς 'Ιεροὺς Κανόνας τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας καὶ τὰς 'Εκκλησιαστικὰς Αὐτῆς Διατάξεις, ἱερουργηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος Χρυσοστόμου.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω συνετάγη ἡ παροῦσα πρᾶξις ἐν τῷ 'Ανακτόρῳ 'Αθηνῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μαρτύρων Χαριλάου Μητρέλια, Προέδρου τοῦ Συμβουλίου 'Επικρατείας καὶ Γεωργίου Πλυτᾶ, Δημάρχου 'Αθηναίων, ἥτις καταχωρισθεῖσα ἐν τοῖς παρὰ τοῦ Νόμου ὡρισμένοις δυσὶ Πρωτοτύποις Βιβλίοις καὶ ἀναγνωσθεῖσα εἰς ἐπήκοον τῶν Αὐτῶν Μεγαλειοτήτων, τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ ἑρμηνέως, ὑπογράφεται παρ' Αὐτῶν καὶ 'Ημῶν».

Ἕνα χαρούμενο γεῦμα στ' ἀνάκτορα, μὲ τὴν παρουσία πολλῶν ἀπὸ τοὺς βασιλικοὺς προσκεκλημένους, ἐπεσφράγισε τὶς τελετές, λίγο πρὶν οἱ νεόνυμφοι βασιλεῖς ἀναχωρήσουν γιὰ τὸ γαμήλιο ταξίδι.

'Απλὸ καὶ γεμᾶτο συγκίνησι ἦταν καὶ τὸ εὐχαριστήριο Διάγγελμα πρὸς τὸν λαό, ποὺ ἀπηύθυνε ὁ βασιλεὺς τὸ μεσημέρι ἐκεῖνο:

«Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Παναγάθου Θεοῦ ηὐλογήθη σήμερον ἡ ἕνωσίς μας. Εἰς τὸν Θεὸν προσφέρομεν τὰς εὐσεβεστάτας εὐχαριστίας μας.

'Η Βασίλισσα καὶ ἐγὼ ἐζήσαμε τὰς ὡραιοτέρας στιγμὰς τῆς ζωῆς μας χάρις εἰς τὴν θερμότητα τῆς ὁλοψύχου συμμετοχῆς ὅλων σας εἰς τὴν εὐτυχίαν μας.

Πόσον θὰ ἠθέλαμεν νὰ ἦτο μαζί μας σήμερον ὁ ἀγαπημένος Πατήρ μου!

Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὴν ἄπειρον ἀγάπην σας. Εἰς κάθε βῆμα μᾶς συνεκινήσατε μὲ τὰς ἐγκαρδίους, ἐνθουσιώδεις καὶ αὐθορμήτους ἐκδηλώσεις σας, διὰ τῶν ὁποίων ἐξεφράσατε τὴν εὐγένειαν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Θέλομεν νὰ γνωρίζητε ὅτι μὲ τὸν ἴδιον πλοῦτον αἰσθημάτων καὶ μὲ ἀφοσίωσιν ἀπόλυτον εἰς τὰ ἰδεώδη τὰ ὁποῖα ὑπηρετοῦμεν, ἡ Βασίλισσα καὶ ἐγὼ μὲ ὅλην μας τὴν καρδίαν θ' ἀνταποδίδωμεν πάντοτε τὴν ἀγάπην σας καὶ θὰ βοηθοῦμε τὴν εὐόδωσιν τῶν δικαίων ἐπιδιώξεων ὁλοκλήρου τοῦ ἐνδόξου Ἔθνους μας καὶ ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ὑμῶν.

Σᾶς εὐχόμεθα καὶ ἡμεῖς κάθε εὐτυχίαν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν μὲ τὴν ψυχήν μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.»

Δὲν ἔλλειψαν καὶ τὰ ποιήματα, ποὺ μπορεῖ βέβαια νὰ ἐστεροῦντο ἐμπνεύσεως, πλημμύριζαν, ὅμως, ἀπὸ αἴσθημα· ἀντιγράφουμε, λοιπόν, δυὸ στροφὲς ἀπὸ ἕνα μακροσκελὲς ποίημα ποὺ σημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες :

«Ὅμορφη νύφη ὁλόδροση βεργολυγερή,
βλαστάρι βασιληᾶ, γαμπροῦ καμάρι,
μὲ καρυάτιδας ζωντανεμένης χάρι
πλάϊ στὸν Κωνσταντῖνο περπατεῖ·
τί εὐτυχία !

. . . .

Γιορτὴ στὸ διάβα της ὅλα θὰ θυμίζουν
οὐρανός, θάλασσα, κάμποι καὶ βουνά,
ἀκούραστα θὰ κελαηδοῦνε τὰ πουλιά,
τά κοριτσόπουλα τὶς κοῦκλες θὰ βαφτίζουν
«Ἄννα—Μαρία».

. . . .

Μὲ τὴν ἐξαίρεσι τοῦ Γεωργίου Β΄, ὅλοι οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς τῆς δευτέρας δυναστείας ὑπῆρξαν εὐτυχισμένοι οἰκογενειάρχες. Δὲν γεννήθηκαν στὴν χώρα αὐτὴ οἱ βασίλισσές μας. Ἦλθαν ἀπὸ τόπους ξένους κι᾽ εἶναι πρὸς τιμήν τους —καὶ πρὸς τιμὴν τῶν ὑψηλῶν συζύγων τους— ὅτι ὅλες ἀγάπησαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀφοσιώθηκαν στὸν λαό μας, παρ᾽ ὅτι συχνὰ ἡ πολιτικὴ ἔφερε τὴν χώρα μας, σ᾽ ἀντίπαλο στρατόπεδο ἀπὸ κεῖνο τῆς γενέτειράς τους.

Σὰν πρῶτες Κυρίες τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξαν πάντοτε ὑποδείγματα Συζύγων, Μητέρων καὶ Γυναικῶν ἀφοσιωμένων στὴν ἀνακούφισι τῶν πονούντων. Εἰδικῶς σὰν μητέρες ἀξίζουν μεγαλυτέρας τιμῆς. Ἂς μὴ λησμονοῦμε ὅτι, ἡ Ὄλγα ἀνέθρεψε ἕναν Κωνσταντῖνο, ἡ Σοφία ἕναν Γεώργιο Β΄, ἕναν Ἀλέξανδρο κι᾽ ἕναν Παῦλο. Στὴν Φρειδερίκη, τέλος, ὀφείλεται ἡ ἀνατροφὴ τοῦ σημερινοῦ βασιλέως μας, Κωνσταντίνου Β΄ ποὺ σὰν διάδοχος τίμησε τὴν Ἑλλάδα στὴν Ὀλυμπιάδα τῆς Ρώμης, ποὺ σὰν βασιλεὺς ἐγκαινίασε δημοκρατικώτερο κι᾽ ἁπλοϊκώτερο τρόπο ζωῆς, ποὺ θὰ συμβάλῃ, ἀσφαλῶς, στὴν καλύτερη συνεργασία τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος καὶ τοῦ Λαοῦ του.

Ἂς εὐχηθοῦμε λοιπόν, ἡ νέα βασίλισσα Ἄννα - Μαρία νὰ κληρονομήσῃ ἀπὸ τὶς προκατόχους της, τὴν πίστη στὴν Ὀρθοδοξία τῆς Ὄλγας, τὴν ὑπομονὴ τῆς Σοφίας καὶ τὴν αὐταπάρνησι καὶ ἀφοσίωσι στὸν λαό μας τῆς βασιλίσσης - μητρὸς Φρειδερίκης.

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ «Βασιλικὰ Εἰδύλλια καὶ Γάμοι στὴν Ἑλλάδα» τοῦ κ. Γιάννη Δ. Τσίμπου, δημοσιεύθηκαν, γιὰ πρώτη φορά, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1964 στὴν ἐφημερίδα «Ἐθνικὸς Κῆρυξ» Δεύτερη φορὰ δημοσιεύθηκαν στὸ περιοδικὸ «Ρεπορτάζ» ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1964 μέχρι τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1965. Τὸ βιβλίο αὐτὸ στοιχειοθετήθηκε καὶ τυπώθηκε στὸ τυπογραφεῖο Ν. Κωβαίου, Θ. Δηλιγιάννη 2, τὸν Μάϊο τοῦ 1965.